מוסף על המשמר
מס' 43 (823)
24 באוקטובר 1986
כ"א בתשרי תשמ"ז

פרס ושמיר התפללו יחד גם גורבצ'וב ורייגן

את תפילת „כל נדרי" בבית הכנסת הגדול בירושלים עשו ראש הממשלה פרס וממלא מקומו שמיר זה לצד זה. מומחים לקריאת תנועות שפתיים שעקבו מרחוק אחר תפילתם של השניים מרוויחים, כי נוסח תפילתו של פרס היה: „אלוקים, במשך השנתיים האחרונות כל שעשיתי, כדי לפייס רצונך ורצון שליחיך עשיתי. יהי רצון מלפניך שלא יהיה שמיר מלפני" ואילו ממלא מקומו התפלל: כל מה שמבקש הוא, עשה שיהיה בדיוק להפך".

באותו נוסח, פחות או יותר, התקיימה גם תפילתם המשותפת של נשיא ארצות הברית רייגן וראש ממשלת בריה"מ גורבצ'וב בריייקיאוויק בירת איסלנד. בעוד ראש ממשלת ישראל מצפה לישועת שמיים, שם נשיא ארה"ב את מבטחו בכוכבים.

תקנה חדשה של משרד הפנים:

תיירים שיגיעו ארצה ביום הכיפורים יישארו באניה עד מוצאי שמחת תורה

אכזבה נגרמה ביום הכיפורים לתושבי אור עקיבא, לאחר שמשרד הפנים לא עמד בהבטחתו להסיע בעיירה תיירים שהגיעו באנייה „אפולניה" ערב החג. ממשרד הפנים התכוונו להושיב את התיירים באוטובוסים ולהוליך אותם ברחובות העיירה בעצם יום הכיפורים על מנת להדגים להם את קדושת החג, לאחר שביקור הנמלים באניה לא נשא פרי והנוסעים התעקשו לרדת לחוף. לצורך האירוע עברו תושבי המקום אמצעי המחשה שונים, וכשל ביטול הסיור הלימודי נאלצו לצאת לכביש הישן חיפה תל־אביב ולעסוק שם בהסברה. אחת האבנים פגעה במכוניתם של בני זוג מכפר ערערה והשניים נזקקו לטיפול רפואי.

אל תפגע בעצים — העיריות מחלקות סכך חינם!

אם אתה זקוק לפגוע במשהו,
יש דרכים רבות לפרוק לחצים:
פגע בערבים, פגע בעוכרי ישראל מבית, פגע בכלבים משוטטים, בילדים המתאמנים בנגינה, בקשישים שקיבלו קיצבת זקנה או בנשים המתגוררות לבדן.

אל תפגע בעצים — כל עץ חשוב!

[illegible]

טרכרון תשמ"ז

שלומית ברנה סוכה
מוארת וירוקה
לכן היא עסוקה היום.
ואין זו סתם סוכה
מוארת וירוקה
שלומית בונה סוכת אטום.

היא תשכין בסכך
פלוטוניום מהובח
ענף של איזוטופ מקרין,
אורניום מועשר
ניוטרון וכל השאר
עם ריח פיצוחי גרעין.

וכששלומית תשוויץ:
"הפעלתי את הסוויץ'"
יקרה דבר נפלא פתאום:
אז אור גדול יזרח
ופטריה תצמח
ולכולם יהיה אטום.

בלי איזה תיק יכום מודעי אצל שמיר, בלי תיק האוצר או בלי תיק המשפטים?

סיכומי החג

★ 75 התעלפו מחמת הצום.

★ 81 נפגעו תוך כדי רכיבה על אופניים.

★ 62 ג'יזוקו תוך החלקה על סקטים.

★ 27 הוכו או נדקרו בתור לתחנות ההשאלה של סרטי ווידאו.

★ 91 נפגעו בליבם לאחר שצפו בסרטים כחולים שהובאו מתחנות ההשאלה, ל־33 בוצעה החייאה.

★ 45 קיבלו שבץ כשהתברר להם שכל סרטי הווידאו נחטפו וכי יאלצו לעבור את החג בתענית.

לכל עם ישראל שלום.

כתובת המערכת:
"על המשמר", רח' חומה ומגדל 2, ת"א
העורך הראשון: בצלאל לב ז"ל
עורך: אריה פלגי
עורכת משנה: תאיר זבולון
עיצוב גרפי: ארנון אבני
ביצוע גרפי: שושנה זילבר

הפעם:

כתבות

■ מסוריה באהבה
מבצע "הפלה" כפול שנכשל
מאת עוזי מחניימי 6

■ יהושע — גרנות
"הקפה שנייה"
א. ב. יהושע: מחשב הכיס התעקש 8
אלעזר גרנות: המצפון האידיאולוגי דמם 9

■ כל ילד יכול
גם להם אומבודסמן
מאת עמירם כהן 10

■ N.B.A, N.B.A,
חכל על הליגה המהוללת
מאת שלמה גלזר 12

■ גרבוז בין ייאוש לרומנטיקה
על ועם הצייר המבוקש
מאת חיים מאור 14

■ נקמת הארכיון הבוואר׳
סיפור
מאת דודו פלמה 17

ראיון

■ ארה"ב שמאלה — בעוד חמש שנים
עם מיכאל הרינגטון
מאת ישראל זמיר ועמירם אפרתי 20

מדורים וטורים

■ חותם אישי
מאת דן בר־און 16

■ שלום בית
מאת חיה יוסף 19

■ חראקירי
מאת לזר 28

■ הלו חותם 4

אלי הכהן – 2; לטיף דורי – 2; מיכאל הרסגור – 3; ראובן רחוביצקי – 3; זאב צחור – 3; דינה גורן – 4; עודד ליפשיץ – 4; שמואל בונים – 5; יעקב רבי – 5

■ כל יום
(עריכה: ישע וינשטיין
עיצוב: רחל דביר) 24–22

■ בשער
שפתיים ישק

רשות דיבור לאלוף אברהם אדן (ברן), מג"ד במבצע קדש

שרון התווכח כבר במבצע קדש

בעת היה לפני 30 שנה, נכנס צה"ל לסיני בפעם הראשונה. ביקשתי ממפקד משרד המשטרה, אלוף אברהם אדן, שפיקד אז על גדוד בסיני, לנסות להעריך מנקודת זמן של היום — את מבצע קדש, הן במישור הצבאי והן במישור המדיני.

"תכנון מבצע קדש הושתת בעיקרו על פעולת חיל רגלים וקצב הסתערות של חיל רגלים. כשהיתה המלחמה בעיצומה, גילה הצבא לראשונה שהשריון אינו רק מסייע לחי"ר, אלא מהווה גורם דומיננטי, משמעותי, ולקצב פעולתו משמעות מהותית. לקח זה קיבל ביטוי במלחמת ששת הימים. מבצע קדש נתן גם לחיל האוויר הזדמנות ראשונה לעצמת השליטה והעליונות באוויר. הפצצת צירי המיתלה וצירי החוף שברה, ללא ספק, את רוח המצרים. במבט לאחור אני סבור שהמבצע כולו היה הצלחה, הן במישור הצבאי והן במישור הגלובלי.

מה לא היה מוצלח?

היו קרבות שלא התנהלו כפי שציפו והיו בעיות בתיאומים: חטיבה 37 למשל, שיעדה היה אום שיחן (בין עוג'ה לצומת אבו עגילה) הוכנסה על מובילים, הטנקים ירדו ומיד עלו על מוקשים, וכתוצאה מכך נגרמו אבידות. דוגמה נוספת: מפגש באש בין פלוגה מהגדוד שלי, לכוח אוגדתי אחר, והתוצאה — נפגעים. דוגמה שלישית: יחידת סיור מחטיבה 200 שחטפה אש מכוחותינו.

ההיסטוריה חוזרת על עצמה לא רק בבעיות אלה. אריק שרון התווכח כבר אז.

דומה שלקחי חוסר התיאום לא הופקו עד עצם היום הזה...

זהו תחום רגיש במיוחד, החוזר על עצמו מדי מלחמה. צריך להיות ברור שככל שהצבא נעשה מקצועי יותר, כך יקרו בו פחות אירועים לא־צפויים. אנחנו צריכים להביא בחשבון שאיננו צבא של כתף אל כתף כמו הצבא המצרי, אלא צבא קטן יותר, פזור יותר, ונועז יותר, שמתקדם לעומק בקצב מהיר יותר — ולפיכך גדלה ההסתברות לבעיות של חוסר תיאום. אני יודע ומשוכנע שנעשה כל מאמץ, בכל דרג אפשרי, להקטין למינימום את ההסתברות להיתקלויות בין כוחותינו בשדה הקרב.

ובמישור הגלובלי?

באותה תקופה שיגעו הפדאיון את המדינה. אסטרטגיה של פעולות תגמול פשטה את הרגל. התבקש חיפוש אחר דרך אחרת, והדרך נבחרה.

בדיעבד הרי ידוע לכל, שלבן־גוריון היו מיליון היסוסים איך, עם מי, ועד כמה וכו' וכו'. היה שיתוף פעולה עם שתי מעצמות. בדיעבד אולי יכולנו לבצע זאת ללא שותפות — אבל זו חכמה שלאחר מעשה. אני מבין ומקבל היום את מדיניות הממשלה דאז, שהיתה זקוקה לגב — הן מדיני והן צבאי.

הרשה לי לשאול אותך שאלה אקטואלית — האם אתה מצטרף לדעתו של אלוף משנה פלד, המסבור כי מלחמה עם סוריה בתוך שנתיים־שלוש היא בלתי נמנעת?

אין לי מידע מדויק, אבל אני מעריך שמלחמה עלולה להתפתח לאו דווקא תוך שנתיים־שלוש, אלא יותר. כל עוד לא נפתור את הבעיות עם שכנינו — המלחמה היא בלתי נמנעת. אשר להנהגה הסורית — אני לא חושב שבעיות־פנים שיש להם הם יפתרו במלחמה כלפי חוץ. כיוון שלעולם אתה יודע כשאתה נכנס למלחמה, אך אינך יודע איך אתה יוצא ממנה. אם.

●אלי הכהן

לא להשתיק

30 שנה לטבח כפר קאסם

בערב מר ונמהר של התחלת מלחמת סיני התוקפנית נגד מצרים, לפני שלושים שנה, נרצחו בכפר קאסם 49 תושבים, ביניהם נשים וילדים, ונפצעו 13 אחרים על־ידי חוליה של משמר הגבול.

לחץ אדיר של דעת הקהל, באמצעות גופים פוליטיים, ארגונים ציבוריים ואישים שונים, תבעו לפרסם את מה שקרה בכפר קאסם ולהעמיד את האחראים למשפט פומבי כדי שהצדק ייעשה וייראה. הלחץ התחיל לאחר שהפרטים שנאספו על־ידי ח"כ טובי והעדויות שגביתי מהפצועים ששכבו בביה"ח "בילינסון" נשלחו למאות אנשים בכל רחבי הארץ. מול לחץ זה נאלצה גם הצנזורה לחזור מסירובה ולאחר כ־50 יום התירה את פרסום הפרטים המלאים של הטבח. "על המשמר" היה העיתון היומי הראשון שבגיליונו, מיום 20.12.56 הופיע הסיפור הנורא תחת הכותרת "קציר הדמים בכפר קאסם".

המשפט שנערך כתוצאה מלחץ זה, עורר הדים חזקים בארץ ובעולם. פסק־הדין, שניתן כשנתיים לאחר הטבח, מהווה תעודה מסמרת שיער על הטבח הנורא, ותעודת כבוד לבית המשפט הישראלי. השופט בנימין הלוי, שהיה אב בית הדין, קבע בין היתר ש"זדון דרוש לכל ביצוע של פקודה בלתי אנושית ובלתי חוקית והקלה לביצוע תלויה בנותן הפקודה [illegible] במבצעיה".

אבל, במציאות, הפכו השלטונות את פסק הדין לבדיחה עצובה. בסוף שנת 1959 לא נשאר בבית הסוהר איש מן האשמים שנשפטו לתקופת מאסר מ־5 עד 17 שנים. בדומה לפושעי "המחתרת היהודית" הם קיבלו חנינה מנשיא המדינה דאז, יצחק בן צבי, ויצאו לחופשי כשהממשלה דואגת להם למקורות פרנסה מכובדים. צריך לציין שאז לא היה צורך בלחץ מהסוג שמפעיל כיום "גוש אמונים" לשחרור פושעי "המחתרת היהודית". השלטון עצמו, שניסה בתחילה להסתיר את מעשי הטבח, דאג למתן החנינות. בן גוריון, ראש הממשלה, החזיר את הדרגה לנאשם מס' 1 שמואל מלינקי, שקיבל גם העלאה לדרגת אלוף־משנה, ותפקיד ביטחוני חשוב. הנאשם מס' 2, גבי דאהן, נתמנה לממונה על תפקידים ביטחוניים מיוחדים בעיריית רמלה, כולל הטיפול בתושבי העיר הערביים. כנראה הודות לניסיון שרכש בטיפולו בתושבי כפר קאסם. ואילו אלוף משנה שדמי יצא בעונש "חמור", קנס של 10 אגורות בלבד! מאז הפך המושג "הגרוש של שדמי" למטבע לשון ברחוב הערבי, המצביע על עיוות הדין לגבי מי שאמר "אללה ירחמו" כשנשאל מה יקרה לתושבים שיאחרו לשוב לבתיהם.

תהלוכת אבל בכפר קאסם, לזכר הנרצחים, לפני שנה
צלם ויק כהן

"כמו הגרמנים"

הדבר המזעזע ביותר הוא, שרוב הנאשמים לא מתחרטים על מעשיהם גם לאחר 30 שנה. הם מנמקים את פשעיהם בטענה הידועה של "מילוי פקודה". אחד מהם, שלום עופר, שפקד על חייליו "לקצור אותם" אומר בראיון לעתון "העיר" (10.10.86): "היינו כמו הגרמנים, הם עצרו משאיות, הורידו את האנשים וירו בהם. כך אנחנו, אין הבדל. מילאנו פקודה כמו שחייל גרמני מילא פקודה בזמן המלחמה כשהורו לו לטבוח ביהודים". דברים מזעזעים כאלה, המעידים על טיבם של הרוצחים, מחייבים את מערכת החינוך שלנו להכניס לספרי הלימוד את פרשת כפר קאסם שעד היום אינה נזכרת בהם.

30 שנה עברו מאז הלילה הנורא ההוא. תושבי כפר קאסם מעלים את זכר חלליהם מדי שנה בשנה בתהלוכת אבל עצורה. השנה הם יקיימו עצרת המונית יהודית־ערבית שבה יוכרז על הקמת יד לזכרם בכפר.

נתן אלתרמן בשירו "תחום המשולש" שהתפרסם ב־7.12.56 יצא חוצץ נגד הנסיון לקיים קשר שתיקה סביב הטבח: "[illegible] חברת אנוש לא ייתכן [illegible] שלא יהום לעת פקודה [illegible] קרה מה שקרה, ואיך [illegible] תקרה כזאת מחר".

●לטיף דורי

עוד שבוע

פרדוקס

מהרצל עד הכחשת השואה

ההיסטוריונים אוהבים את הביטוי "האירוניה של ההיסטוריה". עם מושג זה הם משוטטים במחקריהם עד מרחבי הפרדוקסים שההיסטוריה אכן מלאה בהם. פרדוקס היסטורי הוא שדווקא בגין, מכולם, הביא שלום או דווקא המהפכה הצרפתית, עם רעיונות שוויון, חירות ואחווה, הולידה את רובספייר. ההיסטוריונים מחפשים — ומוצאים — את האירוניה במגרשם של האחרים, שהרי פרנסתם על חיטוט במה שעשו האחרים. והנה, מסתבר, שלא חייבים לחפש רחוק, לפעמים נמצא הפרדוקס בתוך ביתם.

הסיפור שלנו מסובך קצת. עיקרו קשור בעניין החמור של ניסיונות להסביר מחדש את השואה. כידוע, קיימת תופעה הולכת ומתרחבת של הכחשת עצם קיומה של השואה. (לא היה ולא נברא, אין אף לא מסמך רשמי, תאי הגזים נועדו לסילוק סטרילי של הנפטרים, כדי לשמור על בריאות האחרים. אם היו פה ושם מעשי אכזריות הם נעשו ביוזמה מקומית, לא רק נגד יהודים. גם בקרב היהודים היו גורמים שליליים, למשל אלו שהמציאו את הסיפור על השואה כדי להרוויח כספי פיצויים או לגזול מהערבים מדינה). מכחישי השואה צוברים תנופה. אבל הם עדיין קבוצה שולית מבחינה מדעית, וכל השותפים לה הם מהימין הקיצוני או סתם אנטישמיים.

התופעה המסוכנת יותר היא של אינטלקטואלים בעלי שיעור קומה, שאינם מכחישים את השואה, אולם מעוררים דיון מתוחכם מאוד, המעגן אותה בהיסטוריזם מחודש. גישה זו מרכזה — איך לא — בגרמניה. דרכי הדיון שלה מגוונים. עיקרם נשען על שלילת ייחודיות השואה. נכון, היו מחנות ריכוז. אבל לא גרמניה המציאה אותם. נכון, היה רצח, אבל גם בצד השני. בגולאג הסובייטי רצחו הבולשביקים יותר בני אדם משרפו הנאצים בטרבלינקה, ובדרזדן המיתו בעלות־הברית יותר אזרחים גרמנים משרצחו חיילי הס.ס בבאבי יאר. היהודים סבלו, אבל גם הארמנים, הצוענים ואנגב. גם הגרמנים. הגרמנים שילמו מחיר נורא בגלל כל מיני סיבות. הגיע הזמן שהגרמנים ישתחררו מרגשות האשם שלהם כלפי היהודים ויעסקו מחדש בהיסטוריה שלהם, בלי שהיהודי יבצבץ מתוכה כל הזמן.

הגישה הזאת הפכה לנושא פולמוסי בגרמניה, המעסיק את האינטלקטואלים וזורם אל הציבור הרחב. האיש הדומיננטי בניסיון הגרמני להתנער מאשמת השואה הוא ההיסטוריון הנודע ארנסט נולטה. מאמריו, שפורסמו לאחרונה וזכו לתשומת לב רבה, הפכו אותו לחוליית קישור בין הוולגריות של מכחישי השואה לרעיונות הקדמה החדשה של גרמניה המתעוררת, משוחררת מצרת היהודים ומאשמתם גם יחד.

אשר לאירוניה של ההיסטוריה בביתם של ההיסטוריונים, ובכן הסוכנות היהודית החליטה על מפעל ציוני חשוב ביותר, הוצאה מדעית של כתבי הרצל. נבחרה מערכת בינלאומית נוצצת. אחד מהמיועצים בה הוא ארנסט נולטה. עתה, בצד שיפוץ השואה, יוכל נולטה לתרום גם לעיצוב ההיסטוריה הציונית.

●זאב צחור

ההיסטוריה צעירה תמיד

מיכאל הרסגור

גלותאי מקצועי

פרס נובל "בזכותם"

אלי ויזל הוא התגלמות הגלותיות. הוא גם אינו ניצול השואה היחידי שנותר בחיים. ואכן עשה מן השואה את פרנסתו הספרותית THE GREATEST SHOAH ON EARTH – לפי המשקל THE GREATEST SHOW ON EARTH, מלים בהן מכתירים כל מיני הצגות סנסציוניות. בכל ספריו מוצג הגנוסייד הנאצי כדבר איום ואכזרי מעל ומעבר לדמיון — ואכן כזה היה — אבל גם כסוד מסתורי, בלתי־מובן, היולי, כאוטי, מראות טעונות־רזים — וכאן מתחיל הבלבול. ומכאן, כי אלי ויזל דאג מאוד־מאוד לא לחפש פתרון, ובעיקר לא למצוא אותו. מוצאו מבני החסידות האנטי־ציונית הקנאית מצפון הונגריה — אותם הכרתי יפה כאויבי תנועות הנוער שלנו. אחרי שחרור מחנות ההשמדה על־ידי צבאות בעלות־הברית, התגייס הנוער היהודי באירופה לעלייה, לבניית הארץ, להשגת עצמאותה. כל זה היה לזרא לאלי ויזל. הוא עקר לפריס, וכאשר צרפת נראתה קטנה מדי לשאיפותיו, קופסת־תהודה זעירה מדי, עקר לארצות־הברית. מפריס ומניו־יורק הפיץ, כמין ישו אידישאי עטור כתר־קוצים, להמונים את תורת הערפול שלו של סבל, אהבה מופשטת, שבחי הגלותיות, רחמים שמימיים, פילוסופיה בעלמא, אהבת־זולת ייצוגית, יחס לכל־נוצרי ומיסטיקה פיוטית הנמכרת בהוצאות המונות. הוא יצר כעין צלם של קדושת הגלות, והציג את הקיום הגלותי כנווה של ותנויות מזוככת — כי הוא יודע את ה"שוק" עצמו. האיחולים הכתובים בסירופ מבין עם סוכרזיות המופנים עתה אליו "לשוב" גם מן השמאל (אלי הכהן בחותם מס' 42 (17.10.86) וגם מן הימין (ישראל אלדד, "הארץ" (16.10.86)) לא יזיזו איש כמוהו, אשר הבכייה הגלותית היא פרנסתו. לכל היותר עשויה התנועה הנערכת עתה בישראל סביב נביא זה של המבוכה הרדומעת — להזמין נפשות עדינות ותמימות לחפש מזלן שם במקום בו אפשר להימכר בהצלחה כזאת תמורת דולרים גלותיים. אם כי לא לכל אחד ניתן להיות זימון לעניים (או לעשירים) אבל הגלות חנות שם וכאן.

כל החינוך הישראלי זועק לגלות, מתגעגע לגלות, דוחף אל עבר הגלות. איש מפא"י זלמן ארן (1899־1970) שימש כשר החינוך בין 1955 ל־1960 ומ־1963 ל־1969. הוא, אשר מוצאו מחוגים אורתודוקסיים, הנהיג בחינוך הישראלי את "התודעה היהודית" אשר פורשה מיד, ובצדק, על־ידי אלפי מורים, כצו לפאר את הגלות ואת הגלותיות — על חשבון הישראליות, כמובן. כמעט נעלמו מתכנית הלימודים כל היוצרים העברים הגדולים אשר מפעלם הוא זעקה נגד [illegible] הגלותיים. מנדלי מוכר ספרים (1835־1917) חדל להיות "פירמה"; הסאטירה החריפה שלו המצליפה בצדדים הנלעגים של חיי הגלות, אינה עוד לפי טעמם של שרי החינוך. על יהודה־לייב גורדון (1831־1892) אסור ככלל לדבר או ללמדו; הרי שירים כגון "קוצו של יוד" וכל יצירותיו מוקיעים את השלטון הגלותי של "המטעים ומורי השקר". אסור לנוער ללמוד על כיעורה, היעדר הכבוד, הפחדנות והיאוש של הגלות — סובר משרד החינוך. אפילו יצירותיו של י.ל. פרץ (1852־1915) בהן אפשר להבחין בגישה ביקורתית כלפי המציאות הגלותית, נעלמו מתכנית הלימודים. מה מונע על כן מן הצעיר לראות גם היום בגולה חבל־ארץ של אושר ועושר — עם חינוך מכוון שכזה ועתה, עם האירוניה התקשורתית מסביב לגלותאי מקצועי כאלי ויזל — מוארת הגולה באור [illegible] כ"גלות של כל האפשרויות". הנה על הגלתה של "התודעה היהודית" הידדו [illegible]

הליקנות בה מאשימים את הנוער נמצאת פחות בו מבקרקודם של השרים הממונים עליו.

בכל אופן, הכתרת ויזל בפרס, מגישה למורים ציונים ופטריוטים הזדמנות־פז לעורר את נושאי הגלות, הקיטש, והישראליות. במשך השבועיים האחרונים נאספה אנתולוגיה ויזלית שלמה בעתונות העברית (מומלצת הפנינה דיוקנו של רוכל־שואה מאת יגאל תומרקין, "על המשמר" 17.10.86), ואל נשכח שויזל הוא אויב רעיוני של הציונות ומפיץ בקנאות מהולה באנחות קורעות־לב את חכמתו על עליונות הסוודה (הגלות) כפתרון, על ריכוז העם בארצו, כי זה לקח השואה אותו הוא הסיק! אולם כאשר הוא עוסק בענייני ישראל, הוא עושה זאת בצורה הריאקציונית ביותר. עתה מסריטים סרט לפי ספרו "השחר", אותו פרסם בצרפתית בפריס ב־1960. זהו שיר הלל גרוטסקי ופומפוזי לקבוצת הפורשים שנתקראה לח"י, אשר היישוב המאורגן הקיא אותה לאחר שאנשיה עסקו בטרוריזם, ואף ביקשו להתקשר עם הנאצים בהם ראו בעלי־ברית אפשריים (אחד משרידי הקבוצה הטרוריסטית הזאת הוא היום ראש ממשלת האחדות הלאומית).

עוד פרט קטן, אך אופייני, כידוע העניקו שלטונות אוסטריה־הונגריה ורוסיה שמות ליהודים — תמורת תשלום. בהתאם לגודל הסיכום של כתרים או רובלים אשר שולשו ליד הפקיד המושחת נוסח גם השם: רייאמאנט (יהלום) לזה שנתן הרבה גולדנברג (הר זהב) למי שנתן פחות, זילברברג (הר־כסף) למי שנתן עוד פחות וכו'. בעניים התעללו הפקידים האנטישמיים והעניקו להם שמות גרוטסקיים ודוחים — כמו תולעת־מרתף, וכו'. ה"ויזל" (סמור בעברית) היא חיה מזיקה וערמומית, השנואה על החקלאים, אשר חושבים אותה ליותר ערמומית מן השועל ול"דו־פרצופית". באנגלית משמש הביטוי WEASEL WORDS כדי לציין דיבור חסר־כנות. אין להאשים אדם על השם אשר ניתן לאבותיו. אבל אנו, בישראל, נוהגים להחליף את שמותינו הגלותיים בשמות עבריים. עניין של מנטאליות, כנראה.

בסיכום: הוריי ובני־משפחתי נספו בשואה, ודמותו של מקונן מקצועי זה, המשמין מאכילת עצמותיהם, מחרידה ומגעילה אותי.

• במקור הגרמני של המלה נכתב שם החיה כשמו של הסופר.

תמונת מצב

פומית
שמואל בונים

פריז

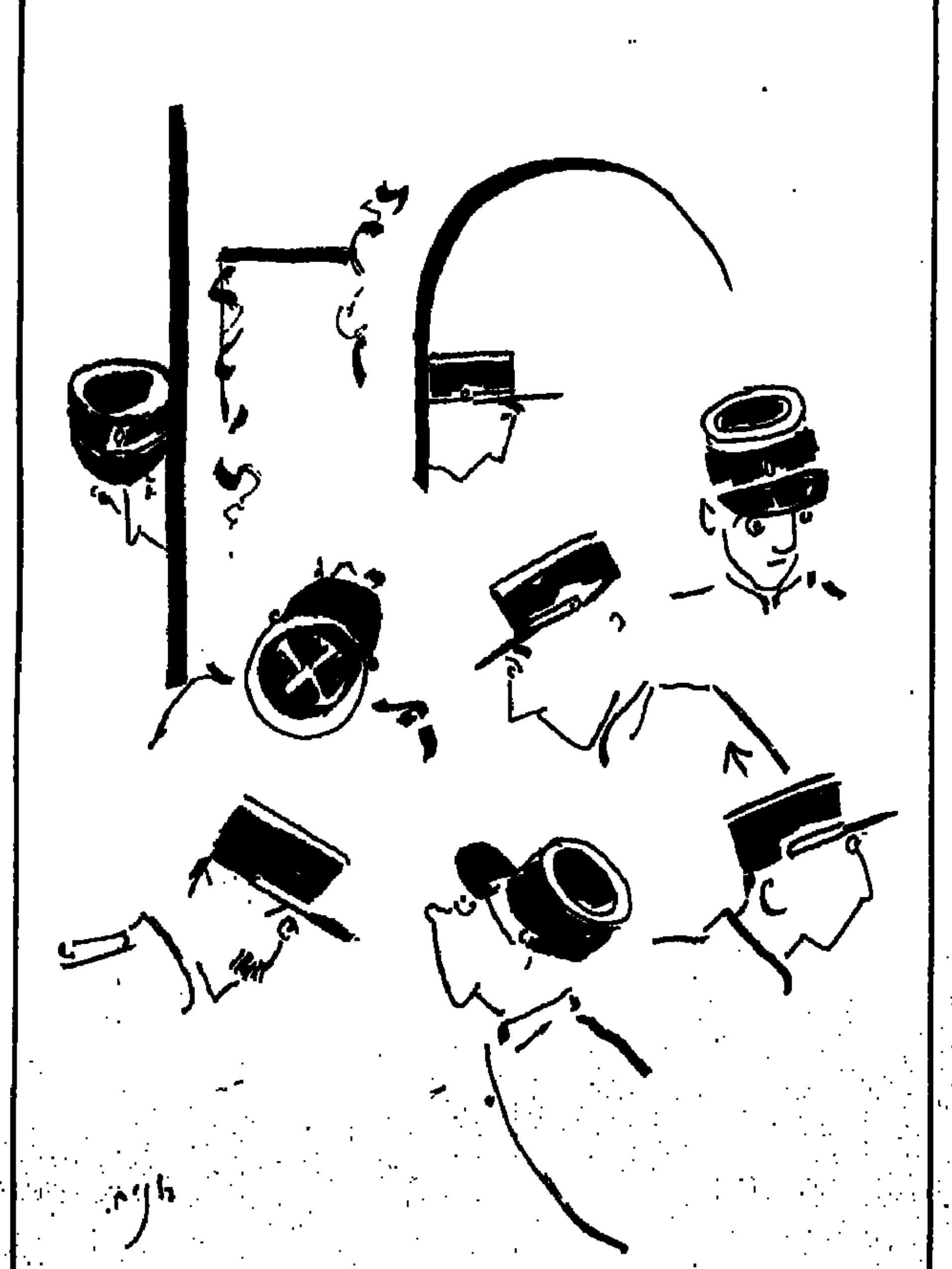

חברת אל־על תקפיצה אותי (על חשבוני) לפריז. נחמד. המטוס מלא עד אפס מקום ישראלים אשר החליטו, כמוני, שזה הזמן לנסוע, לאחר שכל התיירים הישראלים כבר חזרו ארצה.

פריז של סתיו 86'. העלים של עצי הערמונים לאורך נהר הסיינה שינו צבעם לצהוב־זהוב, עומדים להיפרד מן העצים והקיץ. על פני הנהר מהלכות ספינות המכונות (Barges) עמוסות. על הסיפון אשה מיניקה תינוק. דגל צרפת [illegible] צבעונית מתנופפים ברוח. הפרחים בגני הטיולרי פורחים בשלל צבעים. את הלובר עדיין משפצים והכניסה היא מדלת צדדית. בתיאטרון הלאומי ב"קומדי פרנסז" מציגים את רסין. ב"מוגדור" מציגים את ניל סיימון, בתיאטרון הכיס שבגדה השמאלית. זה עשרים וארבע שנים – את בקט.

בכניסה ל"הוטל סלה" (המוזיאון החדש שבו מוצגות יצירות של פיקסו, אותן שמר לעצמו. לאחר מותו מסרו אותן היורשים לממשלת צרפת בתמורה למס־העיזבון (העצום) משתרע תור ארוך. יש פחות תיירים אמריקניים (מצבו של הדולר). אך שומעים הרבה הולנדית וגרמנית. השאנז אליזה שוקק אדם. אנשים יושבים בבתי הקפה לוגמים "קיר" וסוקרים את העוברים ושבים. ה"מיני" חזר וצועד ברגל איתנה והושפת. בערב נדלקים האורות במכוניות והרחוב הופך לנהר זורם של אור.

במרכז פומפידו עולים ויורדים בצינורות שקופים. ברחבה שלפני פומפידו מוחא הקהל כף לפנטומימאי, נגן רחוב ובולע אש.

בית הקפה דה־מגו שבסן ז'רמן, בו נהגו לשבת סארטר וצעירים סוערים, יושבים צעירים מכופתרים.

בקפה DE LA PAIX, שליד בניין האופרה, יושבים בתנוחה שבעה גברים בחליפות מהודרות, מעונבות צבעוניות, טבעות זהב על האצבעות, קוראים עיתונים בערבית.

בפיגאל תופסים אותך בשרוול ומנסים לסחוב פנימה, לתוך מועדוני לילה מפוקפקים, תוך הבטחות חרים וגבעות (הרים וגבעות – תרתי משמע). לרגלי הכנסייה הלבנה המשקיפה על העיר, כנסיית "הלב הקדוש", מנסים גברים שחומים, יוצאי הרי האטלס, למכור לך "שעוני זהב" במחיר מצחיק.

בקיצור – העסקים כרגיל, ולמרות זאת פריז שונה. בכניסה למוסדות ובתי מסחר גדולים בודקים אנשי ביטחון את התיקים. 17,000 שוטרים וחיילים מוצבים ברכבת התחתית, במקומות ציבוריים, בצמתי רחובות בהם קהל רב, בודקים ניירות, עורכים חיפושים על גופם של גברים בעלי חזות ים־תיכונית (רבים נעלבים; מה לעשות?). פריז שהיתה פתוחה לכל, עיר מקלט, עיר פרזות, סוגרת דלתות.

על קצה הלשון
יעקב רבי

דמוקרטיה וכל השאר

מה משמעה של דמוקראטיה? הווי אומר: שלטון העם: מישטר הנשען על רצונם והכרעתם של כלל אזרחי המדינה. אין לומר שרוב מדינות העולם בימינו הן דמוקראטיות להלכה ולמעשה. אדרבה: במיזרח אירופה, במרבית ארצות אסיה, באפריקה, בכל מה שנקרא העולם השלישי, שולטים מישטרים חד־ניים ברב או במעט, אם־כי במקצתן יש העמדות־פנים של דמוקראטיה, בעיקר בארצות המתכנות "דמוקראטיות עממיות" ואף במדינות קומוניסטיות מובהקות המקיימות "צנטראליזם דמוקראטי" — שם־עצם ושם תואר שבהצמדתם יש משום תרתי דסתרי, שלטון המרוכז בידיהם של מתי־מעט מנייריכוח הוא בעצם דיקטאטורה, לא דמוקראטיה. בפולין שבין שתי המלחמות היתה מיפלגה בשם אנדקים, צירוף ראשי התיבות של דמוקראטים לאומיים. והנה דמוקראטיה ולאומיות אינן בהכרח מושגים המכחישים זה את זה, אלא שאותה מיפלגה פולנית היתה כידוע שטופה באנטישמיות, ושנאת ישראל (ושנאת זרים בכלל) אינה מתיישבת עם שלטון כל אזרחי המדינה המבוגרים, ללא הבדל גזע, דת ומין.

אם כה ואם כה, בארצות המהוות את החלק המתקדם ועתיר־התרבות של האנושות בשלהי המאה העשרים, המישטר הוא דמוקראטי לאמיתו. כך במערב אירופה ובצפונה, כך לאחרונה גם בדרום־אירופה (ספרד ופורטוגאל, יוון), כך בארצות־הברית ובקנדה שבצפון־אמריקה, וכן בכמה מארצות אמריקה הלאטינית (אמנם כאן אין הדמוקראטיות שלטת דרך־קבע; נזכור שארגנטינה, בראזיל, פרו וכו' התנסו כבר מדמוקראטיה לרודנות וחוזר חלילה, וצ'ילה של הגנראל פינושה סובלת כיום מעריצות ודיכוי). ולבסוף: באסיה מצויות שתי דמוקראטיות אדירות — הודו ויאפאן. מיפלגה הנקראת דמוקראטית ותו לא, בלי שום קו־חיבור המצמיד אותה אל שם־תואר אחר, קיימת במעצמה־הראשונה במעלה, בארצות־הברית: הלוא היא מיפלגתם הדמוקראטית של וילסון, פרנקלין רוזבלט, טרומן, קנדי, ג'ימי קארטר. אכן גם המיפלגה היריבה, המיפלגה הרפובליקנית של רייגן (ובעברו של אברהם לינקולן, ושל תדי רוזבלט) אינה מתכחשת להווייתה ולמערכת רעיונותיה הדמוקראטיים.

מונחים ילידי מהפיכות

ועדיין לא מיצינו את ייחודה של הדמוקראטיה מבחינה לשונית ומינוחית. הדמוקראטיה חיה וקיימת; בהליכות חברה ומדינה היא מושג מודרני מאין כמוהו; "לה תחכנו עלילות" והיא צופה לקראת עתיד של הוד, אמן כן יהי רצון. אבל במילון הפוליטי האידיאולוגי העולמי, דמוקראטיה היא המושג העתיק ביותר שעוד יש לו מהלכים. דמוקראטיה עניינה שלטון העם כבר ביוונית עתיקה, בימי פריקלס ובימי סוקראטס (שהיה, אגב, קורבן־עולה של הדמוקראטיה האתונאית). לעומת הדמוקראטיה הקיימת 2500 שנה, עד היום הזה — רובם ככולם של המונחים הפוליטיים המקובלים בימינו הם חדשים, בני מאה וחמישים או מאתיים שנה, ולא זו בלבד אלא שרבים מן המונחים המחורשים שינו את משמעם וקצתם אף התאכנו ונהפכו על פיהם. בריאן מֶגִי, במאמרו "לשונה של פוליטיקה — איך המלים מכשילות אותנו" (בירחון הלונדוני "אנקאונטר", מאי 1986), מונה כמה מונחי מדיניות נפוצים, שהצד השווה למרביתם הוא הגיל, או למען הדיוק — העשור המסויים שבו באו לעולם, אראז בעידן המהפכות החברתיות (1789, 1830, 1848). מילון אוקספורד, כותב מֶגִי, מייחס את התיעוד הידוע הראשון של התואר "קונסרבאטיבי", במובנו הפוליטי, לשנת 1830, והמושג "קונסרבאטיזם" מופיע לראשונה בדפוס בשנת 1835. השימוש הידוע הראשון באנגלית במלה "סוציאליסטי" הוא משנת 1833, ובמושג "סוציאליזם" — משנת 1835. באותה שנה עצמה נולד גם הדבר המכונה איגוד מקצועי — "טרייד יוניון" באנגלית. הנה כי כן, עובדה מפליאה היא שהמונחים "קונסרבאטיזם", "סוציאליזם" ו"טרייד יוניון" חדרו לאנגלית ככל הנראה בשנה האחת אלף שמונה מאות שלושים וחמש, לא לפני כן ולא אחרי כן. התיעוד האנגלי הראשון של המונחים "שמאלי" (Left), "ימיני" (Right) ו"מרכזי" (Centre), בקונוטאציות הפוליטיות שלהם, מאוחר בשנתיים — משנת 1837. בשנות הארבעים למאה ה־19 מופיעות לראשונה המלים "קומוניזם" ו"קומוניסטי" — שנים מעטות לפני פירסום "המאניפסט הקומוניסטי". המושג "ליבראליזם" ותיק יותר בלשון שמילון אוקספורד מתעד את קורותיה (1819), וותיק ממנו שם־התואר "ליבראלי". ההיסטוריה, ובייחוד תולדות הכלכלה והתורות המדיניות, מלמדות אותנו שהיה קאפיטאליזם באירופה, בין השאר באנגליה, במאה ה־18 ובעצם גם בשתי מאות השנים הקודמות, אבל שם־התואר "קאפיטאליסטי" רואה אור לראשונה בדברי־דפוס אנגליים רק ב־1792.

איך איחרו פעמי ה"קונסרבאטיזם" וה"ליבראליזם" באנגליה? והרי שתי המיפלגות הגדולות באותה ארץ נתקראו בתארים הגזורים מהמושגים הנ"ל. אבל כך היה רק החל מהמאה ה־19, ואילו קודם לכן רווחו השמות ויגים וטורים כשווי־ערך (פחות או יותר) של הליבראלים והשמרנים (הקונסרבאטיבים) לעתיד לבוא. — אמרנו שהמונחים שמדובר בהם "חדרו לאנגלית", ומחיכן חדרו? בעיקר מצרפתית, שגם בה הם מתועדים לראשונה רק שנים מעטות לפני האנגלית — להוציא המושגים "שמאלי", "ימיני" ו"מרכזי", שמקורם בסדרי הישיבה של צירי האספה הלאומית הצרפתית ב־1789, בפרוץ המהפיכה.

מושגים טכניים, לא אידיאולוגיים

לא שפר חלקו של הסוציאליזם באוצר המלים ובשימוש־הלשון הפוליטי כדרך ששפר חלקה של הדמוקראטיה, אולי משום שהוגים ומנהיגים למיניהם, הם וחסידיהם, גרסו את הסוציאליזם באופנים מאופנים שונים ואף מנוגדים ומקוטבים, לרבות השיקוץ שבדה היטלר, ה"נאציונאל סוציאליזם".

מעניין שבתנועה הציונית, בארץ־ישראל ובמדינת ישראל, שהסוציאליזם לגוניו פרח ושיגשג בהן — המונחים סוציאליזם וסוציאליסטי, לא היו מקובלים כשמות רשמיים של מיפלגות, אלא תחתם מלכו בכיפה השמות העבריים וה"עממים" פועלים, העבודה: פועלי־ציון, הפועל־הצעיר, מיפלגת פועלי ארץ־ישראל, מיפלגת הפועלים המאוחדת, וכן אחדות העבודה ומיפלגת העבודה, וכזום גוש של מיפלגות משמאל נקרא אצלנו בשם טכני וניטראלי, לא אידיאולוגי — המערך; כשם שהגוש שכנגד, מימין, נקרא אף הוא בשם טכני וניטראלי — הליכוד.

מלה רעה
כשהשושנה מתנשקת עם החוחים

שרה נולדה

תמונת המחזור של ממשלת האחדות ב' שפורסמה השבוע בעיתונות, היא תמונה שמשרה דיכאון: תמונת סינמסקופ רחבה־רחבה ונמוכה־נמוכה של ממשלה בלי שום גובה, ולא רק מבחינה אופטית. יש בה שני תריסרי שרים ועוד שרה אחת, שושנה ארבלי־אלמוזלינו, שעומדים בשורה לרוחב שישה טורים בעיתון, למרות שסידרו אותם בחצי קשת ולמרות ששמו, בשורה קדמית נוספת ובישיבה, את הנשיא עם שמיר, פרס, לוי ונבון.

אומרים שארבלי־אלמוזלינו נישקה את כולם, וגם את יו"ר הכנסת שלמה הלל. אם זה נכון, מגיע לה מקום בספר השיאים של גינס, בתור האשה שנישקה הכי הרבה שרים בבת־אחת.

זה גם מראה על אומץ אישי, שלה ושל חבריה לממשלה: אם היא היתה מצוננת באותו רגע, או בשמחת תורה כל הממשלה תתעטש. אם מישהו מהם היה חולה, אז לה יש בעיה. את הנשיקה של השר פרץ מש"ס היא הפסידה: הוא הסתפק במנוד־ראש כדי שלא יחטא עם אשה זרה ויגרום, חלילה וחס, לאיזו התנגשות קטלנית, או עונש אחר מידי שמים.

לא כל הפרטים שפורסמו בעיתון היו נכונים: ב"ידיעות" כתבו שהשר שרון אימץ אותה אל חזהו. בהתחשב בממדים, שלה ושלו, הוא לכל היותר אימץ אותה על כרסו השופעת. היא הפסידה את בגין, שהיה נותן לה נשיקת־יד בסגנון פולני קלאסי. מעבר לבידור שבסצינת הנשיקות, בחירתה של ארבלי־אלמוזלינו היתה נקודת האור היחידה במעמד הזה. היא ידועה בדעותיה הנציות. אבל עוד נץ בממשלת השיתוק הזו אינו מעלה ואינו מוריד דברו גם בלעדיה יש מספיק שרים שיכשילו כל יוזמת שלום, ואם בכל זאת תהיה יוזמה כזו, היא יכולה לבוא רק מצד הליכוד, אם וכאשר שמיר ירצה לחזור על תכנית בגין מ־77' ולתת לפלשתינים או לירדן את מה שנתן קודמו לסאדאת.

במדינה שבה אפילו איש נאור כשמעון פרס אמר השבוע שלתימנים יש ילדות יפות וילדים נחמדים, לפמיניזם יש עוד מאבקים קשים בדרך לשוויון, וטוב שבחרו אשה לממשלה. מי שהיה צריך להיות גיבור השבוע זה מוטה גור, שוויתר על כיסא למען עיקרון: לא הסכים לשבת בממשלה כל עוד החשודים בעניין פרשת השב"כ לא הוסרו מעל שמיר. אבל את ההתפטרות של גור דחקו לשולי הכותרות, כשאת מרכז זירת התקשורת מציפים גלי שמן זית זך של שביעות־רצון עצמית, מרודשנת ומלוקקת של השרים בממשלת האחדות ב'. קשה להבין מדוע הממשלה נראית כראש ענק תפוח של ילד מונגולואידי, היושב על כתפיים צרות וגוף קטן של מדינת ישראל. קשה להבין מה יש כאן לשבח: אירועי החודשים האחרונים לא תרמו למאזן ההישגים של הממשלה הזאת: פרשת השב"כ, פרשת ועננו, המחדל הביטחוני שאפשר את הפיגוע בטירוני "גבעתי" ובאורחיהם בכותל, ופלסק התגמול המידי המטומטם שגרם לתקיפת חיל האוויר, בה נפל המטוס בצידון, כשהיה ברור שמחבלים בכוננות מרבית. הממשלה משתבחת בכך שהביאה רגיעה ואחווה לתושבי ישראל. דווקא בתקופה של סכינים ארוכות כשהכותרות זועקות על יהודים שנרצחו בעזה, ועל ערבים שהותקפו באשדוד ובת־ים, על תלמיד תיכון שדקר את חברו בטירת הכרמל ועל תלמיד ישיבה מנתיבות שנשפט למאסר על דקירת נער אחר.

סחר הסוסים סביב איוש המשרות עד הרוטציה היה מביש, והעניין לא נגמר אם אישרו לפרס שני מנהלים, ביילין וסניר במשרד החוץ — זה ייתן רעיונות לשרים אחרים, שגם להם יש עוזרים ותומכים וגרופיס למיניהם. למה שגם הם לא ישמנו שני מנהלים בכל משרד ממשלתי? במערך רבים חמישה מועמדים על משרת סגן־השר שניתנה לארבלי־אלמוזלינו, וצופים שתושג פשרה עם הליכוד, לפיה שתי המפלגות יגדילו את מספר סגני־השרים שלהן בממשלה. בתמורה יסכים המערך להגדיל את מספר החברים בקבינט כדי שגם מודעי, שמקום בקבינט מגיע לו לדעתו, בזכות האבות, גם כשהוא שר בלי תיק, וגם ניסים, שישב בקבינט כשר [illegible] — לא יקופחו.

וכך תוכל הממשלה לצמוח בגיגנטיות כשהצמיחה במשק היא חלום רחוק. [illegible] תארים וכיבודים, מכוניות שרד ומשכורות שמנות למרשקנים ולנהגים, [illegible] עסקני המגיע ליי למיניהם. [illegible] המתמודדה, בשביל הנבחרים, [illegible] החדשים ואלה שלא זכו יגמרו ליילל, [illegible] הממשלה שמיר יתחיל בביצוע השלב [illegible] ב"כלכלה הציונית" שלו, עליה דיבר בנאום [illegible] שלו בכנסת, יקומו כמה [illegible] חדשות, ואחר כך תתכנס הממשלה [illegible] כדי להחליט כמה קיצוצים ובמה [illegible] לפטר. ואיך לא לשלם שכר הוגן לאחיות [illegible] אם החולים ימותו בלי חולים ציונים, [illegible] הזה עם האחיות, שרת הבריאות החדשה [illegible] תזכה לנשיקות.

● עודד ליפשיץ

תקשורת
לשקר, או לא לשקר? (מכתב מארה"ב)

השאלה אם מותר לממשלות לשקר עשויה להיראות נאיבית בעיני רוב באי עולם, אך כאן בארה"ב היא מעסיקה, באמת ובתמים, את העיתונות, ובמידת מה גם את הציבור הרחב.

ראשית הפרשה במסמך שהתפרסם ב"וושינגטון פוסט" שממנו עולה כי במהלך הקיץ האחרון הודלף, באופן שיטתי, מידע שקרי לעיתונות האמריקנית והעולמית, כדי ליצור אצל מועמר קדאפי את הרושם שכמה ממקורביו חותרים תחתיו, וכי ארה"ב מתכננת עוד פעולה צבאית נגד לוב.

אמצעי התקשורת, שראו עצמם נפגעים מאוד מן הניסיון שנעשה לשלב אותם, שלא בידיעתם, במסע של "דיסאינפורמציה" נוסח הק.ג.ב, מיקדו את הדיון באמינותה של הממשלה ובשאלה אם מותר להקריב אותה על מנת לקדם מטרה פוליטית־צבאית, תהיה רצויה ככל שתהיה. שר החוץ שולץ אמר

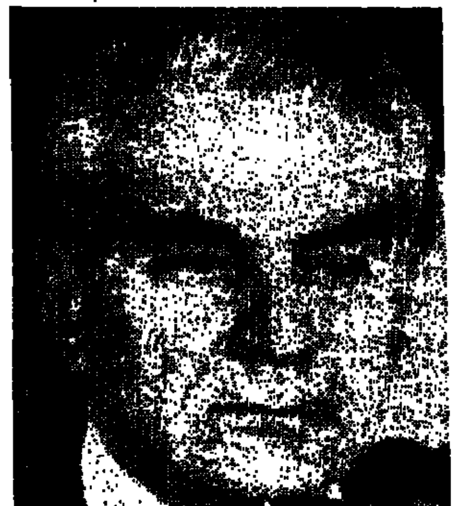

מתפטר, ברנארד קאלב

לעיתונאים כי לדעתו אין כל פסול במעשה, וציטט באותו מעמד את אמירתו של צ'רצ'יל לפיה "בזמן מלחמה, האמת כל־כך יקרה, עד שיש להעמיד לה שקרים בתור שומרי ראש".

כאשר היה נדמה שההתעניינות בנושא שוככת, התעוררה פרשה חדשה, הנוגעת אף היא לאמינותו של הממשל: הפלתו של מטוס תובלה נושא נשק בניקרגואה, שבה והעלתה על הפרק את מעורבותה של הממשלה בסיוע צבאי למורדי ה"קונטרה", למרות איסור הקונגרס (שאגב, עומד כנראה לפקוע בקרוב). הכחשותיו הנמרצות של הממשל בנידון, וטענתו העקשנית כי הסיוע למורדים נעשה כולו ביוזמתם של גורמים פרטיים, נתקבלה, מטבע הדברים, בהסתייגות רבה, אפילו כשנמסרה אישית מפיו של שר החוץ שולץ בתכנית טלוויזיה של שחרית.

שיאה הדרמטי של פרשת האמינות, בא עם התפטרותו של ברנרד קאלב, עיתונאי ושדר טלוויזיה ידוע מאוד, שכיהן בשנתיים האחרונות כדוברו הראשי של הסטייט דפרטמנט. "כאזרח אמריקני, כדובר וכעיתונאי" — הכריז קאלב — "איני יכול להשלים עם הפגיעה באמינותה של אמריקה". עם זאת, סירב קאלב לאשר את המידע בדבר קיומה של תכנית ההונאה, והרגיש כי שולץ עצמו הוא אדם אמין לחלוטין שהנחה אותו שלא לשקר לעולם במגעיו עם העיתונאים. בדבריו אלה אישר קאלב, בעקיפין, את אמינות המסמך שהודלף ל"וושינגטון פוסט", שנשא את חתימתו של האדמירל פוינדקסטר, יועץ הנשיא לביטחון לאומי.

המהלך הדרמטי שעשה קאלב, הפך אותו לחביבם של אמצעי התקשורת, שלא חסכו שבחים ממנו. אך מהלך זה גם השכיח מלב הבריות את העובדה שכבר היו דברים מעולם וכי ממשלות, וזו של ארה"ב בכללן, משקרות, או לפחות מנסות לשקר, כל הזמן: הנשיא אייזנהאואר שיקר בזמנו כאשר, בעיצומו של מפגש פסגה עם כרושצ'וב, ניסה להתנער מאחריות לשיגורו של מטוס הריגול יו־2 שהופל מעל לבריה"מ; הנשיא קנדי תכנן וביצע מסע הטעיה מורכב בעת משבר הטילים בקובה, כדי שיוכל לארגן כהלכה את פריסת הצי למצור ימי על האי; הנשיא ג'ונסון שיקר ביודעין כשהשיג את הסכמת הקונגרס להגברת המלחמה בווייטנאם בעילה של טיבוע ספינות אמריקניות במפרץ טונקין; מתוך ספר שפרסם לאחרונה העיתונאי סיימור הרש, עולה כי ארה"ב ידעה למן הרגע הראשון, כי מטוס הנוסעים הקוריאני הופל על ידי הסובייטים בטעות, ואף על פי כן המשיכה במסע האשמות מכוון נגד הרוסים, כאילו הפילו אותו בכוונה תחילה.

אפשר, כמובן, להביא דוגמאות למכביר לעניין זה של שקרי ממשלה, מן המתוקנות שבמדינות ואפילו, פה ושם, מן העבר הרחוק, והלא כל־כך רחוק, שלנו עצמנו. אפשר גם, והפרשנים כאן הרבו לעשות כן, להיכנס לעובי הקורה ולהבחין בין הטעיה אסטרטגית למטרות צבאיות, לבין דיסאינפורמציה נוסח בריה"מ, שמטרותיה פוליטיות במובהק. אך מה שראוי לציון בספור שלפנינו הוא לא שהממשל ניסה לנצל את אמצעי התקשורת כחלק ממסע הטעיה נגד קדאפי, אלא העובדה שהעיתונות כאן "תפסה" אותו בכך. ביכולתה זו של העיתונות ניתן לראות את הערובה האמיתית לחוסנה של הדמוקרטיה האמריקנית. משום כך ראוי לראות בדאגה את העובדה שתגובתו הראשונה של ממשל רייגן על חשיפת הפרשה היתה פנייה אל משרד החקירות הפדרלי (הפ.בי.איי.) כי יפעיל יחידה מיוחדת, שהוקמה לא מכבר למטרה זו, על מנת לגלות כיצד הגיע הסיפור לעיתונות.

● דינה גורן

הלו... חותם

הגזמתם

אני תחומה על עמוד "על המשמר" [illegible] [illegible]

מופיע בתנ"ך

ברשימתו "במערב לובנון" את חכבת [illegible] שהופיעה ב"חותם" (מס' 49 מיום 26.8.86) [illegible]

יהודה בורוכוב

שרון, שר החקלאות וכשר הביטחון בממשלת בגין, זאת העובדה שוועד ישובי הגולן לא רק היה מן הגורמים החשובים [illegible]

מתנחלי הגולן

[illegible]

ה ג'מבו של אל-על טס בגובה 39000 אלף רגל. הוא נושא 375 נוסעים ואנשי צוות אשר סיימו זה עתה את ארוחת הצהריים שהוגשה על-ידי הדיילות החינניות. הרחק למטה, מתחת למעטה עננים כבד של שלהי החורף — יערותיה העבותים של אוסטריה.

בדיוק בנקודה זו, עמדו אותם 375 איש לסיים את חייהם. עמוק בתא המטען של הג'מבו הכרסתן, אמור היה שעון הזמן להפעיל את מטען הנפץ רב העצמה שהוסתר בתיקה של האירית אן מרפי, ולהפוך את ה־747 של אל על בטיסה מניו-

ניזר הינדאווי: נתראה בירושלים

כשלון מבצע ההפלה הכפול (של מטוס אל-על ושל אן מרפי ועוּבָּרה), נתגלה על כל פרטיו בבית משפט בלונדון. תסריט מתח מן החיים. חשיפת הטרור הסורי

מאת עוזי מחניימי (לונדון)

מסוריה באהבה

יורק-לונדון לתל-אביב — למדורות אש. אז גם היתה אמורה שליחותו של סוכן המודיעין הסורי ניזאר הינדאווי, להגיע לסיומה, ובדמשק היה נפתח בקבוק הוויסקי שהוכן מבעוד מועד על שולחנו של מחמד אל-חולי מפקד המודיעין של חיל האוויר. והטלפון המיוחל לנשיאו „עשינו את זה". אלת המזל רצתה אחרת. בבוקרו של אותו יום לונדוני אפור, הבחין „א" קצין הביטחון של אל-על בנמל התעופה הית'רו, בבחורה אירית המתנהלת בכבדות עם מזוודתה לדוכן הבדיקה הביטחונית של אל-על. האשה, בהריון, השיבה במבט עמום לשאלות השגרתיות של „א", ועמדה לעזוב את המקום. „א", שעמד כבר לשחרר את האירית לדרכה, חכך בדעתו. הכל היה כשורה: הדרכון, מטרת הנסיעה — טיול חופשה בישראל, אך משהו, אותו אין הוא יכול להסביר עד היום, לא נתן לו מנוח. והוא הורה לאן מרפי לפרוק את תיקה. כשהרים את התיק הריק ידע כבר „א" כי משהו לא כשורה. התיק הריק היה כבד. הבדיקה המהירה ברנטגן לא העלתה דבר. „א" לקח את התיק לחדר סמוך, ואז גילה בקרקעיתו תחתית כפולה. „א" שלח את ידו פנימה וחש בחומר שמנוני ודביק. חבלני „הסקוטלנד יארד" הגיעו כמעט מיד. אן מרפי ההמומה, שנשלחה על ידי ארוסה ניזאר הינדאווי להפוך, עם תינוקם המשותף, לפצצה מעופפת, נלקחה לחקירה. בדמשק נשאר בקבוק הוויסקי חתום.

פליי-בוי מזרח-תיכוני

ה כל החל ארבעה חודשים קודם לכן. ינואר 86. מטוס של נתיבי האוויר של מזרח גרמניה החל להנמיך לקראת נחיתה בשדה התעופה הבין-לאומי של דמשק. במטוס, ניזאר הינדאווי, ירדני, בן 32. שחרחר ויפה תואר, „פליי-בוי" מזרח-תיכוני שהשאיר אשה בפולין וחברה בהריון בלונדון. הטרור הבין-לאומי לא היה זר להינדאווי. מסווה של עיתונאי ירדני ביצע הינדאווי שליחויות לארגונים מזרח-תיכוניים שונים, בדרכונו הירדני חותמות של אין סוף שדות תעופה. משך השנה האחרונה היה בקהיר, לונדון, ירדן, איטליה, פולין, לוב, מזרח ומערב-גרמניה. שכיר חרב של שירותי מודיעין ערבים וקבלני משנה קטנים של הטרור הערבי באירופה.

הפעם, לקראת הנחיתה בדמשק, ידע הינדאווי הפיקח כי מדובר במשהו אחר לגמרי: קציני המודיעין של סוריה. המטוס נחת, והינדאווי הציץ פעם נוספת בפנקסו כדי לוודא שוב את הכתובת שנמסרה לו: מלון „אל-ג'לאא", במרכז דמשק. בברלין המזרחית אמרו לו כי יפגוש סוחר סמים, אחד בשם ח'אלד דנרש. הינדאווי המנוסה ידע כי מאחורי הסמים מסתתר סיפור גדול הרבה יותר, אך החליט לתת לסורים לקחת את היוזמה. שוטרי ביקורת הגבולות בשדה הבין-לאומי של דמשק קיבלו את פניו בחיוך: „המלך שלכם היה כאן" אמרו לו. הינדאווי השיב בחיוך, ובלבו חשב איך העולם משתנה: אילו הגיע חודשים ספורים קודם לדמשק, היה נעצר מיד ברגע שהיו רואים את דרכונו הירדני. עתה, לאחר שהמלך חוסיין התנשק עם הנשיא אסד בדמשק — מקבלים את פניו בחיוך, אך ניזאר, קרירות ומנוסה, כבר העסיק את מוחו בפגישה הצפויה עם ח'אלד דנרש.

בדלפק הקבלה של מלון ג'לאא היה נדמה להינדאווי כי הפקיד חיכה לבואו. הינדאווי עלה לחדרו. דמשק אינה לונדון, הזהיר לעצמו. אף לא מזרח ברלין, מאז ומעולם חשש מהסורים. ובמסעות ההרפתקה שלו עבור קבלני טרור באירופה תמיד

מפקדת המודיעין של חיל האוויר. הבית מוקף גדר חשמלית וחיילי קומנדו עלאווים מסתובבים סביבו יומם ולילה. דנרש הציג את תעודותיו, והשניים הובלו לחדר האורחים של הבניין. הינדאווי לא חש בנוח, אך הבין כי אין דרך לנסיגה. לא מצא חן בעיניו שהסורים מתנהגים אליו כאילו היה בנו של הנשיא אסד: הרבה כבוד, הרבה כסף. להינדאווי, המכיר היטב את העולם הקשוח של הטרור הערבי, נראה הדבר מוזר. אך תמיד אמרו לו כי הסורים הם משהו אחר.

נזהר מלהתקשר עמם. הפעם, כך חשב, מדובר בעסק ראוי. האיש עמו נפגש בדירת אחיו אחמד, בברלין, דיבר לעניין. התנאי שלו היה כי ניזאר יטוס לדמשק. ניזאר לקח את הצעתו. את ח'אלד דנרש זיהה הינדאווי מיד כשירד לבית הקפה של המלון. עינו המנוסה צדה את הצעיר בעל הגוף האתלטי שישב בפינה ועיין בעתון „השרין". בדיוק כפי שהסבירו לו בברלין, דנרש, זיהה גם הוא אותו, ורמז לו להצטרף לשולחנו. „ברוך בואך" אמר לו, וכמעט מיד קם ממקומו ורמז להינדאווי לבוא עמו. בדירת המודיעין הסורי לא הרחק מכיכר אל מרג'ה, אותה כיכר מפורסמת בדמשק הידועה יותר כ„כיכר התליות", בה מאות סורים ואחרים הוצאו להורג בתלייה.

דנרש היה תכליתי: „אנחנו יודעים מי אתה", אמר לו. „מה העבודות הקבלניות שביצעת בשנתיים האחרונות באירופה?" כשהחל דנרש לדבר על חברתו אן מרפי, הבין הינדאווי כי הפעם הסתבך. אן מרפי בהריון, הרהר הינדאווי בינו לבין עצמו, שעה שח'אלד דנרש המשיך לגלות התעניינות בחברתו. למרות שחש כי הסתבך, לא קלט עדיין הינדאווי בתומרת מצבו. דנרש לא דיבר עמו יותר מדי. והינדאווי חזר למלונו: בערב, כך הבטיח לו דנרש, יהיה אורחו באחד ממועדוני הלילה המפוארים ביותר בדמשק.

שבוע ימים בילה עם דנרש. עדיין לא היה לו שמץ מושג מה רוצים הסורים ממנו, ומדוע הם מארחים אותו כיד המלך. אבל הלובים והירדנים בקושי זכה לצלחת חומוס. משך השבוע עם ח'אלד דנרש חש הינדאווי כי האיש בוחן אותו לפני ולפנים. למרות שכבר היה סקרן לדעת מהי תכלית הדיבורים, לא דחק בדנרש, ונהנה מהמסעדות, מועדוני הלילה ובעיקר מחברותו הידידותית של דנרש. בדיוק שבוע ימים לאחר בואו לדמשק הופיע דנרש בוקר אחד במלונו. מתוח מהרגיל. בחוץ, שלא כמו תמיד, המתינה מכונית „ראנג'-רובר" ירוקה, בה יצאו מרחבת המלון בחריקת צמיגים. הבית רב הקומות לידו עצרה הריינג'-רובר היה מוכר להינדאווי, כפי שהיה מוכר לכל תושב דמשק:

המטוס של אל-על יתפוצץ לרסיסים

ה יתם סעיד נכנס לחדר ללא גינוני טקס מיוחדים. „עקיד אל"מ היתם סעיד" הציג את עצמו בפני הינדאווי. „שמעתי עליך מפי ח'אלד דנרש, והבנתי כי אתה מוכן לסייע בידנו. האם הבנתי נכון? בהחלט, השיב הינדאווי. אך איני יודע עד לרגע זה במה המדובר. אנחנו רוצים שתעזור לנו לפוצץ באוויר מטוס נוסעים. בינתיים איני יכול לומר לך פרטים, אך דע לך כי מדובר במבצע רציני, ואם תצליח תהפוך לאדם עשיר. הינדאווי חש כאילו הונחתה על ראשו הלומה. משך השנים האחרונות היה מרוויח כמה גרושים בשירותים בזויים לארגונים שונים. הפעם ידע כי הגיע למקור המעיין שממימיו התכוון לשתות. „אל תיתן לי תשובה" אמר היתם סעיד. סע ללונדון, תחשוב בשקט על הצעתנו, ואז תחזור שוב לדמשק.

בדרך מהמלון לשדה התעופה הבין-לאומי של דמשק לא פסק הינדאווי „לשבור את הראש" ולנסות לפצח את התעלומה הסורית. כיצד אני יכול לסייע למקצוענים הללו לפוצץ מטוס. איזה מטוס הם רוצים לפוצץ? ומה הקשר של אן לכל העניין. מדוע לא פסקו לחקור אותי על-אודותיה. בלונדון, קיבל את פניו אדם שלא הכיר: „אני חבר של ח'אלד דנרש" הציג את עצמו. אותו אדם, שאליו הצטרפו עוד שני אנשים, בילו עמו את הבעיים הקרובים בלונדון. „אל תתקשר אל חברתך" אמרו לו. לא היה קשה לשכנע אותו. אמרה לו כי אינה מתכוונת לטפל — נמאסה עליו. ידידיו הסורים ביקשו רק בקשה אחת: תאמר לנו היכן אן עובדת, אנחנו רוצים לראות אותה. זה נראה לו תמוה, אך הוא נתן להם את הכתובת: מלון הילטון. מדוע לא אמרת לנו שהיא בהריון, שאלו אותו. הינדאווי התרתח: אין זה עניינכם, וחוץ מזה „כוס אוחתה", שתישרף היא והתינוק שלה, והלך בזעם. את פשר החיוך של שני קציני המודיעין הסורים, הבין הינדאווי רק כעבור שבוע בדמשק.

מה החלטת? שאל היתם סעיד את הינדאווי עם שובו לדמשק. אעבור למענכם, השיב הינדאווי במהירות, אלא שאני רוצה הרבה כסף. היתם סעיד חייך. לחדר נכנס אל"מ מופיד עקור. לאחר ברכת נימוסין קצרה, פרס על השולחן את המסמכים שהביא עמו ואמר להינדאווי בקור רוח: „אנחנו נצייד אותך במטען תבלה. אתה תמסור אותו לחברתך אשר תטוס עמו במטוס אל-על לתל-אביב. שלוש שעות אחרי ההמראה המטוס יהפך לאבוקת אש". הינדאווי חש ברע. ביקש כוס מים קרים. היו דקות ארוכות בתקרה. מופיד עקור והיתם סעיד חיכו בסבלנות. הוא חשב על הכל. דמיין לעצמו כל מיני דברים אך התכנית של עקור, הממה אותו. הינדאווי הבין כי אין דרך חזרה. אם ישנה — לא ייצא חי מדמשק. אחרי דקות ארוכות של היסוס שאל: כמה? רבע מיליון דולר, אמר לו מופיד עקור. תקבל עוד היום מקדמה של 15,000 דולר.

מופיד עקור לא בזבז את זמנו. „אנחנו נצייד אותך בתיק כחול ובו, במסתור, נחביא את חומר הנפץ. עקור עשה סימן לדנרש, וזה יצא את החדר וחזר עם תיק מסע גדול על גלגלים. דנרש הראה לו את המסתור בתחתית הכפולה של התיק. היתם סעיד הביא את חומר הנפץ, סיסטקס תוצרת צ'כיה, אמר. שני קילו מהחומר הפלסטי הזה, מורידים בניין בן ארבע קומות. היתם סעיד הכניס את המטען למחבוא וסגר אותו היטב. בפעם הבאה, תראה את התיק בלונדון. היכן החוטים? שאל הינדאווי. היכן המצבר? כיצד זה יתפוצץ? היתם סעיד חייך אליו: שכח את הסרטים. דנרש נכנס לחדר, נושא בידו מחשב כיס קטן. הסתכל, אמר להינדאווי. הינדאווי בחן את המחשב ולא ראה דבר מיוחד. היה נדמה לו כי הוא קצת כבד ממחשב כיס רגיל. אל תנסה לפתוח, אמר סעיד. זה ה„טיימר" והנפץ. שעתיים לפני מועד ההמראה של המטוס אתה תשים בטריות במחשב הכיס. את המחשב תשים בתוך התיק, סמוך לקרקעית. כעבור חמש שעות בדיוק, הנפץ יתפוצץ ויפעיל את מטען הסיסטקס. אפילו את הקופסה השחורה לא ימצאו, גיחך הקולונל עקור. כל הנוכחים פרצו בצחוק שהדביק גם את הינדאווי. עתה חש משוחרר יותר. המחשבה על המקדמה של אלפי הדולרים שיקבל חיממה את לבו.

למחרת, בבוקר הופיע היתם סעיד בחדרו במלון. סעיד פתח את תיקו ונתן להינדאווי דרכון וכסף. מה זה שאל הינדאווי, הרי יש לי דרכון, דרכון ירדני. זהו דרכון שירות סורי, אמר סעיד. עם הדרכון הזה איש לא ישאל אותך שאלות, ותוכל לקבל עזרה מידית בכל שגרירות סורית בעולם. הינדאווי הציץ בדרכון: מתחת לתמונתו התנוסס השם החדש: עצאם א-שרע. לא רק שנתנו לי דרכון ממשלתי, חשב לעצמו, אלא אף הכניסו אותי למשפחה סורית מכובדת: משפחת א-שרע, משפחתו של שר החוץ הסורי פארוק א-שרע. היתם סעיד נתן להינדאווי את הכסף המובטח כרטיס טיסה פתוח במחלקה הראשונה של נתיבי האוויר הסורים. על דף נייר רשם את מספר הטלפון שלו בדמשק: 336068. אתה נוסע מעתה עם צוות האוויר הסורי. אם תרצה, תוכל גם להתגורר עמם במלון „רויאל גרדן" בלונדון. עם צוות האוויר הסורי נמצא אדם בשם מחמד זידאן. הוא הכתובת שלך. הוא משלנו. שאר אנשי צוות האוויר לא יודעים דבר וחצי דבר. הינדאווי התכונן לצאת עם היתם סעיד לשדה התעופה כדי לטוס ללונדון, כשהטלפון בחדר צלצל. מטון דיבורו של סעיד הבין הינדאווי כי הוא מדבר אל איש בכיר מאוד. כן אדוני, אמר סעיד, אנחנו כבר מגיעים. הגנרל רוצה לראות אותך, אמר סעיד, הגנרל מחמד אל ח'ולי, מפקד המודיעין של חיל האוויר. הממונה על פעולותינו ברחבי העולם.

הגנרל ח'ולי היה מאוד תכליתי. בדיוק כמו פקודיו היתם סעיד ומופיד עקור. „המשימה שאתה עומד לבצע מסוכנת" אמר ח'ולי גלויות. תקבל עבודה הון עתק. מייד לאחר שתשלח את אן מרפי למטוס אל-על תחזור אל צוות האוויר הסורי ולמחמד זידאן ב„רויאל גארדן". בדמשק תקבל את שאר הכסף. מחמד אל ח'ולי הישיר אל הינדאווי את מבטו, קם, לחץ את ידו ואמר: „אם תבגוד, תמות", ויצא מהחדר בלי להוסיף מלה.

לרצוח את אן ואת תינוקה

ב דרך ללונדון, מתרווח בכיסאות הנוחים, ונהנה מאוכל משובח של מחלקה ראשונה, חשב ניזאר הינדאווי על אן מרפי. הוא ידע כי הוא הולך לרצוח אותה ואת תינוקו. מעולם לא אהב אותה, אך המחשבה שהוא הולך להוציא אותה להורג לא נתנה לו מנוח. אחרי שאני מקבל את הכסף מהסורים חשב לעצמו, אני אסע לפולין, אקח את אשתי, ואתחיל יחד עמה בחיים חדשים בלונדון.

אן מרפי: חייתי בשמים

אן מרפי היתה מופתעת וכועסת כאחת. אתה נבל, אמרה לו. היכן היית חודשים ארוכים כל-כך? ניזאר הרגיע אותה בחיוך מתוק. על תכעסי אמר. החלטתי להתחתן. אן, בחורה אירית פרימיטיבית לא ידעה את נפשה, בגיל 32, כשהיא בהריון מהינדאווי ואחרי הפלה אחת, איבדה כבר כל תקווה להתחתן. אני חייבת להודיע לאמי, קראה באושר, כשהיא מנשקת את ניזאר ושוכחת כהרף עין את הזעם שצברה כלפיו בחצי השנה של היעדרותו. היכן נתחתן, שאלה אותו, והשיבה: אני רוצה להתחתן בדבלין, כל משפחתי תהיה שם, ונוכל להזמין גם את משפחתך. אביך הרי כבר נמצא בלונדון. ניזאר חייך. יש לי רעיון טוב יותר אמר לה. נתחתן בישראל. אחר-כך נבלה שם את ירח הדבש. אן לא התלהבה בתחילה מהרעיון, אך הנסיעה לארץ הרחוקה, לראשונה בחייה, קסמה לה. קיימת רק בעיה אחת. אמר ניזאר. אני לא יכול לטוס לישראל באל-על, לכן את תטוסי באל-על לפני, ואני אצטרף אלייך, עוד באותו יום, בטיסה אחרת.

למחרת הלכו למשרד אל-על ב„ריג'נס סטריט". נכנסה לבד להזמין את הכרטיס. כשיצאה נתן לה 100 ליש"ט כדי שתקנה לה בגדים. הינדאווי עצמו נסע לפגוש את ערנאן חביב, אחד מקציני המודיעין הסוריים בלונדון, כדי לקבל ממנו את המזוודה. ערנאן נתן להינדאווי את המזוודה ואת מחשב הכיס והזהיר אותו — הכל מוכן לפיצוץ; בדרך לשדה התעופה תשים את הבטריות במחשב. מיד אחר כך המחשב וה„טיימר" נדרכים, והמטען יתפוצץ בדיוק חמש שעות אחר כך. „דיר באלק יא ניזאר" אמר חביב. תיזהר ואל תשים את הבטריות לפני הזמן, כי או תעלה בסערה השמימה.

הסורי בעל כובע הפרווה

א ן חיכתה לו בדירה. תראה, אמרה, והראתה לו שמלה מקסימה שקנתה. זה עבור אמא שלך. ניזאר חייך. למחרת, בשבע וחצי בבוקר, הגיע לדירה במונית. אן לא חשה בטוב. הקיאה כל הלילה. ניזאר נשא עבורה את המזוודה. בדרך הוציא מהמזוודה את מחשב הכיס, ובידיים רועדות שם בתוכו שתי בטריות. אחר כך תחב את המחשב עמוק לקרקעית התיק, בדיוק כפי שהראו לו בדמשק, טרמינאל מספר אחת בנמל הית'רו שקק חיים. הינדאווי הניח את התיק על עגלה, והתקדם לקראת המעבר לשער. 23. שער היציאה לטיסות אל-על. במרחק בטוח מהשער, עצר את העגלה. בוא עמי עוד קצת, הפצירה אן כשהיא חיוורת וחשה ברע. אני מוכרח להגיע לטרמינל אחר, כדי לא לאחר את הטיסה שלי, אמר. ניפגש בישראל. הוא נשק לאן על לחייה, ומיהר להסתלק מהמקום.

הינדאווי חזר למלון „פאלאס" בו התגורר. אסף את חפציו ונסע למלון „רויאל גארדן", כדי לפגוש את מחמד זידאן, ולנסוע עמו ועם צוות האוויר הסורי לנמל התעופה ולדמשק. ל„רויאל גארדן" הגיע קצת אחרי 10 בבוקר. בכניסה למלון ראה את מחמד זידאן, שעשה לו סימן לבוא אליו לחדר. זידאן היה חיוור. שמעת בחדשות? שאל, לא, השיב הינדאווי. גילו את הפצצה. אן מרפי נעצרה. הינדאווי התיישב. עולמו חשך עליו. הוא הבין שהוא אבוד. תשמע, אמר לו זידאן, קח את המעטפה הזו, ומסור אותה אישית בשגרירות הסורית לשגריר.

הינדאווי פעל כאוטומט. הוא התיישב במונית, ואמר לנהג „קח אותי לשגרירות הסורית בכיכר בלגרוויה". השגריר כבר חיכה לבואו, פתח את המעטפה והתקשר מיד לדמשק. אחר-כך חזר אל הינדאווי. אל תדאג, ניסה ללא-הצלחה להרגיע אותו, אנו נבריח אותך מכאן. מוניר מנע, איש מודיעין סורי מהשגרירות הוציא את ניזאר ההמום דרך כניסה אחורית של השגרירות, ולקח אותו לדירת מבטחים במערב קנסינגטון. הינדאווי לא ידע את נפשו. היה ברור לו כי האנגלים בעקבותיו. תמונות ענק שלו, שהתנוססו למחרת בכל העיתונים, הבהירו לו עובדה מרה זו.

מוניר מנע הגיע מאוחר יותר והביא עמו זוג מספריים וספריי לשיער. בלי מלים גזז את שערו של ניזאר וצבע אותו. מחר, כך אמר לו, נבריח אותך מכאן. למחרת בחמש וחצי לפנות בוקר, הציץ ניזאר מהחלון החוצה ודמו קפא: בחוץ עמדה מכונית שחורה של שגרירות סוריה, ובה שני גברים לא מוכרים לו. אחד מהם, לבוש כובע פרווה רוסי שחור, עלה לדירה ואמר להינדאווי „בוא עמנו, נביא אותך למקום בטוח". הינדאווי, בחושיו החדים, הבין כי אם יבוא עם הסורים לא יראה יותר את אור היום. בהחלטה של רגע שמט עצמו מאחיזתו של הסורי בעל כובע הפרווה ונמלט בריצה מהמקום.

הינדאווי הגיע, מיואש ורצוץ, למלון „לונדון ויזיטורס". פקיד הקבלה, ערבי אף הוא, זיהה אותו ללא קושי והתקשר אל הבוס. ניזאר הינדאווי כאן, זה שהמשטרה מחפשת. הבוס, ערבי ירדני, הגיע מיד. הוא הכיר את המשפחה. אתה אבוד, אמר לניזאר, לטובתך — הסגר את עצמך למשטרה. ניזאר, עייף ומיואש — הסכים. „הסקוטלאנד יארד" הגיעו בעבור דקות ספורות. בדמשק חרקו שיניים.

א.ב. יהושע:

מחשב הכיס התעקש

„הקפה שנייה" ואחרונה, לעת עתה, בדיון שהחל על דפי „חותם" בין הסופר [illegible] מזכ"ל מפ"ם על [illegible] „כרוז ארבעת [הס]פרים" להקמת [ממ]שלת האחדות הלאומית

אף לא אחד מחברי לא הסמיך אותי לפרסם שנית את קול הקורא המפורסם אשר עמו יצאנו יום לאחר בחירות 84'. אינני כת או תא מפלגתי, וכל אחד מאתנו חופשי לכתוב את העולה על רוחו, ואיננו מתאמים עמדות. מצאתי לנכון לפרסם שוב את קול הקורא המקורי שלנו על מנת שהטקסט יעמוד שוב בהיר, כמו שנכתב במקורו. במשך השנתיים האחרונות נתפרסמו כל כך הרבה דברי סירוס ועיוותים לטקסט זה, עד שנתקבל הרושם שקראנו להקמתה של ממשלת אחדות לאומית. ולא היא! קראנו לשמאל היונים (מפ"ם, ר"ץ ושינוי) להשתתף בממשלה, שהמציאות הפוליטית שלאחר 84' חייבה את הקמתה. ויש הבדל גדול! אפשר להתווכח על קריאה זו אם היתה נכונה או לא, אבל זהו ויכוח אחר.

במשפחה לא עורפים ראשים

הוויכוח שלי עם מפ"ם הוא ויכוח בתוך משפחת היונים והשמאל, וכידוע כל הוויכוחים העזים ביותר מתרחשים במשפחה, אבל תמיד נשאלת השאלה באיזה טון ובאיזו רוח. הוויכוחים במשפחת השמאל הם אלימים ביותר (אגב גם במחנה הדתי, ומבחינה זאת הטמפרמנט הוא דומה), כי ויכוחים אלו אינם מצטמצמים בשאלות של אסטרטגיית כוח (כמו בימין), אלא נוגעים תמיד בשאלות מוסריות ולפיכך הם מקבלים עצמה כואבת במיוחד. זאת היא חולשתנו אבל זה גם כוחנו. אמנם היריבים שלנו מחככים את ידיהם בהנאה, אבל אנחנו לא נרפה מהם בתנאי שיישמר הכבוד ההדדי והידיעה הברורה, שהמטרות הסופיות והעיקריות משותפות לכולנו. בשנתיים האחרונות נוכחתי לדעת עד כמה רבים הם האנשים בשמאל, הששים על ההזדמנות לתת לוויכוחים אלה אופי אלים ויצרי, שאין לו דבר עם העניין עליו הם מתווכחים. אני רואה שאלעזר גרנות השתדל לפחות לשמור על רוח הוויכוח ההוגן (לא תמיד בהצלחה) בדברי תשובתו לי ואני מודה לו על כך. גם אני אשתדל לעשות זאת בדברי תשובתי.

בוויכוח עם אנשי מפ"ם לבי קרוע תמיד. מצד אחד אני מכבד מאוד מפלגה זו ובמיוחד את אנשיה. זאת מפלגה שלעולם לא תחוה בה במאבקי כוח ויוקרה אישיים ומשפילים. זאת מפלגה של אנשי מעשה ולא רק אנשי דיבורים, ובשבילי מפ"ם היתה אחת מדוגמאות המופת לא רק במפת השמאל הישראלי אלא גם השמאל העולמי, לשילוב נכון בין רוח ואידיאולוגיה למעשים. כל פעם שאני מוזמן לקיבוץ של השומר הצעיר אני נפעם מרמתו הגבוהה של הקהל ומכוח מעורבותו במעשים. מפ"ם עסקה ועוסקת במשך שנים רבות בפעולה יום־יומית מתסכלת וקשה במגזר הערבי, בקליטת עליה, בשמירת זכר השואה ובעוד תחומים רבים. לולא מפ"ם לא היתה תנועת „שלום עכשיו" מצליחה לתפקד כפי שתפקדה.

ואף על פי כן עשתה מפ"ם ברמה האידיאולוגית הרבה שגיאות, שאמנם נבלעו ונסלחו בתוך המשפחה האוהבת וההרמונית הזאת. אי יכולתה לקרוא לפעמים את המציאות נכונה נעוץ כנראה ביסודות ראשוניים ביותר שבתוכה, ובמיוחד בעקשנות של אליטה לשמר את ייחודה. זה מקור קסמה אבל זה גם מקור חולשתה העמוקה.

לא, לא אתחיל למנות כאן את כל הרשימה מהפירוש הטראגי המוטעה, ערב מלחמת העולם השניה, של הסכם ריבנטרופ־מולוטוב, אל ההתנגדות לתכנית החלוקה והזיית המדינה הדו־לאומית, לא אחזור לרומאן האומלל והאיום של ראשית שנות החמישים עם הסטאליניזם הרצחני. את כל זה לא אעלה עכשיו, כי עדיין מעשיה הטובים של מפ"ם מכריעים בעיני את הכף על אף טעויות אידיאולוגיות מן העבר, שמהן גם ידעה להתנער בדרך המשפחתית המיוחדת שלה, שבה סולחים ולא עורפים ראשים.

אבל אתייחס רק בכמה מלים לעבר הקרוב, מאז 67'.

כל החישובים נתבדו

מפ"ם אכן ישבה במשך שנים טובות וארוכות בממשלת אחדות לאומית, קודם כל, בממשלה שהוקמה ערב מלחמת ששת הימים, אבל אז זה היה מובן והכרחי בכורח שעת החירום. אבל לאחר בחירות 69' הוקמה שוב ממשלת אחדות לאומית ומפ"ם לא מנעה את עצמה מלהצטרף אליה, כאשר לא היה כל הכרח אלקטוראלי להקים ממשלת אחדות לאומית. ממשלה זו, לדעתי, היתה אחת הממשלות הטועות ביותר בתולדות ישראל. זאת הממשלה אשר הניחה את תשתית הנציות בארץ הזו. זאת ממשלת ההתנחלויות הקשות ביותר — רמת הגולן, קריית ארבע וישובי הבקעה. זאת ממשלת „אין עם פלשתינאי", זאת ממשלת התשובות השליליות לגישושי השלום של מצרים („אין חזרה לקווי 67' בסיני"), זאת ממשלת הסירוב להצעת חוסיין לקונפדראציה של הגדה עם ירדן, כאשר המהלך הירדני היה עדיין אפשרי ובטרם נכנס אש"ף בכל עצמתו לזירה. ואת הממשלה הזאת עזב הליכוד ולא מפ"ם, אבל בתחילת שנות השבעים לא היתה זו ממשלה יונית יותר. אז נקבע מסמך גלילי וההתנחלות האומללה בימית (לובה אליאב לחם בכל כוחו נגד מסמך זה, אבל מפ"ם לא איימה לעזוב את הממשלה אם יתקבל המסמך), זאת הממשלה של השאננות והמחדל של יום הכיפורים, ולאחריה, מפ"ם לא הטילה וטו על שובו של דיין למשרד הבטחון וגם לאחר מכן, בממשלת רבין־פרס, מפ"ם לא עזבה את הממשלה בגלל הכניעה לספאסטיה, היא פחדה כל הזמן, ובצדק מסוים, שאם תעזוב ייכנס הליכוד לממשלה ואז יהיה המצב חמור יותר. כמה מחותמי קול הקורא שלנו עמדו אז בעמדה אופוזיציונית למערך, ומבחינה יונית היו צריכים כל הזמן להפציר במפ"ם, שתנצל את כוחה, שהיה אז רב יותר, למאבק חריף יותר למען השלום.

בא המהפך של 77' וכולנו עמדנו נדהמים ומוכים. לא רק תבוסתו הנוראה של המערך, אלא גם תבוסתה של שלי (שבה השתתפו כמה מחותמי הברית), שקיבלה מהציבור פחות קולות משקיבל הנוכל הנמלט שלא ידע אפילו לדבר עברית — פלאטו שרון. אז הבנו, שהמלחמה אינה בין פלוגות או גרורים, אלא בין חשיבות דיבוניות, והצטרפנו אל המערך כדי להילחם במסגרתו [illegible] ולהילחם על העמדות היוניות בתוך המערך. באו בחירות 81', שהיו קשות ואלימות, ושוב הוכח בבירור, שמחנה הימין הוא סולידי ואיתן, וכי העם מסרב לקרוא את הכתובת על הקיר. ובאו מלחמת לבנון וההתדרדרות הכלכלית הפושעת, וכולנו הלכנו לבחירות 84' באמונה, שהפעם „למד העם את הלקח", אבל תוצאות בחירות 84' היו, לדעתי, קשות עוד יותר מתוצאות בחירות 77' ו־81'. על אף הכשלונות הנוראים, על אף מפולת לבנון, מפולת הכלכלה „הנכונה", האינפלציה הדוהרת, התמוטטותו המביישה והחולנית של בגין, העמיד העם תיקו. אם נקרא את התוצאות בעינים פקוחות נראה, שהימין איבד רק מנדטים מעטים ביותר, וכי חלק ממנו הקצין ביותר את עמדותיו (מורשה/התחיה/כהנא).

גם אני כמוך, אלעזר גרנות עדיין קיוויתי באותו לילה ארוך בו הגיעו התוצאות, שאפשר יהיה להקים ממשלה צרה בראשות המערך, בתערובת זו או אחרת, בשכנוע דתי זה או אחר. האמן לי, שאם אפשר היה להקים ממשלה בתמיכת חד"ש והמתקדמת לא הייתי נרתע (אני מעיד על עצמי לא על חברי) לקרוא למערך ללכת לאפשרות כזו, ובלבד שלא תקום ממשלת אחדות לאומית. אבל אפילו ממשלה מוזרה כזאת לא יכלה לקום בגלל תוצאות הבחירות: המערך + וייצמן + חד"ש והמתקדמת נתנו רק 59 צירים. ומי כמוך יודע, שאפילו היו שם 61 צירים (מה שלא היהו), לעולם לא היו חברים במפלגת העבודה נותנים יד לממשלה כזאת אלא היו פורשים מהמפלגה. אתה מכיר את הנציות העמוקה של חלק מאנשי מפלגת העבודה, אגב, אחד מהם, הוא אברהם כץ־עוז, שלא מתבייש להטיף לנו מוסר. הוא, שההבדל בינו לבין אנשי הליכוד הוא אולי רק על 3000 קמ"ר של יהודה ושומרון, „המאוכלסים בצפיפות בערבים". הוא, שלא היסס להיכנס, על אף ההתנגדות המפורשת של סיעת המערך, לאולם הכנסת ולהצביע בעד החוק המזיק והמיותר לסיפוח הגולן, שהעביר בגין באופוריה המטורפת שלו. חוק, שבשבילי היה היריה הראשונה [illegible] ביותר של מלחמת לבנון, ושבעדו אולי עוד נשלם [illegible] במלחמה נוספת עם סוריה).

אם כן, איזו ממשלה צרה אפשר היה להקים למרני, אלעזר גרנות, ואכה על חטא בפומבי: אני לוקח את מחשב הכיס של[י] והוא מכשיר אפור וחסר אידיאולוגיה, ואני מנסה להוציא מתוכו את המספר המינימאלי של 61. הבסיס הראשוני [illegible] מנדטים של המערך + וייצמן + שינוי + ר"ץ. והרי לא [illegible] הדעת, שיגאל הורביץ, נץ תקיף ועקשני, שהצביע נגד קמפ דייוויד, שהיה שותף בכיר בממשלות הליכוד [illegible] בבירור בעד ממשלת אחדות לאומית, היה נותן את [illegible] לממשלה צרה. כך גם המפד"ל, שהופכת אף היא [illegible] מפלגה נצית, האחראית באופן פעיל לחלק מהגלישה [illegible] ימינה של השנים האחרונות, הנאבקת כל הזמן על [illegible] הנציים הגדולים שפורשים ממנה. היא התנגדה [illegible] מוחלטת לממשלה צרה, ועמדה רק בעד ממשלת [אחדות] לאומית. גם לחם יש עקרונות, אלעזר גרנות, אחרים [illegible] טועים ומוטעים, אבל הם נאמנים לעקרונותיהם [illegible] מאנשי מפ"ם, בהבדל אחד — שהמציאות שנוצרה [illegible] הבחירות יכולה היתה להתאים לעקרונותיהם ולא יכלה [illegible] להתאים לעקרונות ה„לא־ממשלת־אחדות־לאומית" שלנו [illegible]

אם כן נחזור למחשב. מי יצטרף לממשלה צרה בראשות המערך? נאמר ש"ס (מפלגה חשוכה והומופובית, שבע[illegible] נציות שוביניסטית פרועה למין יוניות של פיקוח נפש [illegible] נניח שהמניפולאטורים של המערך היו מבטיחים להם [illegible] בנקים ועוד שלושה מיניסטריונים ומפתים אותם להצטרף [illegible] עוד'ז אגודת ישראל שכל ענייניה חוקים דתיים, והיתה [illegible] ישיבתה במה חוקים דתיים נוספים. שניה, שהיינו [illegible]

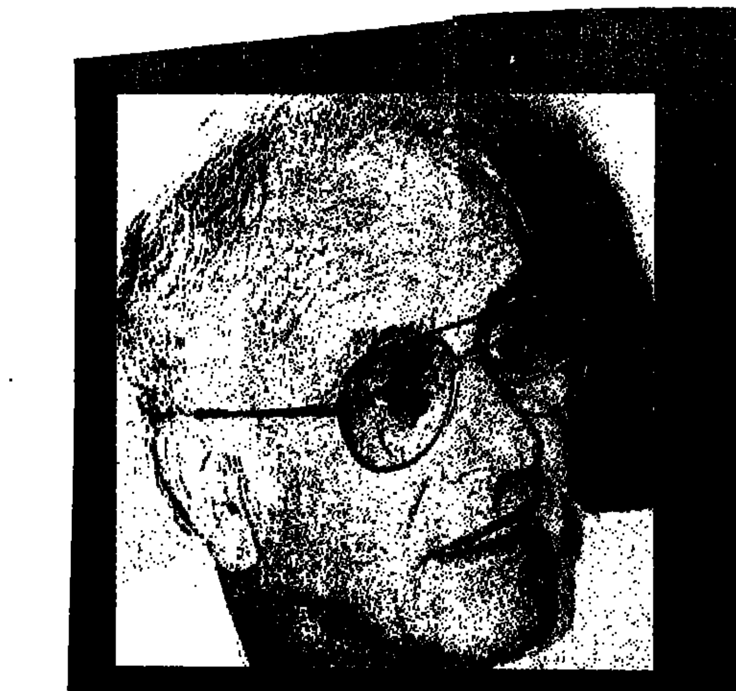

אלעזר גרנות:

המצפן האידיאולוגי דמם

לא זכות המלה האחרונה (מכוח הבית"ות), אלא חובת ההתקוממות — היא שמניעה אותי לשוב, בלא חמדה, לוויכוח עם א.ב. יהושע. קשה לי לרדת לסוף התעקשותו של יהושע להוסיף ולדבוק בנימוק „רצון העם" להוכחת צדקתו. [illegible] למרות הקונוטציות שמושג זה מעורר בכל מי [illegible] שולות המחשבה הלאומית ומעקשי מימושה אינם זרים לו. [illegible] שלא ממני כיצד יודע־ספר שכמותו אינו נרתע מפני [illegible] ליות המדכאות שצירוף זה („רצון העם") משווה [illegible] „הלאום", ומהשימוש הטוטליטרי שנעשה בו [illegible] התגורות־העצמיות־הלאומיות ויישומן.

[illegible]תחבולת ייאוש מבריקה

[illegible] אפילו הייתי מניח כי ב„רצון העם" נתכוון א.ב. [י]הושע ל„רצון הרוב", שהוא מושג דמוקרטי למהדרין (אף כי [illegible] מושג זה צריך לסייגים ברורים לאחר האינוס הברוטלי [illegible] עשה בו על־ידי מפלגות פשיסטיות) גם אז לא הייתי חדל [illegible] על מה ולמה ראו הוא וחבריו לקשור את הכורח שראו [illegible] של ממשלת־האיחוד־הלאומי עם „רצון העם" דווקא. [illegible] רעיון ממשלת־האיחוד־הלאומי, שהופיע כתחבולת ייאוש [מב]ריקה והפך לסיסמתו העיקרית של הליכוד בשלהי מערכת [ה]בחירות לכנסת ה־11 נדחה על הסף על ידי המערך, והעם [illegible] ובחר, ובבחירות זכה הליכוד, שהציע ממשלת איחוד, [illegible] מקולות הבוחרים, ואילו המערך, שהתנגד לה, זכה [illegible] שלות רב יותר. מכאן, שבמבחן האובייקטיבי היחיד של [„ר]צון העם" (או של רצון־הרוב) לא זכתה ממשלת האיחוד להוב. ואם יבוא א.ב. יהושע ויטען לחלופין כי לא על רצון־העם [illegible] שלתחילה דיברו הוא וחבריו, אלא על רצון העם שבדיעבד [illegible] לומר על רצון־הרוב שהוא בא לידי ביטוי (כדבריו) בקרב [illegible] מוצג של 120,000 אורחים, אילו נשאלו לדעתם ב־25 ביולי 1984 — גם אז משמעות טענתו היא, כי משאל שלא נערך ב־25 ביולי בקרב 120,000 אזרחים יש בו כדי לבטל ולהכחיש משאל שכן נערך ב־23 ביולי (יומיים לפני כן) בקרב שני מיליון אזרחים בקירוב. הלא האמת היא, כי בבוקרו של ה־25 ביולי לא היה לו לעם שום רצון קולקטיבי מאחד. מי שהיה לו רצון ברור ומפורש היה הליכוד, והליכוד בלבד, ורצונו הברור והמפורש של הליכוד היה: לכפות על המערך את כינונה של ממשלת איחוד לאומי, כדי להשיג שתי מטרות: האחת: טשטוש אחריותו, הקולקטיבית והאישית, להרס כלכלתה של ישראל ולכשלון המוסרי, המדיני והצבאי של מלחמת לבנון, והשניה: המשך השותפות בשלטון, שאת טעמו המתוק טעם ולא שבע.

לעומתו ניצבה הנהגה המומה ומבולבלת של מפלגת העבודה, שלא ידעה להתאושש במהירות מהלם תוחלת הניצחון הנכזבת ולא השכילה לגבש ולהציב אל מול רצונו של הליכוד, את רצונו הנחוש והחלטתו הנחרצת של המערך לכונן ממשלה בראשותו.

רצון כזה והחלטה כזאת, אילו נתקיימו, היה בכוחם להטות את כפות הכרעתן של השותפות האפשריות לממשלת המערך.

ואולם באותן שעות מכריעות של משבר־מנהיגות וחרדה גואה והולכת בקרב 700,000 בוחרי המערך, שציפו בעיניים כלות לאות — באותן שעות מכריעות, כשכל מלה של מי שדעתו נחשבת היה בכוחה להשפיע על מהלך הדברים — ניצבה מפ"ם לבדה אל מול רצון הליכוד והעדר־רצונה של מפלגת העבודה.

ודווקא באותן שעות של מבוכה ואובדן־דרך באו א.ב. יהושע וחבריו, נאמני תנועת העבודה, ועשו את מלאכתו של הליכוד בהכתירם את רצונו בכתר „רצון־העם". אינני יודע אם נוצת הסופרים הוא ששברה את גבו הרפוס של הגמל, אך כיוון שאני יודע כי אהבתם של סופרים אינה נעצרת בשערי אהבת־עצמם [illegible] לא הסתפקו [illegible] התנגדה [illegible] ארבעת הסופרים [illegible] מתוך אמונה שלהם כי רהביליטציה של הליכוד ולמנהיגיו וזאת היתה [illegible] כינונה של ממשלת איחוד חייבת להביא להשחתה מוסרית נוראה של המערכה הפוליטית כולה, וכי ישיבה בשותפות עם שמיר ושרון בממשלה אחת — משמעה: נטילת אחריות לפגיעה ללא תקנה בשלטון החוק.

זאת ועוד: ידענו, ולא על פי משאלות לב, כי ניתן היה לכונן, בלא הליכוד, ממשלה שתסיג את צה"ל מלבנון בהסכמה לאומית רחבה, תוך בידודם של הליכוד והתחיה. ידענו כי ממשלה שכזאת עשויה לחדש את תהליך השלום, בתמיכת של רוב חוקי ויציב בכנסת, ולפתור את בעיות המשק ולהביא להבראתו ולחידוש צמיחתו בשותפות־אמת עם ההסתדרות וציבור העובדים תוך חלוקה צודקת של נטל ההבראה המעיקה על כל שכבות הציבור.

מדעתנו זאת לא זזנו עד עצם היום הזה.

לחשוף בגאווה את ערכי התנועה

אני גם חולק על הערכתו של א.ב. יהושע כי בחירות נוספות היו מנחילות, בהכרח, מפלה למערך. אני מאמין ומשוכנע כי פרישה אמיצה של דגלי תנועת העבודה וחשיפה גאה של ערכיה ויעדיה (וזאת: בניגוד גמור לדרך ההסברה החמקנית והפחדנית שנקטו במערכת הבחירות לכנסת ה־11) היה בהם כדי לסכל את הדמגוגיה הארסית של הליכוד ולהניע לבבות רבים לתמוך באלטרנטיבה למי שדרדרו את כלכלת ישראל לאינפלציה של 600% וגרמו לאסון לבנון, ואף לתת בידי המערך כוח נוסף כדי להרכיב ממשלה יציבה.

ואולם משימה כבדה וקשה שכזאת אינה ניתנת למימוש על ידי מי ש„מחשב־כיס חסר־אידיאולוגיה" הוא כלי המדידה המנחה אותו בקריאת המפה הפוליטית. המציאות, שלעולם אינה סטטית ואינה קבועה וגזורה מראש, ניתנת לשינוי — לא במחשבי־כיס, אלא במחשבה יוצרת; ומי שבא לשנותה צריך למצפן אידיאולוגי, לאמונה יציבה, לרוח מרדנית, לדבקות במטרה ולקור־רוח תחת אש. כל אלה לא היו להנהגת ה„עבודה" ולארבעת הסופרים בבוקרו של ה־25 ביולי 1984. בחושיהם החדים תפשו, יהושע וחבריו, את עומק התסכול וההלם ששיתקו את הנהגת מפלגת העבודה ואת מתח החרדה הגובר בשורותיה. אבל, דווקא חסר־האמפטיה, כושר ההפנמה ויכולת ההעצמה השמורים להם לטובתם כסופרים — הם שהכשילום ברגע שבו נתבעה יותר מכל המנהיגות הפוליטית, שמבחנה האחרון הוא היכולת להפוך אכזבה — לאתגר.

התסכול והחרדה שהופנמו והועצמו בדמיונם הפורה של ארבעת הסופרים — הם שהניעום לפרסם את הקול־הקורא שלהם, ומחבריו אף קבעו במפורש כי „העם" מציב אתגר למערך, וכי המערך יכול לבחור באחת משתי האפשרויות... „להתעלם מרצון־העם"... או „להיענות לאתגר שמציב לו העם"... (ללמדך שהיה מי שקדם לגאולה כהן בגילום „רצון העם") והצגתו בשער בת־רבים) ועל כן: מוטב לו לא.ב. יהושע שיחדל מלהתפלפל באשר לתוכנו ומגמתו של הקול־קורא. הוא וחבריו אכן קראו למערך להענות לאתגר של הליכוד ולא של העם, ושום פיטומי קטורת לא יוכלו לשנות עובדה זו.

כלל לא ברור לי אם א.ב. יהושע קיבל את הסכמתם של שולמית אלוני, מורדכ'ה בריאון, אמנון רובינשטיין, מרדכי וירשובסקי ווירל עטשי להכתירם כ„שמאל", אך עובדה היא כי יהושע וחבריו אכן פנו אל מפ"ם, ר"צ ושינוי („השמאל") „להשתתף בממשלה שהמציאות הפוליטית שלאחר (בחירות) 84' חייבה את הקמתה" — קרי: ממשלה של המערך והליכוד, קרי: ממשלת איחוד לאומי!!

וכך מתרץ א.ב. יהושע את התגייסותם, שלו ושל חבריו, למלאכת־קודש זו:

„...חשבנו שהרבה יותר מכובד לשמאל שלא הפוליטיקאים שלו יגררו אותו בלית ברירה אל ממשלת אחדות לאומית, אלא אנשי הרוח שלו, אשר יקחו את האחריות המוסרית על עצמם. זהו המבחן האמיתי לנונקונפורמיזם..."

ואת הדברים היהירים, המתנשאים והמבולבלים האלה כותב א.ב. יהושע, שחזר על גבי לבן, בעיתונה של מפ"ם, היום, יותר משנתיים לאחר שאותם פוליטיקאים, לא זו בלבד שלא גררו את השמאל (המורכב, כידוע, מחדלי־אישים הניתנים לגרירה!) בלית ברירה, אל „ממשלת אחדות לאומית", אלא שנתייצבו והחליטו בתמיכתם הכמעט־מוחלטת של חבריהם (במפ"ם נתקבלה החלטה זו ברוב של 400 מול 9!) על פירוק שותפות בת 16 שנים, ועל יציאה להתמודדות עצמאית בתנאים פוליטיים קשים ומורכבים, ובלבד שלא להיות שותפים „למעשה הנוגד את מצפונם והכרתם".

ואילו הוא עצמו, „איש הרוח הנונקונפורמי של השמאל" — שב ומתייצב שנתיים לאחר כינונה של ממשלת האיחוד כדי לחזור ולהצדיק את קריאתו להקמתה, וכדי לאשש את טענתו כלפי „השמאל", שלא שעה לקריאתו, כסיכום הישגיה של ממשלה זו.

וזה סיכומו של א.ב. יהושע את שתי שנות ממשלת האיחוד: „בכל הנוגע ל„מצבה המדיני, כלכלי ביטחוני, חברתי של ישראל..." „חל שיפור גדול ועצום" — חזו וחלקו!

לא רואה, לא שומע, לא מכיר

א.ב. יהושע אינו במלאי שקצבתו נשדדה. הוא אינו עובד טכסטיל המשתכר פחות מ־400 שקל לחודש; הוא אינו תושב עיירת פיתוח המתרוקנת מצעיריה [illegible] לעבור ברוח היוקרן בתל־אביב בשנה האחרונה ועל כן לא נזדמן לו לראות אף לא אחד מאותם 20 אלף הישראלים שניצבו בשערי הקונסוליה האמריקנית כדי לזכות באשרות ירידה. הוא אינו מבקר ביהודה ושומרון, ועל כן אין לו שום מושג על האלפים הרבים (20 אלף!) שנתוספו לחבלי ארץ אלה, בשנתי[illegible]

המשך בעמוד 18

כל ילד יכול

גם לילדים יש תלונות. יש להם אל מי לפנות — בירושלים. לא אל אבא, לא אל אמא, לא אל האח הבוגר, אלא אל מנחם הורוויץ. אומבודסמן לילדים

מאת עמירם כהן

למי תפנה נערה, שהוריה אוסרים עליה [illegible] חברים אחרי תשע בערב? למי ילדו [illegible] — שמנהל בית ספרם מסרב לפתוח [illegible] בין כתלי בית הספר? למי תפנה נערה [illegible] מחברת-נוער בקיבוץ ואין לה סידור [illegible] ילד שהוריו, המסוכסכים ביניהם, מסרבים לפרנסו?

לכל אלה, ולתלונות אחרות העוסקות בילדים יש [illegible] כתובת: טלפון 02-882571 ויקה חביב בשם מנחם [illegible] יטפל בך. מוסד חדש בא למדינה: "נציב תלונות הילדים" בלשונו הרשמית של הורוויץ "אומבודסמן לילדים ולנוער". הנציב הראשון בישראל לשמירת זכויות הילדים, ד"ר [illegible] קרימינולוג ומרצה באוניברסיטה, היה בעבר מנהל [illegible] לשירותי מבחן וקידום נוער במשרד הרווחה, והוא [illegible] גמלאות, מגשים חלום ישן: להיות כתובת לכל ילד [illegible] שזכויותיו נפגעו.

ביסוד התפקיד הזה, שגם זכה לברכתו החמה של [illegible] המדינה (שאינו עוסק כמעט בענייני נוער) הנחת [illegible] מתקבלות החלטות על-ידי מבוגרים, והילדים [illegible] יוצאים נפסדים, ובעיקר נפגעים משנוצרת התנגשות [illegible] בין זכויותיו של הילד לאלו של המבוגר. "הילדים, [illegible] הורוויץ "אין בכוחם להוות קבוצת לחץ, אינם [illegible] בתהליכים חברתיים ולא יערכו שביתות".

חשב להיות גננת

הורוויץ, 65, שבימי ילדותו קרא הילדים את [illegible] קסטנר, קרל מאי וה"מלך מתיא" של יאנוש קורצ'אק, משוכנע, שהתכונה החשובה לאדם הנושא בתפקיד הזה [illegible] לאהוב ילדים: "יש לי סבלנות לילדים ואני אוהב [illegible] ובצעירותי אפילו חשבתי להיות גננת...".

לסמינר לגננות אמנם לא הלך, אך זה שלושה חודשים [illegible] התמנה לתפקידו, הטלפון במשרדו לא מפסיק לצלצל, והתלונות זורמות בקצב הולך וגובר, ככל שהמודעות [illegible] לקיומו של המוסד החדש עולה.

"הרעיון", הוא מספר לתמהים על התפקיד המוזר, "נולד בנורווגיה. שם קיים מאז שנות השבעים אומבודסמן לילדים על-פי חוק. בעקבות נורווגיה הלכה [illegible] היא, כנראה, השלישית בעולם".

בישראל פועל המוסד החדש במסגרת מועצה ציבורית לנוער, ששותפים לה קרן ואן-ליר, עיריית ירושלים ו[illegible] אחרים. טדי קולק העניק להורוויץ כתב מינוי עירוני, ולפי שעה הפעילות מתרכזת בירושלים: "אך אם זה יוכיח את עצמו וכעבור שנה נראה שיש תוצאות מעשיות, ייתכן שנרחיב את הפעילות על הארץ כולה וגם נבחן האם אפשרי לעגן את המוסד הזה בחוק".

בינתיים אין חוק המחייב רשות כלשהי להיענות לפניותיו של הורוויץ אבל העיריות, משרד הרווחה, משרד החינוך [illegible] הרשויות הממלכתיות משתפות פעולה עם האומבודסמן [illegible]

[illegible] המהות, מרגיש הנציב החדש, הוא אינו בא להחליף [illegible] קיימים אלא לקצר תהליכים ולדלג מעל מחסומים בירוקרטיים.

[illegible] — ועדיין רק מעטים שמעו על המוסד החדש — מגוונות ובעיקר פונים מבוגרים בענייני ילדים. מרבית [illegible] עוסקות בפגיעה בזכויות הילד במצבים של סכסוך בין הורים, או קרובי משפחה, או שכנים — לאו דווקא הילד [illegible]. אך היו גם פניות של ילדים שהפכו קרבנות של סכסוך [illegible].

היו תלונות על העסקת ילדים (מתחת לגיל 15) וניצולם [illegible] של שכר ושעות עבודה. היו תלונות על ילדים המוכים [illegible] הוריהם — תלונות שהגיעו בעיקר דרך שכנים או קרובי משפחה. היתה תלונה של נער כבן 15 שהוריו גירשו [illegible]; ילד אחר התלונן שהוריו מסרבים לפרנס אותו; [illegible] תלונה של ילדה שהוצאה מקיבוץ, ואין לה פשוט קורת [illegible] היו תלונות לגבי תשלומים שנדרשו ילדים לשלם עבור [illegible] בטיולי בית-ספר, ועוד.

[illegible] נענית ובכלל התברר, שלילדים ונוער קל יותר [illegible] בטלפון מאשר לנסח מכתב והעיקר: תוך 48 שעות [illegible] המתלונן דיווח על הטיפול בעניינו.

[illegible]", אומר האומבודסמן, "לשים את האצבע" על [illegible], להפנות בדרך המהירה לכתובת המתאימה, ולעקוב [illegible] הטיפול. עניין שני: ללמוד מהתלונה על בעיות כלליות [illegible] בזכויות הילד. לדוגמה, בעייתם של ילדים שנולדו [illegible] שהטיפול בו יקר, וקשור בניתוח, קופות החולים, [illegible] לי, אינן מכסות עניין זה".

ילדים תועים בסבך הרשויות

[illegible] ישראל יש כמות וכמה רשויות העוסקות בזכויות [illegible]. יש עובדים סוציאליים וקיים השירות לנוער [illegible] שירותי הרווחה, יש יועצים חינוכיים ואחות בבתי-[illegible], המשטרה והחוק. הורוויץ מודע לתמיהה, אפילו [illegible], שמוסדו החדש מעורר אצל מנהלי בתי ספר, הרואים [illegible] בירוקרטיה נוספת ומיותרת: "כל גוף, חוק טבע כמעט", הוא [illegible], "חרד מהתערבותו של גוף חיצוני במה שנראה לו כתחום [illegible]. אני לא נרתע מזה. אני גם מעריך ששירותי הרווחה [illegible] מאושרים, ותתפלא כמה אנשים מגיעים אלינו, אף-על-[illegible] קיימים כל המוסדות, מפני שבחלקם נרתעים מלפנות [illegible] הסוציאליים במקומות מגוריהם מסיבות של שמירת [illegible], או מסיבות אחרות. ונוער, בעיקר ילדים, אינם [illegible] לפנות בסבך הבירוקרטי, אין להם מושג אילו [illegible] קיימים בקהילה. הניסיון מראה, שפונים בעניינים [illegible], ואני פשוט משמש בתפקיד של מכוון ועוקב.

לדוגמא, העניין של העסקת נוער שלא על פי חוק [illegible] לנוער. אם היה פונה למשטרה, כי זו עבירה על החוק — היו שולחים לפה ולשם ולבסוף היו אומרים לו ללכת [illegible] התעסוקה. אני מקצר לו את התהליך. בבירוקרטיה [illegible], נוהלים המקובלות, עניין כזה יכול לקחת שלושה חודשים". הורוויץ, עדיין משיב אישית לכל צלצול, לא משוכנע שבעתיד, אם יתרבו הפניות, יוכל להמשיך בקצב הזה: "כשאהיה בירוקרט גדול נצטרך אולי דרכים אחרות".

הדילמות סביב התפקיד החדש — רבות. ברובן עניין של שיקול דעת, האם להפעיל או לא להפעיל את החוק: "הודיעו לי על ילד שמועסק במוסך מסוים בניגוד לחוק התעסוקה. אם אני מפעיל את שירות התעסוקה, אני פותח בזה בתהליכים משפטיים נגד אותו מוסך והנער, קרוב לוודאי, לא יעבוד שם יותר. אם יפוטר ולא יעסיקו אותו — ייתכן שתצמח לנער בעיה, אולי קשה מהראשונה".

דילמה נוספת קשורה להורים המסרבים לפרנס את ילדיהם — נושא הקשור, בדרך כלל, לסכסוך ולפירוד בין ההורים". על-פי חוק המזונות, חייבים ההורים בפרנסת ילדיהם ומבחינת החוק יכולים הילדים להגיש תביעה כנגד הוריהם: "בעיני" אומר הורוויץ, "זהו צעד קיצוני ואחרון. המטרה שלי, וזה קשור לעתיד היחסים במשפחה, להימנע עד כמה שאפשר משימוש בחוק בתחומי המשפחה. במקרה אחד הצלחתי במשא ומתן להסדיר את העניין. מקרים נוספים עדיין בטיפול".

אחת הסכנות, שלהן מודע הנציב, היא העיסוק במה שהוא מכנה "טריוויה". הגלישה לעניינים שאינם במהות. הנציב (מאכזב כאן ילדים רבים), לא יעסוק במריבות הציונים של בית הספר ושל מורה זה או אחר "אלא אם כן יש כאן בבירור הפליה של הילד על ידי מורה או מנהל". הנציב לא יעסוק בבעיות של אוכל במשפחה, הוא לא יטפל בסבלו של ילד שמכריחים אותו לאכול תרד. הוא גם לא יתעסק בתלונתה של נערה, שהוריה דורשים ממנה ללכת לישון עם התרנגולות.

"יש עניינים ובעיות שצריכים להיפתר בתוך המשפחה, בתוך בית הספר. אני מכיר בזכותם של הורים לחנך את ילדיהם לפי עקרונותיהם והשקפת עולמם ולכל חברה יש תרבות, מנטליות וחינוך המייחדים אותה: "כל עוד לא נפגעות זכויותיו של הילד ולא נעשה לו נזק ברור ונראה — אין מקום להתערבות".

אחת הבעיות שיטרידו, קרוב לוודאי, את הנציב — התייחסותו לעונש המוטל על ילד בתחום המשפחה. האם להתערב, כמה ומתי?" לעתים יודע הנציב "עונשים כאלה הם סיבה לבריחות של קטינים. בריחות שנסתיימו לא פעם בצורות טרגיות".

עניין אחר הוא שימוש בו כבמכשיר, די חד, בידי ילדים. ילד יכול להרים טלפון ולהלשין על הורים, מורים ושכנים. יכול לעשות כל מיני מניפולאציות שאינן קשורות לזכויות הילד. ילדה בת 11 וחצי צלצלה, שהוריה עוברים דירה וזקוקים לריהוט... אדם אחד טלפן וסיפר שהעירייה סגרה לו את המים: "שאלתי אותו נו, מה זה ענייני?" מחייך הורוויץ. "והוא השיב לי שלילדים שלו אין במה להתרחץ..."

הורוויץ, "נציב תלונות הילדים", משוכנע, שהמוסד יוצא הדופן שלו אינו עוד עול על גבו של משלם המסים. נכון שאנחנו מדינה מאוד "סוציאלית", עם הרבה מאוד חוקים טובים ויפים וחשובים המבטיחים את זכויותיו ורווחתו של הילד. הבעיה היא באכיפתם, והבירוקרטיה בדרך לשם. אבל אם יתברר לי תוך זמן קצר, שכל הסיפור הזה מיותר — אהיה הראשון שאציע לסגור".

רוצים דיסקוטק

מנהלי בתי הספר, כצפוי, לא כל כך מתלהבים. שמואל שמעוני, מנהל תיכון חדש בתל-אביב תמה: "לא ברור לי הרציונל שמאחורי המוסד הזה. נראה לי מיותר. אנחנו בבית הספר מעודדים בכל דרך אפשרית את היחסים הבלתי אמצעיים בין מורים לתלמידים. אפשר לפנות לכל מורה בכל עניין. הרחקנו גינונים חיצוניים. אין אצלנו תלבושת אחידה, התלמידים פונים למורים בשמם הפרטי. אנחנו מעודדים שקודם יבורר עם המורה, עם המחנך, זה מצב הרבה יותר בריא. ויש ועדי הורים ויש ועדי מורים כיתתיים. ויש כמעט לכל בעיה מוסדות אלטרנטיביים בתוך בית-הספר. הדברים אצלנו אינם נעלמים. בכלל, כל דבר עולה על השולחן. ועד כמה שהנושאים קשורים לבית הספר הרי בין כך וכך, יחזיר הנציב את הבעיות אלינו. אז בשביל מה הבירוקרטיה?

"אני לא רואה כל סיבה שילד יצלצל לירושלים בעניינים שאנחנו מתמודדים אתם בהצלחה כפנים". לילדים, שעדיין לא שמעו דבר וחצי דבר על הנציב שלהם למרות שהוא עובר ומספר בבתי-ספר ובמתנ"סים — הרעיון קוסם משמיעה ראשונה. ובטח שיש להם תלונות וכצפוי רובן עוסקות ביחסי מורים-תלמידים.

מאיר, 13½, בית ספר בן-צבי כפר סבא: "הייתי פונה אליו בעניין הדיסקוטק שהמנהל שלנו לא נותן לעשות בבית הספר ואומר שזה לא חינוכי. ואנחנו כן רוצים, כי בכל בתי הספר — יש. יש ב"שרת", יש ב"יגאל אלון", יש ב"שור"".

אביעד, 13, בן-צבי: "פעם אחת מישהו אחד שבר חלון. אז המנהל רצה לעשות עונש קולקטיבי לכולם לא לשחק כדורגל בחצר. על זה הייתי מתלונן כי רק הילד ששבר מגיע לו עונש".

דרור, 13, בית-ספר אלון כפר-סבא: "מחייבים אותנו לנקות את בית הספר. לי ולהרבה ילדים זה לא נראה. זה לא חוקי לחייב אותנו. אני מעדיף שתהיה התנדבות ולא חיוב. אבל לאף לא אחד אין אומץ להתלונן ואני גם לא ידעתי למי אפשר. על הדבר הזה הייתי מטלפן אליו לירושלים".

גלית, 12, בן-צבי: "יש ילדה מהפנימייה, שמקללת ומרביצה באוטובוס לילדות היותר קטנות מהבית ספר שלנו. אמרנו למורים והתלוננו וזה לא עזר. הילדה הזו ידועה כמרביצה והיא מטרד. בכלל, הילדות מהפנימייה (פנימיית שטרנברג לילדים במצוקה בכפר סבא) מציקות לילדות אחרות באוטובוס".

יאיר תורג'מן ואילן נוח (מפנימיית שטרנברג) כפר סבא: "עשו לנו שעות אפס ולא מתחשבים שיש לנו ללכת מהפנימייה עד בית הספר אולי שלושה קילומטר. למורה שנוסע ברכב שלו לא אכפת מאתנו ולא מוכן לרדת משעת האפס. שעת האפס מתחילה ב-07.30 והסעה יש לנו רק ב-08.00. ככה שצריך לצאת מאוד מוקדם ברגל, ועכשיו מתקרב גשם. התלוננו והמורים אומרים ככה זה. הלכנו למחנכת ואמרה לנו תעזבו את זה, אל תלכו להתלונן. תמשיכו כבר ככה עד הסוף. על זה היינו מתלוננים אצל האיש הזה".

פורנוגרפיה ברשיון

ד"ר הורוויץ קובע, שהבעיה בחקיקה הקשורה לנוער היא כפולה: באי אכיפת החוקים ובחוסר מידע על קיומם. לדוגמה הוא מביא את תקנות לאיסור מכירת משקאות אלכוהוליים לקטינים. "יש בעניין הזה שני חוקים. הראשון חוק רישוי עסקים — יותר מוכר. השני, שאינו מוכר, קובע שמי שמוכר משקה אלכוהולי לנער עד גיל 18 צפוי למאסר של שלושה חודשים. אז החוק הזה, לא רק שלא ידוע לנוער — אפילו לבעלי המועדונים אינו מוכר. אני איני חסיד גדול של חקיקה, ואיני מאמין שחקיקה מסוגלת לפתור בעיות חברתיות, אבל לפעמים הוא [illegible] לחזות [illegible] לנורמות חברתיות [illegible]".

עניין אחר הוא [illegible] החוק אומר [illegible] ואיש לא מנסה לאכוף את החוק הזה".

ד"ר הורוויץ הוא גם חבר המועצה לביקורת סרטים ומחזות [illegible] ובעניין הזה עורר [illegible] סערה גדולה כשהציע לבטל את האיסור [illegible] הקרנת סרטים פורנוגרפיים [illegible]

[illegible]

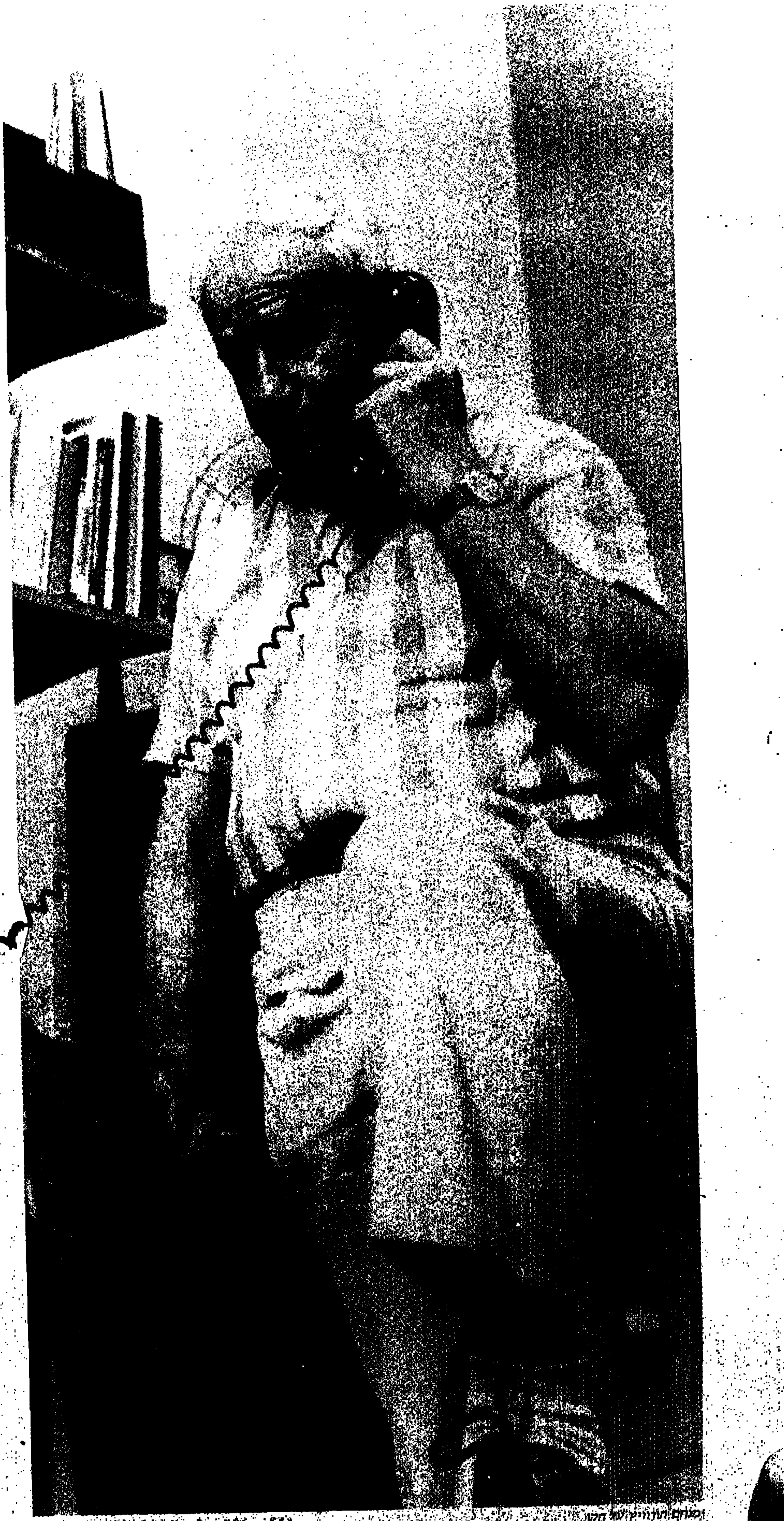

מנחם הורוויץ: [illegible] צילום: יוסי זמיר

N.B.A, N.B.A.

מאת שלמה גלזר

בעוד שבוע תיפתח שוב אליפות הליגה המקצוענית האמריקנית לכדורסל ★ יש שם הכל: משחק, כספים, סמים ★

הרבה שחורים, משחקים לבנים וגם יהודים ושם ★ ישראלים רבים משוגעים עליהם ★ „בוגרי" הליגה מגיעים גם אלינו לפעמים ★

האחים ברנרד קינג ואלברט קינג בלו־קרב

ביום ראשון ה־31 באוקטובר תיפתח עונת המשחקים החדשה בליגת הכדורסל הטובה בעולם, ליגת ה־אנ.בי.אי. N.B.A. מנהלי הליגה יעשו זאת כדרכם בגדול: משחק פתיחה בשידור טלוויזיוני ישיר מחוף לחוף — הלוס אנג'לס לייקרס נגד יריבתה המרשבעת, היוסטון רוקטס. נראה כי ליגה זאת כובשת לעצמה מקום של כבוד בקרב חובבי הכדורסל בעולם בזכות רמתה הגבוהה והכדורסל הנפלא המוסגן בה.

העונה שבפתח נתונה, עדיין, תחת רושם שליטתה המוחלטת של קבוצת הבוסטון סלטיקס בליגת אשתקד. הבוסטון, שזכתה בכתר ללא קשיים, תשחק השנה באותו הרכב מעולה ודי בעובדה זו כדי להדיר שינה מעיניהם של בעלי הקבוצות ומנהליהן בתקופת הפגרה. צריך להבין, כי בתפישת עולמם של ראשי קבוצות הצמרת, כמו פילדלפיה 76 או לוס אנג'לס לייקרס, מילווקי ויוסטון, עונה מוצלחת יש לה פירוש אחד בלבד — מקום ראשון בליגה.

תפישה בסיסית זו, לפיה הניצחון אינו רק חשוב, אלא הוא המדד היחידי להצלחה, היא המניע העיקרי לשוק השחקנים בדרך לטבעת האליפות ה־41. סיבה נוספת להעברות רבות בין הקבוצות היא הדראפט (זכות הבחירה של שחקנים מהמכללות) החלש יחסית, השנה. זה מספר שנים מפנקות המכללות את ציבור האוהדים והקבוצות בכוכבי־על, המשאירים רושם מידי על הליגה. כוכבים דוגמת רלף סמפסון, אקים אלג'ואן, פט יואינג ומייקל ג'ורדן אינם בנמצא בדראפט האחרון, לכן נאלצו הקבוצות להיערך לשורה של עסקות חליפין ביניהן.

ליגת האנ.בי.אי. מחולקת ל־4 ליגות משנה: המזרחית, המרכזית, הדרומית והמערבית. לצורך משחקי הפלייאוף מהווה הליגה המזרחית והמרכזית תת־איזור וכך גם הדרומית והמערבית. בעונת משחקים רגילה מקיימת כל קבוצה 82 משחקי ליגה, שבסיומם עולות 8 קבוצות מכל תת־אזור למשחקי הגמר. בשלבים הראשונים מתנהלת אליפות באזורים, שבסיומה מתייצבות אלופת האזור המזרחי מרכזי כנגד אלופת האזור הדרומי מערבי למשחק האליפות, המכונה בארה"ב אליפות העולם. פועל יוצא משיטה זו הוא, שהבוסטון, לדוגמא, לעולם לא תיפגש עם פילדלפיה או מילווקי בגמר האנ.בי.אי., אלא לכל היותר בגמר הבית המזרחי מרכזי. זאת, משום ששתיהן משחקות באותו אזור.

המאמנים

תופעה מעניינת בליגה היא זו של המאמנים. בעוד מרבית השחקנים והכוכבים שלה הם שחורים — הרוב המכריע של המאמנים הוא לבן. השנה יהיו 3 מאמנים שחורים מתוך 23 בכלל. הראשון והבכיר שבהם הוא קיי סי ג'ונס, המאמן זאת העונה הרביעית את האלופה בוסטון סלטיקס. ג'ונס הוא מכוכבי העבר של הקבוצה, ולכח עמה באליפויות פעמים רבות כשחקן. העובדה שבבוסטון יש הקבוצה הלבנה ביותר בליגה כנראה אינה מפריעה לראשיה להעריך את כישוריו של ג'ונס.

השני הוא מאמנה של סיאטל, ברנרד בייקרסטאף. במשך שנים היה עוזר המאמן בוושינגטון ונחשב למאמן מעולה. אך משבוששה הצעה תקודם לבוא החליט בייקרסטאף להענות להצעתה של סיאטל לעלות צפונה ולבנות שם קבוצה. הראוי לציון הוא שגם מאמנה הקודם של סיאטל, לני וילקינס, הוא שחום עור.

השלישי הוא דון צ'אני, מחלוס אנג'לס קליפרס. בעבר מכוכבי הקבוצה. עליו הוטלה משימה לא קלה של בניית הקבוצה מחדש בתחרות על ההמונים של העיר עם הלוס אנג'לס לייקרס.

מאמן ממוצע באנ.בי.אי. משתכר כ־200 אלף דולר בשנה. הבכיר מבחינת שכרו, דון נלסון ממילווקי, כ־450 אלף דולר. [illegible]

סמים

[illegible]

הכל נשאר במשפחה

כמה צמדי־אחים משחקים באנ.בי.אי. נראה כי הכשרון, הנתונים הגופניים והרצון לחקות את האח הבכור הם הגורמים לכך.

הצמד הבולט ביותר הם האחים קינג: האח הגדול, ברנרד קינג (29), הוא אחד מכוכבי הליגה; גובהו 2.01 ובעונה הקודמת היה ממוצע הנקודות למשחק שקלע – 32.5 נקודות. בסיומה של אותה עונה הוא הוכתר כ„מלך הסלים". דווקא דרכו לפסגה היתה רצופת קשיים ומכשולים. הוא למד במכללה בינונית בטנסי, שם כיכב יחד עם ארני גרינפלד, שחקנה היהודי של ניו־יורק. תקופתם זכורה בשם „ארני וברני שאו". לאחר 3 שנים עזב את המכללה ונבחר על ידי הניו ג'רסי נטס. אחרי שנה אצלם נדד ליוטה, שם הסתבך בסמים ונחשד באונס אחות. כשדומה היה שהקריירה שלו נסתיימה, הוא נרכש על ידי סן פרנציסקו, ושנתיים לאחר מכן עבר לניו־יורק, עיר מגוריו. שם החל זורח כוכבו.

אחיו אלברט משחק באותו תפקיד על המגרש (שחקן פינה קטן), גובהו 1.99. לעומת ברנרד כוכבו דרך כבר בבית הספר התיכון, ובתור שחקן מבוקש מאוד בחר באוניברסיטת מרילנד. הוא נבחר 5 בדראפט על ידי ניו ג'רסי ומאז הוא שם זה 4 שנים. דומה כי מבנה גופו החלש מונע ממנו להיות כוכב־על באנ.בי.אי, כמו אחיו.

בחוגי הליגה כבר מצפים לאח השלישי, ג'ראלד קינג, שגובהו 2.01, אשר החל השנה ללמוד במכללה. לפי כל הסימנים לא ירחק היום ו־3 האחים קינג יככבו בליגת האנ.בי.אי.

הליגה המזרחית

בוסטון סלטיקס
פילדלפיה 76
וושינגטון בולטס
ניו ג'רסי נטס
ניו־יורק ניקס

האלופה מבוסטון תמשיך להריץ השנה את אותו הרכב הנפלא, שהביא לה אליפות בשנה שעברה. כיש מזל אמיתי פקד את הקבוצה, כאשר מס' 1 שלה, לן ביאס, ממכללת מרילנד, לו צפו עתיד מזהיר בליגה, נפטר 24 שעות לאחר שנבחר על ידי בוסטון מעודף סמים. לטווח הארוך זוהי פגיעה בקבוצה, אבל בשנתיים הקרובות ימשיכו לארי בירד, קווין מקהייל וחבריהם לתת את הטון בליגה. פילדלפיה 76 או הסיקסרס, כמו שהם מכונים פה, ביצעו השנה מהפך דרמאטי מהרכבם מתוך כוונה ברורה, שלא לפגר במירוץ אחר הבוסטון. שחקן הציר הדומיננטי של הליגה בשנים האחרונות, מוזס מלון, הועבר לוושינגטון יחד עם טרי קארטלינג (2.06) בתמורה לג'ף רולנד (2.11) וקליף הינסון (2.06), אחד מטובי הפורוורד בליגה, שהועבר לפילדלפיה מקליוולנד תמורת הדראפט מס' 1 מוקולג'. כך, אפוא, מצוי לפניכם צוות מעולה, שיחד עם צ'ארלס (רכבת המשא) בארקלי, אנדרו טוני וצ'יקס — הולך לאליפות. גם הוושינגטון בולטס עשתה ניתוח רציני בהרכבה: מוזס מלון יוסיף כוח רב מתחת לסל, ובתוספת שני השחקנים הצעירים מוקולג', ג'ון וויליאמס ואנטוני ג'ונס, יש לה סיכוי לעתיד טוב.

הניו יורק ניקס מצויה בסימן שאלה. זוהי קבוצה עם „הסגל הטוב בליגה. במידה שברנרד קינג יחזור לשחק (פציעה קשה בברך) והכוכבה הענק (2.14) פט יואינג יחלים, תהיה, יחד עם ביל קארטרייט ופט קאמינגס כשרים ובתוספת קני (שמים) וקר, קבוצה גדולה טובה. אם לא, יגרום לה מסדר החולים המתמשך עונה גרועה נוספת. הניו ג'רסי נטס רכשה רכז משחק טוב ונבון ביותר, שאם יממש את הציפיות יגיע לרמת משחק של איזיה תומאס ומג'יק ג'ונסון. אמורים להגיע אליה גם באק וויליאמס וחבריו, אבל בינתיים היא קבוצה בינונית.

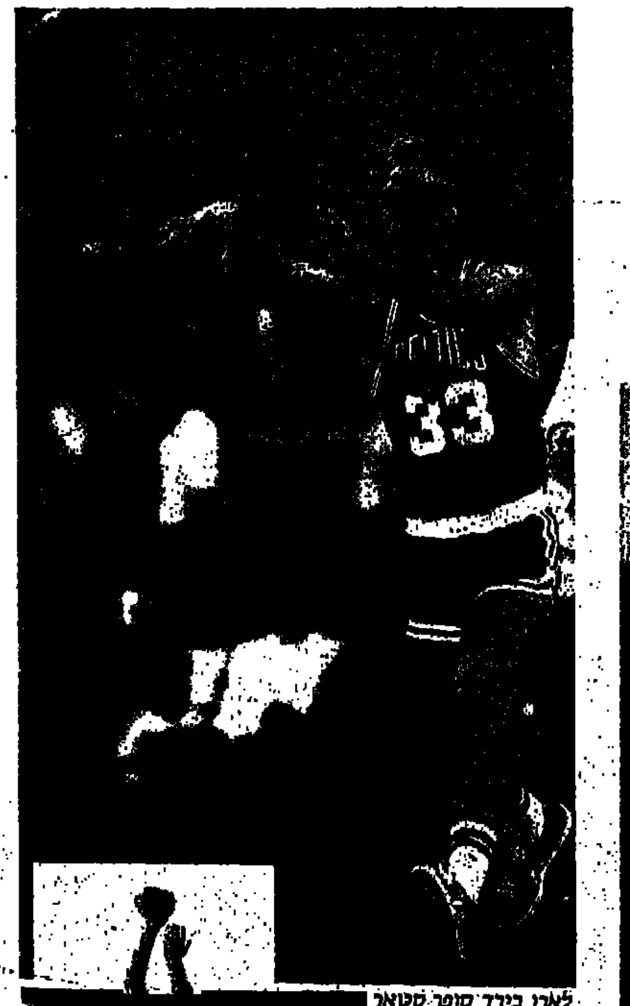

הליגה הדרומית

יוסטון רוקטס
דנבר נאגטס
דאלאס מאבריקס
סאן אנטוניו ספארס
יוטה ג'אז

יוסטון הפינאליסטית של אשתקד מצפה השנה למקום אחד גבוה יותר — משמע, לאליפות. חרושת שמועות אופפת קבוצה זו בשוק ההעברות. אין זה סוד, שאחד משני כוכביה, רלף סמפסון הענק (2.24), אינו מרוצה מתפקידו בקבוצה ומעוניין ללכת מערבה, ללוס אנג'לס. היו דיבורים רבים על עסקת ענק, בה יועבר סמפסון ללייקרס תמורת ג'יימס וורטי ומייקל קופר. אין ספק, ליוסטון חסר רכז בעל שיעור קומה שיצעידה לאליפות. לכן לא תהיה זאת הפתעה גדולה אם אכן יבוצע בסגל הקבוצה שינוי משמעותי.

דנבר נאגטס היא קבוצה סולידית, שנהנתה השנה מן הזכות לבחור שני שחקנים. בסיבוב הדראפט הראשון היא צירפה לשורותיה שני קלעים מצטיינים — מוריס מרטין ומארק הילארי. זוהי קבוצה מהירה מאוד, הנשענת על כוכבה הוותיק, אלכס אנגליש.

דאלאס מאבריקס היא אולי הקבוצה עם סגל השחקנים הטוב והמאוזן ביותר באנ.בי.אי. רק חסרונו של שחקן ציר טוב מונע ממנה אליפות. אין ספק שגם השנה יתנו מארק אגוויר ג'י וינסנט ורונלדו בלקמן כדורסל אטראקטיבי. אגב, בקבוצה זאת משחקים שני גרמנים, אוכה בלאב (2.18) וצטלאף שראמפף (2.06).

סאן אנטוניו ספארס היא קבוצה בבנייה. כוכביה הגדולים כמו ג'ורג' גרווין פרשו או הזדקנו. לקבוצה יש את הקו האחורי הטוב בליגה, המורכב מג'וני מור, אלווין רוברטסון והשנה גם מג'וני דאוקינס. יוטה ג'אז, שהעבירה את כוכבה דאנטלי, נחלשה מאוד וגם הסקראמנטו קינגס היא קבוצה המחפשת גיוון.

הליגה המערבית

לוס אנגלס לייקרס
פורטלנד בלייזרס
סיאטל סופרסוניקס
גולדן סטייט ווריורס
לוס אנגלס קליפרס
פניקס סאנס

בלייקרס מחפשים תשובה לכישלון העונה שעברה. את הפתרון הם יודעים — ראלף סמפסון, שחקן הציר של יוסטון — והם נכונים לשלם את מחיר, שהוא שניים מכוכביהם. השאלה היא אם זה ייצא לפועל. גם שמו של אגוויר מדאלאס מסתובב בשטח.

בינתיים חושב המאמן פט ריילי קדימה ומשחרר את הוותיקים, ואגב כך מפנה סכומי כסף גדולים עבור סמכסה המסים החזה ביוסטון בעוד שנה, ויש להניח שהתחרות עליו בשוק החופשי תשבור כמה שיאים באנ.בי.אי. מיטש קופצ'ק ולוקאס הוותיקים שוחררו (לוקאס עבר לאיטליה) ואת מקומם יתפסו איי.סי. גרין וביל תומפסון הצעירים. קארים עבדול ג'אבר ימשיך עוד שנה והמג'יק ג'ונסון ינצח על הלהקה שתרוץ, כרגיל, חזק בצמרת.

פורטלנד אמורה השנה לקרוא תיגר על הלייקרס. זוהי אחת הקבוצות שמציגות מאגר כוכבים נפלא. לפני שלוש שנים אמר מאמנה הוותיק, ג'ק ראמזי, כי הוא בונה קבוצת אליפות לטווח של שלוש שנים. השנה היא שנת המבחן, עם סליידר דרקסלר, ג'ים פאקסון, קיקי ונדוואי, הסנטר סם בואי (2.14), והדראפט וולטר בארי (2.04). אין ספק, שלראמזי יש צוות היכול להביא אליפות לפורטלנד. שאר קבוצות הליגה המערבית אינן חזקות מספיק כדי לאיים על שתי הראשונות. הפיניקס סאנס עם וולטר דייוויס ולארי נאנס, הלוס אנג'לס קליפרס עם נורמן ניקסון ומרקוס ג'ונסון, סיאטל עם מאכסיר מקדניאל וסן פרנסיסקו עם פרוויס שורט יסכמו עונה מוצלחת אם יעלו למשחקי הפלייאוף.

עם כן לחובבי הכדורסל צפויה עונת משחקים מרתקת בעלת מתח ורמה גבוהה ביותר. מגמת השוויון בכוחן של הקבוצות השתנתה, והשנה צפויה צמרת ברורה.

המועמדות, שלי, לאליפות באזור המזרחי דרומי הן, בוסטון סלטיקס, מילווקי באקס ואולי פילדלפיה, ואילו באזור המערבי דרומי — לוס אנג'לס לייקרס, פורטלנד, יוסטון. אולם אסור לשכוח, כי המדובר הוא בעונה ארוכה ורבת פציעות הצד הפוגע במשחקי הכדור הוא — שהכדור הוא תמיד עגול.

לארי בירד סופר סטאר

... נגד פורטלנד

הליגה המרכזית

מילווקי באקס
אטלנטה הוקס
דטרויט פיסטונס
שיקאגו בולס
קליוולנד קאבלירס
אינדיאנה פייסרס

מילווקי באקס, האלופה הנצחית של הליגה המרכזית, ערכה העונה לתואר לאומי, אך השנה רכשה את החלק החסר לפאזל האליפות, את שחקן הציר ג'ק סיקמה. זהו שחקן לבן ענק (2.15), המצטיין בכוח פיזי רב וקולע היטב. בשמונה עונותיו באנ.בי.אי. היה 7 פעמים בנבחרת הכוכבים של המערב. אם תוסיפו אליו את כוכבי הקבוצה, סידני מונקריף וטרי קאמינגס, בניצוחו של מאמן השנה באנ.בי.אי. דון נלסון, תמצאו לפניכם צוות אליפות.

דטרויט פיסטונס גם היא התחזקה מאוד השנה. אדריאן דנטלי (29.8 נקודות ממוצע למשחק) נרכש מיוטה תמורת קלי טריפוקה ובנסון עם דאנטלי יעלה את מספר הנקודות המקובל עם איזיה תומס וביל לאמביר תלך דטרויט חזק מאוד על הצמרת. באטלנטה נבנית, בשנים האחרונות, קבוצה צעירה גבוהה ומהירה, המשתפרת משנה לשנה בניצוחו של דומיניק ווילקינס ה„בוראי". קשה להעת לאיזה גובה תנסוק קבוצה זו השנה.

קליוולנד ואינדיאנה ימשיכו להשתרך מאחור בליגה המרכזית. המעניין הוא, אצל שתי קבוצות אלה הוא, שלמרות השחקנים המצטיינים, המצטרפים אליהן מדי שנה, אין הרכב מגיע לידי ביטוי בליגה משום מקומן הנמוך זה שנים. עוד משחקת בליגה המרכזית השיקאגו בולס. אין ספק שמייקל (אייר) ג'ורדן ימשיך לשגע את הליגה כשלידו יעזור אורלנדו וולקינס. אך גם אין ספק שחיסרונו של שחקן ציר טוב מונע משיקאגו לדבר חזק בצמרת.

גרבוז חדש בתערוכה חדשה. הצעת עמדה לאמנות של שנות ה־80. גמישות בהתאמת הצורה לתוכן. גמישות של אימון במציאות.

מאת חיים מאור

(תמונה מן הקטלוג של התערוכה)

גרבוז, בין יאוש לרומנטיקה

ב רשימות שפורסמו לקראת תערוכתו של יאיר גרבוז במוזיאון תל־אביב, הוסתר האמן כמי שהוסיר את ביתרו במרידיו. המספידים המקצועיים יבולים, עתה, ליטול את רשימותיהם ולקברן קבורת־חמור. המספידים נתגלו כמספידנים. גרבוז בבריימכן חי היצא מזה יפה מאוד. דומה, שההספדים על אי־דאונותו האמנותית כמו נולדו להשתבץ באחת הקלישאות, המגוחכות ביצירותיו החדשות, המורתקות ורבות־התנופה. תערוכתו החדשה חושפת אמן שעבר תמורות, ומציג עמדה חדשה. גרבוז, אשר היה „בודד לקולנוע" (בשם סיפור, בהוצאת הקיבוץ המאוחד), הגיע למוזיאון כשהוא מגלה את הרומאנטיקה.

גרבוז ה„ישן" הוא גרבוז הציני, האירוני, המשטה ומשתטה בקלישאות הרביקות של האתוס־הציוני והמהות „מראה רווית ושבירה לשקף בה משהו מהחיים". גרבוז ה„ישן" הוא מי ששואל אותך „האם אתה מעוניין בתשובות נכונות או בתשובות מעניינות?" ויודע „לשים את האצבע על הנקודה הנכונה". גרבוז ה„ישן" הוא „אמן־נגאטיבי", המכתיר את יצירותיו בכותרות „אנוס להיות צייר" או „אם לא ענק אז לפחות בגנר". גרבוז, צייר של מילים ופסל של תמונות, ניסה לגרבז את המדינה באגדות ארץ־ישראל וב„כתבי־משפחה־עבריים". אולם, משהוברר לו, כי „הערבים עוברים בשקט" וכי „ריבוי הזהויות", האישי והקולקטיבי, „זה סוג של אישיות" הכין, שמשחק המציאות מכור וחוק מן הדימיון, „אני שומע שחור", הוא כותב בגוף הציור. כן, היאוש החל מכרסם בו. יאוש זה מתגלה בתערוכתו הנוכחית, כשהוא עטוף בצלופן צבעוני, חגיגי ותיאטרלי, תחת הכותרת: „יאיר גרבוז מציג יהודי, צרפתי וערבי". זוהי כותרת להצגת הקטגוריה האנושית, השחורה, הגרוטסקית והנוסטאלגית כאחד.

לצייר תפוח, נוף מן המציאות

„ב זה לא שיש שינוי", אומר גרבוז בשיחה עמו. „לא הצגתי עבודות חדשות במשך 3 שנים. חלה איזו התפתחות: יש רצון להוזיק רם אריסטוקראטי ורומאנטי לעבודות. שרה בריטברג, אוצרת התערוכה, ניסחה יפה מאוד, לדעתי, את מאפייני השינוי, בהקדמתה לקטלוג התערוכה".

„התערוכה מציגה עמדה, עמדה תרבותית. יש בתערוכה כולה משהו נגד התנגדות של ארה"ב ואמנות שנות ה־80. יש הצדעה לתרבות אירופה ולמסורת, יש עמדה ישראלית של עירוב תרבויות ובדיקת זהויות, קיימת התמודדות מורכבת ומורכבת יותר עם יופי. בעבר, היופי המקובל לא היה בא בחשבון כאחד מסוגי היופי שאני מתעסק בהם, אלא רק היופי החרש, הקשוח והממוצא. היום, גם מה שמקובל כ„יפה" הוא חלק מן הסיפור".

האם זוהי התפייסות עם תולדות האמנות?

„כן, אבל גם עם צורות־טעם פופולאריות יותר. זוהי עמדה של אפשרות לוותר על טעם לטובת תכנים".

הצורה והקומפוזיציה של עבודותיך החדשות מאזכרות טריפטיכון, איקונה דתית. האם זו פורמה צורנית חיצונית בלבד, או עשיה הטעונה במטענים תרבותיים, רוחניים, דתיים?

„דתיים — לא. תרבותיים — כן. מבחינתי, כצרכן־אמנות, האיקונה מופקעת ממשמעויותיה הדתיות. יש לה חיים מעבר למקורותיה הדתיים, המקוריים. ניקח מלה כמו „פרסקו". אתה נוסע לאיטליה כי זו יצירת אמנות גדולה, ולא כי אתה נוצרי. אתה נוסע במיוחד כדי לראות את זה, בו בזמן שילד איטלקי ראה פרסקו לפני שידע את המילה „פרסקו". זה מה שמעניין אותי בדבר הזה: איך זה לחיות בתוך תרבות. את זה לא יהיה לי לעולם".

„העבר זה דבר שחסר ואי־אפשר להשלים אותו. לעולם לא יהיו לנו המייסטרים הגדולים של העבר. רמבראנדט, לכאורה, מופקע מלאומיות, הוא שייך גם לי. אבל אני צריך לרדוף אחריו עם מדריך־תיירים. זה לא חלק מן החיים שלי, חלק מן הנוף, הרחוב או הסיאצה. התפתחו אצלי קינאה, ערגה וגעגועים לכל דבר שיש בו תרבות, מסורת ומנהגים, עם הידיעה שיש לזה גם צדדים מסוכנים: דקאדנס, שמרנות, ראייה צרה וכו'".

„כשנסעתי לאמריקה עברתי משבר. חשתי רתיעה גדולה מאוד מפני חוסר־תרבות, דלילות, חוסר היראורכיה ביחס לאמנות. מצאתי את עצמי נהנה, במוזיאונים, דווקא ממאטיס, מסזאן ומפיקאסו. מתרבות אירופאית. חזרתי הביתה עם רצון לצייר תפוח. ואני מתכוון לכך ברצינות".

„יחד עם זה, אם הייתי פסל איטלקי שגר היום בסטודיו, השוכן ליד פיאצה מלאה בפסלי „דוד", זה וודאי היה תיסכול מוחלט לעמוד ולדפוק על האבן... האופציה הזו לא קיימת אצלי. זה לא ריאלי, אבל זה חוזר בהקשר לסבלנות בעבודה, ברצון להאמין באובייקט המצוייר, בחשיבות של ההתבוננות".

„התערוכה נראית שונה מאחר ויש יותר גמישות בהתאמת הצורה לתוכן. הסגנון שלי זה הדבר שהכי פחות חשוב לי. התוכן הוא העיקר. זוהי גם גמישות של אימון במציאות. אתה מאמין שחוץ מפורטרטים יש גם אנשים. וחוץ מתפוחים מצויירים ישנם גם תפוחים... אתה מתחיל להאמין שכדאי לקחת את הנוף מן המציאות ולא מתוך תולדות האמנות".

החזרה לאחור

„כמו בן נעלמה האירוניה בעבודתי", מוסיף יאיר גרבוז. „יש הומור ויש רומאנטיקה. השינוי ניכר כי שנים לא היתה הצעה רומאנטית באמנות הישראלית. היה פופ, מושגי, ציור אכספרסיוניסטי, קר וחם וכו', אבל רומאנטיקה, הערצת גוף אשה וכו' — לא היו".

האם זו הצעת־עמדה של אמנות שנות ה־80 בישראל?

„כן, אני רואה בזה הצעה. לדעתי זהו פיענוח של דבר שישנו באוויר ואינו ניתן עדיין לניסוח מרוייק. זוהי בעיני המשמעות המרתקת והנכונה של החזרה לציור הפיגוראטיבי, המודע לתקדימיו. אך „הציור־הרע, העכשווי האירופאי־אמריקני, נאחז בתקדימים הפיגוראטיביים שעל־סף המופשט (מאטיס, דקונינג ועוד), במקום בתקדימים שבהם הפיגורה נובעת מהתבוננות (רמבראנדט, פיקאסו ואחרים)".

הציור שלך זוהה בציור־לוח מודעות עם קומפוזיציה של פיזור אלמנטים מקריים. בתערוכה הנוכחית יש שוני מהותי: הציורים מאורגנים וסימטריים.

„נכון, סימטריים ונקיים. העריכה איננה מקרית והטיפול ראוי, יש גם תקריבים, קלוז־אפ. כלומר, מה שפעם היה „קטע מתוך..." הופך היום לתמונה שלמה. זוהי תוצאה של גישה רצינית לדברים. זה לעשות את הדבר עצמו, ברצינות ובלי אירוניה. יש גם סיפורים ממשיים: „אשת האמן מוכרת סיגריות", „בית קפה ערבי", „רחוב בפריז". השמות הם חלק מן העבודה, שמות ספרותיים־ציוריים. שמות עם „בשר", שמובילים את המוטה בצורה ברורה. למשל, כשיש תמונה בשם „אהל תורה ותום", באמת רואים יהודים דתיים בוכים ולידם כושי בוכה ויש כפל משמעות (תום־תמימות ותום הכושי). זה לא כמו להגיד „ריקוד ועליו עפרון, שמן וצבע ורדרד".

„השמות הם כלי לחובלת. הם כלי להובלת עצמי".

אלמנט דומיננטי בעבודותיך הוא הטיפוט והגיבוב. משהו, שבין פטפוטי קשקושי רפי לביא לבין „שיחות הסלון המשעממות של דגנית ברסט. היום הטפטוט שלך שונה.

„כי היום הוא אינו מתכוון להיות פטפוט אלא אמירה. מכיוון שיש בו יסוד פאתטי, הופכת אותו הכמות ל„פטפוט", אך ביסודו הוא מוסר מידע, במעין כותרות של איקונה או פסוקים תנ"כיים".

האם הטפטוט והגודש אינם סוג של „פחד־חלל"?

„להיפך. יש ניסיון להגיע ליצירה אין־סופית, בלתי־גמירה. זה פחד מפני נקודה וסוף־פסוק ולא פחד מפני החלל. הפחד הוא מפני אמירה של דברים מוחלטים. אני מעדיף אמירה של אופציות אחרות, ברזמניות, כולל של אלה שאינני רוצה בהן, המתפרצות לתוך העבודה".

הטיפוט והגיבוב כללו גם שימוש במדיומים רבים בו־זמנית, עם חזרות והכפלות מיותרות, לכאורה. בעבודות הנוכחיות נראה כאילו אתה בוחר את המדיום המתאים לתוכן.

„נכון, הצורה, המדיום והחומר מותאמים לתוכן. אפילו הפוסטר שתיכננתי לתערוכה לא אומר לך כלום לפני שאתה רואה את העבודות, וכשאתה יוצא ממנה הוא מוסיף לך עוד משהו. הוא המיצוי של האווירה הרומנטית."

האביזרים, החפצים, „הערות השוליים" והצילומים הקטנים, המקיפים את מרכז התמונה, מזכירים דף גמרא עם פרשנים שונים מסביב לטקסט המרכזי.

„זה בהחלט קיים בעבודות. גם בגמרא לא משאירים חלל־ריק. ומבחינתי זה כולל גם את הריבוד ואת הציטוט כ„תכונות יהודיות".

אי־פרוזר „תכונות יהודיות", ההומור בעבודותיך מעלה את „הליצן המסכן". סוג גיחוך, שהוא שילוב בין זוהי אלק, שלום־עליכם ומרסל דושאן.

„כן. בהחלט מין גיחוך שכזה".

איזה הומור זהו? האם הוא מתוך כאב, אהבה, געגועים, יאוש?

„כל הדברים שמנית הם עדיין בסדר. הם משלימים זה את זה. אך היאוש הוא, ללא ספק, המרכיב העיקרי שבהם, וגם הכוח המניע. זהו יאוש קיומי־לאומי ויאוש־אישי. למעשה, יאוש הן „האני האמן" ו„האני — האזרח". אני חושב שבשם המקורי, המסורבל זה נאמר: יהודי־יהודי, יהודי־צרפתי, יהודי־ערבי...".

מחזה ב־4 מערכות

שרה בריטברג, אוצרת התערוכה, מציינת את מצבו של האמן הישראלי הנמצא „בתוך, בין אפשרויות תרבותיות מדומות, המודעות למרחק חלא־מתקצר בין פרובינציה למרכזים. הקולאג' היא הטכניקה החולמת לתיאור העולמות השונים זה בצד זה. עולמות, סמלי־עולמות והתנהגויות מתנקזים דרך יצירתו של גרבוז בראיה נוסטאלגית־אירונית: פאריס, רומא, המזרח, רוסיה־צירים, שלכולם הטבעה עמוקה על הביוגראפיה הנפשית של הישראלי בן־דור המדינה".

ניתן לקלוט את 10 העבודות המוצגות בתערוכה כמיזנסצנות למחזה אחד ב־4 מערכות. מערכות, של טירוף והזייה ב„חוויה הישראלית" העכשווית: כותניות ופנאטיות דתית־לאומית, בצד בריחה מן המציאות אל ההזיה הנוסטאלגית והירידה מן הארץ אל חופים אחרים.

העריכה של שמות עבודותיו של גרבוז לפי ארבע מערכות אלה נותנת את התוצאה הבאה:

1. „סגרו את המתנ"סים ויצאו לעשות מלחמה"; „שלג על הים התיכון".

2. ב„אהל תורה ותום" ממלמלים: „הר־הבית, הר הבית! רומא רומא! מזרקה מזרקה! חינוך ומוח! „מרגלית מרגלית! רומא רומא! פיאצה פיאצה! סקס ומוח!"

3. „פאריס! גבירותי ואבותיו!"; „בית קפה פונה לרחוב כאן בפריס"; „בדרך למוזיאון פיקאסו עומד ספסל ירוק"; ו„חתל־אביבות. פעם הכרתי אימפרסיוניסטית מצרית".

4. במערכה זו מפגיש גרבוז „קוסמים ואוהבים" זה עם זה. „אנה ק." (קרנינה) נפגשת עם „אנא כורדי", לנין ו„מוכר האבטיחים מעיר המתים". כולם מטיילים בין שדמות בית־לחם לבין ערבות רוסיה הלבנה, וסופם ש„הולכים... לארצות הברית" והכל – „פשוט מאוד". הפי־אנד (!)

אני שואל את יאיר, איך בונים מערכת מורכבת כזו של מיזנסצנות, איך היא נולדת ומתי יודעים שהיא גמורה. ויאיר עונה: „זה מתחיל אצלי בדרך כלל בצילומים מבויימים, בצילומי טיולים ומסעות, ובאיסוף נתונים וחפצים. איך אני יודע שזה גמור? אללה יודע. זה הסוד הכי גדול. יש רגע שאתה מרגיש שסגרת את המעגל־החשמלי ושהעסק עובר. לפני שאני עושה את הקו הראשון בציור אני יודע איך תהיה התמונה הסופית. ובכל זאת, ישנם דברים קטנים שמשתנים ברגע האחרון".

מתוך „אנא ק. אנא ק. ולנין" (1986) פרט

מתוך „שלג על הים התיכון" (1984) פרט

גיורא

לפני ימים אחדים התקיימה בקיבוץ נען אזכרה – יום השלושים לגיורא מוסינזון. מבין מאות חברי המשק באו לאזכרה כ־30 חברים לכל היותר. דיברו בעיקר חבריו מחוץ לקיבוץ. אלו שעמם עבד בשנים האחרונות במפעלי המים של חבל יהודה, חבריו מפלוגת הסיור בצבא, וגם שני חברי המשק. בעיקר בלט העדרם של רבים – חברים כבני־פלוגתא. לי כאב במיוחד העדרם של אלו שיחד עמו עסקו לפני כעשרים שנה ביצירת וכתיבת „שיח לוחמים". אני הצטרפתי אל אותה חבורה בשלב מאוחר יותר, בתחילת שנות השבעים. באותו זמן התרכזה אותה חבורה סביב רבעון „שדמות", וגיורא היה אחד מאלו שתדיר התלבט באיזו מידה הוא שייך, באיזו מידה הוא בפנים. בעצם זה היה אחד מן המאפיינים העיקריים של אותה חבורה: התלבטות על עצם זכות הקיום שלה. אולי היה בהתלבטות זאת כיסוי למגמות הסותרות חדרות בצוותא, שלא הגיעו אז לידי בשלות. הקרע הראשון שחל בה היה בין חברים דתיים בחבורה שהפכו להיות מנהיגי „גוש אמונים" – לשאר החבורה שהיתה „יונית" במהותה. נעשו שניים שלושה ניסיונות לשמור על הידברות, אך עצמת הרגשות הסותרים הפכה אותם לעקרים: נדרשו למספר שנים טובות, ולרצח אמיל גרינצווייג כדי להבין שההידברות חשובה יותר מהצדק של כל צד בפני עצמו.

באותם ימים, בתחילת שנות השבעים, עמדה על הפרק דרך ההתייחסות שלנו אל הנושא הפלשתיני. למי שהיה בעל הכרה באותה תקופה יאמרו אולי שמות כמו עקרבה (שריססו את שדות תושביה, „משיקולים ביטחוניים"), או הרעלת בורות המים של פתחת רפיח (כדי להפוך את תהליך פינוי הבדווים מ„חבל ימית" לבלתי הפיך).

בין חישול העם למלחמה להכנתו לאפשרות של שלום

אותה חבורה יזמה אז סדרת פגישות עם ישראל גלילי, כדי לברר בצורה חצי־פומבית את תפישתו את הנושא הפלשתיני. בחרנו אז בדרך ה„חצי פומבית" בעיקר בהקשר של גלילי, כי בפורומים פומביים, הנוסחאות המשויפות־היטב שלו, הותירו את העיקר סתום ולא סייעו להבהיר עמדות. בפורומים לא־פומביים, של „חברינו", לא היתה לנו דריסת רגל, ושם שלטה אז מעין נימה של שביעות רצון עצמית, שלא אפשרה בירור כזה.

בין גיורא לגלילי היתה אז הערכה הדדית רבה, משהו שמעבר ליחסי שני חברים מאותו קיבוץ: אולי דומה יותר לקרבת אב ובן. לכן, באופן טבעי, הוטל על גיורא התפקיד להזמין את גלילי לפגישות אלו; ואכן, גלילי נעתר ובא.

היו אלו שיחות קשות מאוד. יותר מכל הן הבהירו את הפער בעמדות. התברר אז שבעוד גלילי עסוק בעיקר במחשבה על „חישול העם למלחמות שעוד תבואנה" (אינני בטוח שהציטוט מדויק, אבל רוח הדברים מדויקת), אנו היינו מוטרדים מאי־ההכנה של העם לאפשרות של שלום. אף לא אחד מאתנו לא חזה ב־1970–71 לא את בואה הצפוי של מלחמת יום כיפור, ולא את חוזה השלום עם מצרים כמה שנים לאחר מכן. יחד עם זאת, באותן שיחות קשות, התברר שזה עיקר השוני בין גלילי לבין אותה חבורה. רוחו של גיורא סערה: הוא היה נתון יותר מאחרים בצבת הערכתו לגלילי מחד – לגישתו הערכית מאידך. במיוחד פגעה בו הדרך שבה גלילי סנט בנו כי אנו, בדאגתנו לאפשרות של שלום, מחלישים את רוח העם. „אני מרגיש פחות ממנו אחריות לצבא, ולהכנה לאפשרות של מלחמה? מה זה שייך בכלל?"

פלוגתא כזאת היא לגיטימית אפילו בין ידידים קרובים. מה שהיה מכוער, זה מה שבא בעקבות זאת. החבורה הזאת קיבלה שמות שונים – „יפי הנפש של שדמות", „אנשי השמאל". הפכו אותנו לכופרים בעיקר־העיקרים, והרחיקו אותנו בעקביות מכל תפקיד משמעותי „בתנועה". קוצר הראייה של גלילי וגולדה, ומנהיגים אחרים באותה תקופה, לא היה רק בעמדות שלהם כלפי העניין הערבי, אלא בעיקר בדרך שבה „טיפלו" באנשים צעירים שחלקו עליהם. בכך גזרו, למעשה, על תנועה שלמה עוני רוחני, שעקבותיו ניכרים עד עצם היום הזה.

אלא שלגבי גיורא זה היה גם משבר אישי. זה הביא אותו לעימות עם אדם שאותו העריך מאוד. ועימות זה נכנס גם אל ביתם המשותף, אל תוך חצר הקיבוץ.

בעימות הזה לא היה לגיורא סיכוי. הוא נשחק ראשון והשתתק. במידה רבה זה מה שקרה לרבים מבני אותה חבורה. לאחר מכן, עם פרוץ מלחמת יום כיפור, היה גם קשה להמשיך לדבר, כי היה כאב על אבדן מיותר של מאות אנשים שחצץ בינינו.

האמנות לשמור על חוט מקשר

מה שקרה לאחר מכן – החבורה למעשה התפוררה. התברר שאין לנו כוח להתמודד במשותף ולהגן אחד על זולתו מפני ההגדרות בהן הגדירו אותנו אותם אנשים שחלקו עלינו, ולחשיב מלחמה שערה. הסיכוי היחיד היה דווקא בכך שנשמור על האחווה שבינינו, וזאת לא נשמרה. כל אחד בשעתו מצא את עצמו בעוד ועוד מאבקים אישיים וחברתיים, שהוא, למעשה, צריך להתמודד בהם לבדו. בעניין הזה גיורא הוא מעין סמל למה שקרה לכל אחד מאתנו, והוא הסיק מכך את המסקנה החריפה ביותר, והתאבד.

מי שיכתוב פעם את קורות הימים האלו יצטרך להתייחס לאמנות של בני־אדם לשמור על חוט מקשר ביניהם, גם כאשר הרעיונות הגדולים, והסיכוי לממשם במציאות, מסכן את המשך הקשר הזה. כנראה שלרובנו אין שליטה באמנות זאת. לאחרים, הצופים בנו, זה גורם קודם כל להתרחק מכל רעיון גדול, כמו מאש, או לא לצפות כלל לאפשרות של חברות בתנאי א״י של היום.

גיורא הוא קרבן של האמונה שהחברות יכולה להתקיים גם בתנאים אלו. בכך אינני אומר שהוא שלט באמנות זאת, אלא שגם אלו מסביבו לא הכירו אותה.

במותו מת גם אצלי משהו שמת כבר פעמים רבות קודם לכן: האמונה שזה יכול להיות אחרת.

דן בר־און

דן בר־און

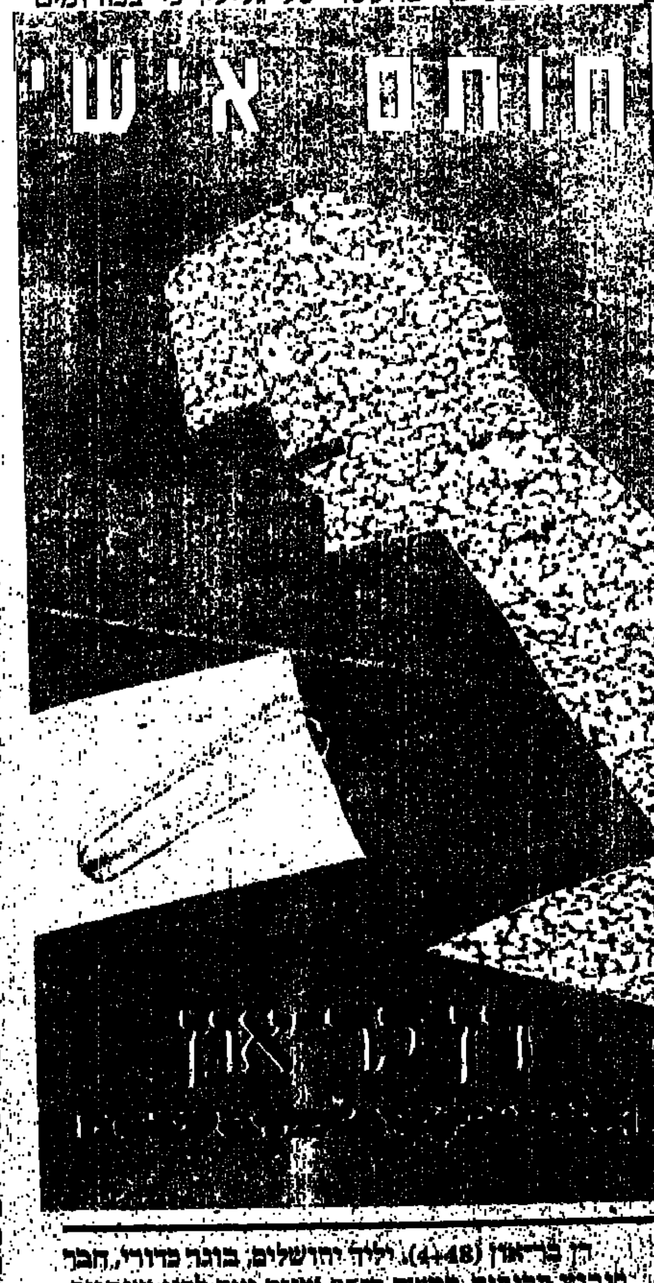

דן בר־און (48+4), יליד ירושלים, בוגר מדורי, חבר קיבוץ רביבים במשך כ־25 שנים ועד לפני שנתיים. דוקטור לפסיכולוגיה, מרצה בחוג למדעי ההתנהגות באוניברסיטת בן־גוריון בבאר־שבע. ספרו הראשון „מקל וסנטימטר" הופיע בשנת שעברה.

נקמת הארכיון הבווארי

מאת דודו פלמה

כאשר אדם נולד נוצרת נקודה. כאשר הוא חי נוצר קו. וכאשר הוא מת הקו נפסק. אך בחלל הזמן שבין הנקודה לקצה הקו מותיר הוא אחריו מבנה יפה ומשוכלל להפליא של תולדות קיומו. אבל, ישנם מקרים בהם הקו נפסק לפני מותו של אדם. אז ניצב האדם עירום וחלש אל מול ניפוץ תולדותיו. על מקרה כזה הייתי רוצה לספר לכם, מאחר שזהו סיפור של הטלת־מום בתולדות חייו של אדם. קשה לדעת מהיכן להתחיל. האם להתחיל במיה, שלאחר ששבה מדרום־אמריקה החליטה להינשא; או אולי כאשר ניגשו היא וגדי בעלה־לעתיד לרבנות והפקיד השחרחר שאל אותה מאין באו הוריה; או אולי בכלל מתחיל הסיפור כאשר משרד הפנים הבווארי החליט לשפץ ארכיון ישן בעיירה קטנה בשנת 1984.

המבוכה היא רבה וקשה ופתיחה הרי יש רק אחת. לכן נעשה מחווה של פשרה עם כולן ונפתח בהיינריך וגוסטי. זוג יהודים צעיר שהתפכח לפתע פתאום בשנת 1931 משכרון השקט והסדר, בעיירה קטנה שבמדינת בוואריה, והחליט לעלות ומהר לארץ־ישראל, פלשתינה.

כאשר יצאו את העיירה הותירו אחריהם השניים מקום שליו להפליא, שמאום מחעומד להתחולל בו ומסביבו. לא ניכר על פני בתיו הלבנים, אדומי הגגות והגינות הקטנות והמסודרות בקפידה וגדרות־השיח הגזומות למשעי. הכל היה מסודר כל־כך, עד שלפלא הוא איזו נבואת־לב מעורפלת הולידה את נטישת היינריך וגוסטי שליין, שזה עתה נישאו, את ביתם. וכמו לסתום גולל אחרון בסדר המופתי – רשם הפקיד בקהילה היהודית המקומית את דבר יציאתם בספרי הקהילה וחתם את שמו כיאות, ואחר הטביע את חותם משרד הפנים הבווארי, חותמת סגולה ורבת רושם. הדבר נעשה, וגוסטי והיינריך הגיעו לפלשתינה, הצטרפו לקבוצת עבודה שהסתובבה בארץ והפכו למרים ואהרון.

בסופו של דבר נאחזה הקבוצה במורדותיו של הר הכרמל, ומרים ואהרון עשו הכל כדי שהמקום בו נאחזו יזכיר, ולו במעט, את העיירה הבווארית הקטנה שנשארה שם מאחור בחלל הזמן המתהפך.

כאשר פרצה המלחמה הנוראה וכל בני משפחתם עלו בארובות חשו אהרון ומרים שלו שעליהם לעשות משהו למען עמם. אהרון הצטרף לצבא הבריטי ונשלח להילחם באיטליה. עם תום המלחמה אף זכה להגיע לעיירת הולדתו, ולראות איך הסדר המופתי ממשיך לשגשג וגדרות־השיח הגזומות למשעי לא השתנו כהוא־זה. ומרים נותרה ממונה על המרפאה בקיבוץ הקטן שהיה כבר העתק כמעט גמור של העיירה בבוואריה והרדה לו כל זמן המלחמה. הרבה מנוחה לא היתה להם עם תום המלחמה. כי זו דרכן של מלחמות שהן פורצות מיד כאשר אחרות מסתיימות. וכבר נשלח אהרון להגן על הנגב במלחמת השחרור. ושניהם גם זכו להקריב את בנם בכורם אורי בקרב על ירושלים. הימים הקשים והמאבק לקיום עזרו להם להתגבר על המהלומה הנוראה. בנם ובתם הנותרים נישאו והקימו אף הם בית. ראובן הבן נשאר, וצילה עברה אחרי בעלה לקיבוצו שבעמק.

במשך כל הזמן הזה ארגו מרים ואהרון את קו חייהם הברור והמסודר בשטיח הזמן והמקום, שכל חוט מחוטיו מספר את עלילות קיומה של מדינת ישראל. הם היו חלק מכלל גדול שקראו לו העם היהודי, ללא כל ספקות ודבר חרטה. ייתכן שקו חייהם היה ממשיך לטוות את עצמו עד תומו אילמלא החליטה מיה, נכדתם, ששבה לא מזמן מדרום־אמריקה, להינשא לגדי. מיה, בתם של צילה ונמרוד, היתה אהבת־זקנתם של אהרון ומרים. נערה מלאת חיים וסקרנות שבילתה זמן רב בקרב האינדיאנים במדינת גוואטמלה. שם למדה מהם את סודות האריגה והרקמה האינדיאנית, היתה שולחת משם תצלומים צבעוניים מעולם מוזר, רב גוני ופרוע, שבהם ילדים, מיני לבוש צבעוניים, פירות אקזוטיים ומאכלים שימשו בערבוביה בשווקים ססגוניים. למען האמת ה„יקים", כפי שהיתה מכנה אותם בחיבה, חשו אי־נוחות מסוימת מול הצבעוניות העזה וה„לא מסודרת" שהתנפלה עליהם ונשפכה מתוך מעטפות מדיפות ריחות נכריים, אבל הם אהבו את מיה שלהם ואהבו את אהבת האדם שלה ואת סקרנותה – שהם קראו לה יצירתית. וקיבלו אותה כמו שהיא, מתוך הבנה שבאה רק עם הגיל, שאין היא ניתנת לשינוי. במהלך נדודיה בקרב האינדיאנים פגשה מיה בגדי, וכמו שמרים שלו סיפרה לחברותיה במטבח – הם החליטו לקשור את גורלם זו בזה.

עוד בהיותה בבית־הספר, כבר התעניינה מיה במסורת היהודית. היתה מרבה לנסוע לפגישות של „חוגים ליהדות". ופעם אפילו נסעה לירושלים ל„ישיבת התפוצות". בילתה שם סופשבוע ושבה משם כשעיניה נוהרות. סבא וסבתא אהרון ומרים, לא כל־כך התלהבו מהתלהבותה הדתית של נכדתם. את דתיותם שלהם, שמעולם לא היתה מוצקת, הותירו שם, בין בתיה המסודרים של העיירה הקטנה בבוואריה. אבל משום שהיו אנשים עדינים לא אמרו לה דבר.

עכשיו, לאחר ששבה מיה מגוואטמלה ומילאה את ביתם של סבא וסבתא מרים ואהרון סיפורים ומיני לבוש אינדיאני – הקרויים פונצ'ו – צבעוניים, ותלתה על הקיר שמאחורי הטלוויזיה שטיח שהאדום בו לחט ליד חוטי התכלת הרכה, חשו עצמם מסותררים מעט. הם חיבקו אותה בחזקה והסתירו היטב את החרדה שחשו לה כל העת בה שהתה „שם" בקרב האינדיאנים ה„פראיים". סבתא מרים הציעה לשתות תה ומיה, כדרכה, הודיעה פתאום שהיא עומדת להינשא. סבא אהרון חש צביטה בלבו ומיד התמלא כעס על עצמו. מה חשבת – אמר בלבו – שתמיד תישאר שלכם. ומיד קם והצטרף לחמולת הברכות והשקת כוסיות לחיים.

הכל נגמר מהר, ועד מהרה נותרו אהרון ומרים לבדם עם השטיח שהבהב אליהם מהקיר, מאחורי הטלוויזיה, שדר מסתורי. כעבור שבוע מצאו עצמם מיה וגדי והעדים שעמם במשרדי הרבנות. הפקיד השחרחר רשם את הפרטים בזריזות וגם שאל את כל השאלות הנחוצות. ובו ביום נשלח מכתב ועליו חותמת של משרד הפנים הישראלי אל העיירה הקטנה שבבוואריה.

החכנות לחתונתם של מיה וגדי התקיימו בקדחתנות. בני כיתתה של מיה עמלו יום ולילה בחזרות על ההופעות והשירים. כיומיים לפני מועד החתונה קיבלו מרים ואהרון שני מכתבים, האחד במעטפה גדולה ומוארכת, עמוסה בבולים רשמיים והתומה בחותמתו של משרד הפנים הבווארי, מעטפה שנראתה כמו המעטפות של מקבלי הפיצויים מגרמניה. והאחרת נושאת את חותמו של משרד הפנים הישראלי. מרים ואהרון ישבו מול המכתבים וייגעו את מוחם בשאלה מה יכולים לבשר להם שני משרדי־פנים בעת ובעונה אחת. ובאותו הזמן, במקום אחר, ישבה נכדתם מיה מול שני מכתבים דומים וחשבה מחשבות דומות. כאילו חוט גורל אחד מושך בהם. פתחו שלושתם את המעטפה הבווארית ראשונה. כך קרה ששלושתם נתבשרו על ידי משרד הפנים הבווארי, שבמסגרת שיפוץ שנערך בארכיון ישן בעיירה קטנה בבוואריה, נהרס בטעות קיר ומאחוריו נתגלה אוצר בלום של מסמכים שהותירה אחריה הקהילה היהודית הקטנה, שאינה קיימת עוד. ובאחד הדוקומנטים המצהיבים נמצא שאם־סבתה של הגברת גוסטי (מרים) שליין, פולנית בשם דורותיאה לבית שטרייכר, נישאה בתאריך זה וזה למר יצחק תיאודור אדלשטיין מבלי שגוירה. והריהם שמחים להעביר צילום של המסמך הנ"ל לידי משרד הפנים הישראלי. במכתב ממשרד הפנים הישראלי היתה ההודעה קצרה יותר, אך יבשה לא פחות – „אנו מצטערים להודיע שבעקבות מסמך שנתגלה בארכיון הקהילה היהודית בעיירה זו וזו בבוואריה, נמצא שכל צאצאיה של מרת דורותיאה לבית שטרייכר אינם יהודים. לכן על הגברת מיה רווה לעבור גיור בטרם תינשא כדת משה וישראל".

בשתי נקודות בזמן ישבו להם מרים ואהרון שלו ונכדתם מיה וניסו במאמץ גדול לראות עצמם כלא־יהודים ולא הצליחו.

רק באיזשהו מקום, מקום בו נרשמת הביוגרפיה של המין האנושי, נרשם שכל המתהווה אינו נמחק לעולם, הגם שהוא נראה כנעלם בתהליכי־תהליכים של גלגולי צורות ותכנים והולך לאיבוד...

המשך מעמוד 8

א. ב. יהושע: מחשב הכיס התעקש

מסכימים להם. ומי נשאר עוד כמועמד? אבו חצירא כסיוע מוסרי. עדיין המחשב העקשן שלי מראה 60 ולא 61. אני יכול לשבור אותו מרוב רוגז, אבל בכנסת לא תעבור ממשלה זו את הצבעת האמון.

לעומת זה, המחשב שלי מגלה דבר איום — שאם לא תקום ממשלת אחדות לאומית יוכל הליכוד, באין ברירה, להקים ממשלה שטנית שיש לה 61 (ליכוד + תחיה + מפד"ל + ש"ס + מורשה + יגאל הורביץ + אגודה + אבו חצירא + כהנא). לכל אלה יש מכנה משותף הרבה יותר רחב. חלק גדול מאוד מאנשים אלה כבר ישב יחדיו שבת אחים הרמונית בממשלת בגין, במשך שנים. צירוף זה, על כל בעיותיו, הוא עדיין יותר אפשרי מאשר צירוף מערך — ש"ס — אגודה, שגם הוא לא נתן רוב.

ובכן, זו היתה האלטרנטיבה — ממשלת אחדות לאומית או בחירות חדשות. המציאות עמדה ברורה, קשה ומדכאת בבוקר של ה־25 ביולי.

ומה היו נותנות בחירות חדשות? לדעתי, תוצאות גרועות עוד יותר. הליכוד היה פונה לעם בסיסמה אחת וקונה לבכות ובצדק. הוא היה אומר כך: בחירות נוספות אלה נכפות עליכם כיוון שהמערך מסרב לממשלת אחדות לאומית. הוא מסרב לשבת עם הנציגים הלגיטימיים, שנבחרו בבחירות חופשיות ודמוקרטיות על ידי מאות אלפי אזרחים. כיוון שהוא סולד מאתנו, כאילו הם ודמיהם מלאכים של תכלת אשר לא עשו בעצמם שגיאות קשות. לכן תנו לנו את המנדט להרכיב ממשלה בלעדיו. מה היינו עונים על כך? תשובתנו לבטח לא היתה משנה דעתו של אדם אשר הצביע ליכוד ביולי 84'.

לכן צריכה היתה לקום ממשלת אחדות לאומית — זה אכן היה רצון העם.

כן, אלעזר גרנות, יש רצון לעם והוא נובע מסך כל הרצונות האינדיבידואליים הסותרים זה את זה. בתחילת שנות החמישים היה הרצון הברור של העם שתנועת העבודה תנהיג אותו, ובאמצע שנות השבעים רצה העם שהשלטון יתחלף, אם על ידי הליכוד אם על ידי ד"ש, וב־1984 רצה העם ששני הגושים הגדולים יתלכדו יחדיו כדי להציל אותו מהכשלונות שעשה גוש אחד. האם יש לך ספק, אלעזר גרנות, שאם היית שולח יום לאחר הבחירות קבוצת סוקרים מהימנה ביותר של עשרה מכוני מחקר דעת קהל מרעיים ועושה מדגם דעת קהל לא על 1200 נשאלים אלא על 120000 נשאלים, שהיו צריכים לענות על שאלה אחת ויחידה: האם לאור תוצאות הבחירות האחרונות צריך להקים ממשלת אחדות או לא. רוב ברור בשווקים ובמשרדים, במפעלים ובשדות היה אומר: הן. אמנם, לא היה זה רוב כמו היום, המגיע כבר ל־75 אחוז. אבל עדיין היה זה רוב ברור.

יכול ורשאי אדם לומר שהוא מתנגד לרצון העם, שאינו רוצה להיות שותף לרצון העם, אבל אינו יכול לומר — אין רצון לעם. אם יש רצון למפ"ם, והוא נקבע על פי רוב המתגבש במוסדותיה, הרי יש גם רצון לעם, על פי הרוב המתגבש מסך כל הרצונות.

ואז, אני חוזר לאותו בוקר, דווקא משום שידענו היטב את רתיעתו של השמאל ומחנה היונים מהקמת ממשלת אחדות לאומית, כי רתיעה זו היתה בנפשנו שלנו, ידענו שאין ברירה אלא לשבור טאבו זה. כי אכן, צריך היה להחליט כאן בין רע לרע יותר, ואלה הן ההחלטות המוסריות האמיתיות והשכיחות ביותר, ולאנשי־רוח אין רשות להתחמק מהן. כמה קל היה אז לשבת בבית, להמשיך בקינות הרגילות על העם המטומטם הזה, שלא הבין מה עשו לו, העל הדמגוגיה והעיוורון וכו' וכו' ולתת למציאות הפוליטית שתעשה את עצמה. אבל באותו רגע היתה חובתנו, כאנשי־רוח שכל הזמן היו מעורבים באמירה הפוליטית (ולעולם לא בעשייה הפוליטית) לא להתחמק. צריך היה להגיד: הן או לאו. ואמרנו הן. חשבנו שהרבה יותר מכובד לשמאל, שלא הפוליטיקאים שלו יגררו אותו בלית ברירה אל ממשלת אחדות לאומית, אלא אנשי הרוח שלו, אשר יקחו את האחריות המוסרית על עצמם. זהו המבחן האמיתי לנון קונפורמיזם. מה עוד, שפחדנו שמא חלק מהאגף הימני של מפלגת העבודה ינצל הזדמנות זו, כדי לסלק את „הריחיים" של השמאל, התלויים כל הזמן על צווארו. לא רצינו שבהגה המדינה יאחזו עכשיו כל הידיים, מלבד הידיים של אנשי השמאל, שעברן החיובי מצטייר במעשיו לא פחות מדיבוריו.

מפ"ם והרוחות הקדמוניות של העבודה

במאמרך, אלעזר גרנות, נתגלתה לי עובדה מדהימה ומאלפת. אתה מספר, שיוסי שריד ושולמית אלוני הפצירו בכם להיכנס לממשלת אחדות לאומית. האם פעם שאלת את עצמך למה? הרי הם בעיני כולנו נאמנים מובהקים של המחנה היוני, והרי הם אינם חשודים בעיניך כ„אופורטוניסטים" וכ„בוגרים" כמונו, אם כן למה רצו שתיכנסו לממשלה זו?

כי אכן, אם הייתם נכנסים ייתכן שלא היתה רוטאציה. כאן אני מוכן להודות, שאולי אני טועה בהערכתי. שמעון פרס טען וחזר וטען באוזני, שאפשר היה למנוע את הרוטאציה לו היתה מפ"ם מצטרפת, יוסי שריד ניסה להוכיח לי את ההיפך. פרופ' שבח וייס נוטה לגרסתו של שריד. זבולון המר, לעומת כולם (והוא מדבר מעמדת הצד השני) אינו יכול להחליט, יש פנים לכאן ולכאן.

אני עדיין מאמין, שלו יום או יומיים לאחר הבחירות, כאשר כולם הומים מן התוצאות, וכאשר כולנו עדיין לא ידענו איך מאייתים את המלה רוטאציה, גם אם היה פונה או גוש ענק של 54 חברי כנסת אל הליכוד, ואומר לו כך: אנחנו לא רצינו ממשלת אחדות לאומית אתכם. כי בעצם מגיע לכם אחר כל כשלונותיכם ובזיונותיכם לשבת באופוזיציה שנים רבות. אבל העם לא נתן לנו כוח להקים ממשלה בעצמנו. אתם הכרזתם בכל מערכת הבחירות, שאתם מבקשים להקים ממשלת אחדות לאומית, ובכן בואו ותקבלו את המגיע לכם בממשלה זו לפי פרופורציית הכוחות, אבל לא את ראשה. כי אפילו היה הליכוד מצרף את מורשה והתחייה אליו עדיין היה מגיע ל־48 לעומת 54. וגם אם אני מוכן לשקול את גרסתו של אלעזר גרנות, לפיה אי־אפשר היה בשום מחיר למנוע את הרוטאציה — עדיין אני מאמין שכיוון שהוקמה ממשלה זו, אסור היה בשום פנים ואופן לחלק האחראי של השמאל לנטרל את השפעתו המעשית. שר של מפ"ם בקבינט המדיני הוא בעיני נאמן בטוח יותר לבדיקה דקדקנית של אי החמצת סיכוי של שלום מאשר כל זר אחר ממפלגת העבודה, ולבלימה טובה יותר של קצב אכלוס ההתנחלויות.

אף לא אחד מאתנו לא האמין, שממשלה זו תצליח כך בכמה תחומים ברורים, ולא יעזרו כאן נאומים אופוזיציוניים חוצבי להבות. כל משקיף אובייקטיבי וזר גמור, שהיה בא לארץ זו בקיץ 1984 ובודק את הנתונים הללו, היה חוזר ואומר — חל שיפור גדול ועצום. אתם יודעים היטב, שאת השיפור הזה הובילו חבריכם עמם ישבתם במשך שנים רבות על אותם ספסלים בכנסת, עמם ליבנתם יחדיו את בעיות המדינה בישיבות סיעה ארוכות. בשנות האופוזיציה הארוכות אני בטוח, שאם היו אנשי מפ"ם ור"ץ בממשלה זו, היא היתה טובה יותר, יונית יותר, רגישה יותר לשאלות של צדק סוציאלי. וכי למה תיפול אך ורק בחלקה של מפלגת העבודה ולא בחלקכם?

כולנו יודעים היטב, שלו היתה מפ"ם הולכת לבחירות 84' באופן עצמאי לעולם לא היתה מקבלת 6 מנדטים. אבל כולנו לא אמרנו מלה, כי במובן מסוים שישה מנדטים אלה היו מגיעים למפ"ם לא בגלל בוחרים ריאליים אלא בגלל בוחרים, שאולי כבר אינם בחיים, אבל הם חשובים לא פחות מאלה החיים. „רוחות" האבות הקדמוניים של תנועת העבודה, שבעקרונותיהם בגדה מפלגת העבודה הרבה פעמים, רשאיות לכמה נציגים אותנטיים יותר, וכאלה היו בעיני נציגי מפ"ם.

האמן לי, אלעזר גרנות, שאם בבחירות הבאות תאבד מפ"ם מכוחה ותבוא חלושה הרבה יותר לכנסת, לא אומר לכם: אמרנו לכם. אלא אבכה גם אני אתך על ההיחלשות הנוספת של המחנה היוני והשמאלי האמיתי ועל ההיסחפות הנוספת ימינה. ותוספת אפשרית של 5 — 6 כץ־עוזים למפלגת העבודה לא תנחם אותי כלל.

אני את שלי אמרתי. אדרבה וירווח לי. אני מסכים בלב שלם לסיפא של מאמרך, שאת הוויכוחים צריך לגמור — ולהתכונן למאבק המשותף לקראת העתיד.

המשך מעמוד 9

אלעזר גרנות: המצפן האידיאולוגי דמם

שנות כהונתו של שמעון פרס כראש ממשלה, והגדילו את מספר היהודים בגדה ב־50%; הוא נמנע מלנסוע ב־16 כבישי הדמים המוזנחים של מדינת ישראל הישנה (בגבולות הקו הירוק) הסופגים את דמם של 250 הרוגים ואלפי פצועים כל שנה (ואילו באוטוסטרדות הרחבות של יהודה ושומרון איננו עובר, כאמור).

א.ב. יהושע אינו קורא עיתונים, אינו מאזין לשידורי חדשות ואינו צופה בשידורי הטלוויזיה (ועל כן אין לו שמץ מושג על מה שקורה בלשון־העם „ברשת חשבים", ואין לו שום מידע על הממשלה (זו שהמליץ לפנינו להשתתף בה) שסילקה בזריזות יועץ משפטי טורדן, שהמליצה לחון בטרם־חקירה את מי שנחשדו ברצח, בשיבוש ראיות, בבידוי עדויות ובהדחה לדבר־שקר, וחיפתה על אלה שאחראים לעלילת דם מרושעת כנגד קצין בכיר בצה"ל, ובכל אלה הרימה תרומה מכרעת ל„עילוי" שלטון החוק בישראל.

א.ב. יהושע לא שמע ולא קרא על „החוק נגד גזענות" שממשלה זו הגישה בתמיכתו של כהנא — ומאום אינו יודע על החוק האוסר על מפגשים בין ישראלים לפלשתינים — שמא יבולע לקידום תהליך השלום...

א.ב. יהושע אינו מסתכן בהזדקקות לישראלים סובייקטיבים, ועל כן, כשהוא בא לסכם את שנות ממשלת האיחוד הלאומי — הוא נזקק לדמותו הפיקטיבית של „משקיף אובייקטיבי וזר גמור", וזה מסכם, כאמור, את מה שנתרחש כאן בשנתיים האחרונות בארבע מלים „חל שיפור גדול ועצום". (ושמא אותו „אובייקטיבי וזר" הוא א.ב. יהושע בכבודו ובעצמו?)

אבל א.ב. יהושע מכבד את מפ"ם, והוא אפילו מכבדה מאוד, ובמיוחד את אנשיה. הוא מכבד את מפ"ם למרות כל משגיה האידיאולוגיים, וכדי להדגיש את מידת הכבוד שהוא רוחש למפ"ם הוא חוזר 50 שנה לאחור ומונה את משגיה של מפ"ם משנות השלושים והארבעים והחמישים. אחד לאחד הוא מונה אותם, אבל לפני אזכורו של כל משגה הוא מודיע שאין בכוונתו לאזכרו וזו שיטה בדוקה כדי להביע כבוד למי שמכבדים אותו מאוד.

כך לגבי משגים של העבר הרחוק, ואילו לגבי משגים של העבר הקרוב הוא מודיע דווקא מראש שיתייחס אליהם בכמה מלים, וככל שהוא מרבה „להתייחס" הוא מרבה להסתבך בא־דיוקים ובשיבוש עובדות.

„אבל לזכותו של א.ב. יהושע ייאמר, כי גם לאחר שהוא מתח במפ"ם את כל חטאיה (של עבר־רחוק ושל עבר־קרוב) — הוא מוסיף לרחוש לה אך כבוד ויקר, והוא מכבדה ומוקירה כל־כך עד שהוא מוכן אפילו לאשר לה את ששת המנדטים שלה ברשימת נבחרי המערך לכנסת הי"א, ואם לא בזכות הבוחרים הריאליים החיים — כי אז — בזכות „בוחרים שאולי כבר אינם בחיים", וכיוון שהוא חושש שמא מתיה של מפ"ם בלבד לא יספיקו לה למילוי המכסה הנדרשת — הוא מוכן אפילו לגייס לה את „רוחות האבות הקדמונים של תנועת העבודה" כולה — עד כדי כך מגעת נדיבות רוחו של א.ב. יהושע כלפי מפ"ם!

וכאן מסתיימים גם אחרוני מעיינות ההומור שניסיתי לכתוב תשובתי זו ואני פונה אליך, א.ב. יהושע, בדברים פשוטים וברורים:

אם כזה הוא הכבוד שאתה רוחש למפ"ם — כי אז מוטב למפ"ם שתבוז לה!

נפשנו עייפה מלהג התוכחה ומהמיית המוסר היוני שאתה וחבריך מרעיפים עלינו שנים על שנים, כשאתם הולכים ביעף אנה ואנה, הלוך וחזור, מעל ראשנו (וכיצד מבחין אדם שיונה חלפה מעל ראשו — יודעים גם ילדים בכפרים), כשחלפתם מעלינו וחניתם בשל"י — העדתם בנו קבל עם ועדה כי אינו די יוניים בשבילכם, אך גם כשחזרתם וחלפתם בדרככם אל שובכו של המערך — גם אז לא נמצא לכם, בכל גרמיה של מפ"ם, אפילו ענף זית אחד לקשט בו את מקורכם היוני — ונוכח עובדה חותכת זו: כל הצהרות ההערכה והכבוד המפליגות שלך ושל חבריך כלפי מפ"ם — שוות בעיני כקליפת השום.

אתם בחרתם בשולחנותיה הערוכים של מפלגת העבודה דווקא, ולא קמתם ממקומותיכם גם כששרון ושמיר הסבו לסעודה.

ובכן: יבושם לכם, „ספו על זבחיכם ואכלו בשר" — ואנחנו את מכבדינו נכבד ובוזינו יקלו.

שלום בית

חיה יוסף

סוד רפואי

למה לא

קצת מתביישים, קצת לועגים וכמעט כולם אומרים: שטויות, אני לא מאמין באסטרולוגיה וב־טח לא בתחזיות הכתו־בות בעיתון. אבל... כמעט כולם (נכון, גם גברים) קוראים את מזל השבוע שלהם. כך גם לגבי הרכילות המפארת כמעט כל עיתון בוקר, צהרון, שבועון או ירחון. אומרים: פוי! איפה האתיקה? איפה ההגינות? איפה צנעת הפרט? אבל... קוראים, ובדרך כלל אפילו נהנים. סיפרו לי כמה רכלניות מקצועיות שיש הרבה אנשים המטלפנים אליהן ואומרים „רכלי": זה וזה קרה לי. כך אמר לי ידידי, או אהובי, או מי יודע מה עוד. הם, המרוכלים, רוצים להיות בעיתון. אבל... יש גם אתיקה של רכלנים, ולדאבוני הרב ירדנו מתחת לנורמות המקובלות. ברוב המדורים מציינות הרכלניות שהתקשרו עם הקרבן השבועי התורני שלהן, כלומר: הוא יודע שהיא יודעת ושבעוד כמה ימים כל העם יידע.

אבל אחת הרכלניות עשתה מעשה הצורם לא רק בעיני הציבור, אלא אסור באלף איסורים מבחינת האתיקה הרפואית. העיתונאית דיווחה על גבר צעיר, מאוד ידוע בציבור, המאושפז, במחלקה הפסיכיאטרית בבית החולים ע"ש שיבא, ואפילו מסרה לנו את מספר הביתן, וכי הוא נח מנוחה מוחלטת. עוד כתוב במשבצת הבולטת: הגבר אשפז את עצמו לצורך כתיבת תסריט העוסק בבעיות נפשיות. את הפרטים סיפרו לעיתונאית גם אנשי המחלקה. עד כאן, נניח, אבל זה לא הכל כי מתברר שהוא מאושפז לשם טיפול ואנשי המחלקה (רופאים, או אחיות, מי יודע) סיפרו לעיתונאית שהוא יצא לחופש וזה, כנראה, סימן ששלומו יותר טוב.

דיווח כזה מפחיד ואנחנו נשמח לשמוע שהנהלת בית החולים חוקרת מי הם המדליפים ומי מרשה לדווח על מצב בריאות הנפש של מאושפז במחלקה הפסיכיאטרית?

ספרי צמרת

הקניה הנבונה

להיות „ספר צמרת" הוא חלומו של כל שולית ספרים. רק נותנים להם לחפוף את השיער של הלקוחה וכבר הם מרגי־שים שהגיעה העת לפתוח מספרה, כך יוצא שארצנו מוצפת ספרים שקוראים לעצמם: מעצב שיער או עיצוב ראש, אופנת התספורת ועוד ועוד. רבות נכתב ודובר על הסכנות של טיפול בשיער שלנו, ובטח גם טיפול בציפורניים, ואפילו טיפול קוסמטי שלא פעם מקבלים במספרה, מידי צעירים שממש אין להם מושג על הסכנות שבצביעת שיער והטיפול בו בידיים בלתי מקצועיות.

כמה מה„ספרים" האלה פותחים להם מספרה נוצצת יותר ולא פעם נדמה שנכנסים למועדון לילה יקר. ומי משלם עבור כל ההוצאות? הלקוחה והלקוחות. צביעת שיער, סלסול תמידי, פסים או יישור שיער יכולים להגיע להבדלי מחיר של אפילו 100 אחוז. תספורת, המלווה בחפיפה וייבוש, עולה בין 8 ש' ל־80 ש'.

מי שיעמוד שעה קלה מול המספרה יוכל ללמוד הרבה על הטיפול המסוכן בראשינו. אחד הסימנים של מספרה בלתי כשרה לקיום הוא השימוש החוזר במגבות לייבוש השיער הראשני. המגבות, בדרך כלל מאוד זולות, קטנות, וללא כוח ספיגה מספיק. אחרי השימוש לא מכבסים אותן, אלא מייבשים בחצר האחורית, ומספרות בעלות ביטחון עצמי מופרז אפילו מייבשות אותן ליד הדלת הפתוחה של המספרה, אין, ממש אין, מספרה בה הספר מחטא את המסרק או את המברשת בהם הוא משתמש. המחירים, בכל מקרה, משתוללים ואין שום ביקורת על כך.

אבל, גיליתי משהו מעניין. בכל בית מלון מכובד יש מספרת גברים ומספרת נשים. שם הניקיון למופת, כי יש למספרה שני בעליהם: הספר או הספרית והנהלת בית המלון, במקרה שיש טענות... הלקוח פונה למנהל המלון. ניגשתי אפוא למלון דן ושוחחתי עם הספרית לוסי. היא סיפרה: אני הייתי בעלת מספרה בראשון לציון וחיפשתי דרך להגיע לתל־אביב. שמעתי שמלון דן רוצה לחדש את המספרה שבמה חודשים הייתה סגורה. פניתי אליהם ומתברר שעוד כמה ספריות פנו באותה בקשה. הזמינו אותנו לשיחה, חקרו אותנו איפה ואצל מי למדנו. ואחרי כמה שבועות קיבלתי את הסכמת הנהלת המלון, שדרשה ממני לשפץ את המקום. אני בעצם תחת השגחת המלון למרות שאני עצמאית. במקרה שתהיינה טענות אלי — אשלם על כך ביוקר. המספרה של לוסי, מאוד נקייה, מגבות נקיות וגדולות, חיטוי הולם ויחס אדיב. לא רק לתיירים הגרים במלון, כל אחת יכולה לבוא ולקבל את השירות של הצוות המעולה במספרת לוסי.

לוסי מכינה כלה

הלכתי לכמה בתי מלון ובכל מקום פגשתי אותה אווירה: אדיבות, ניקיון, טיפול מקצועי. המחירים שונים בבתי המלון, כי הנהלת המלון לא מתערבת בכך.

מן הראוי שמשרד הבריאות יעקוב אחרי המומחים־ללא־מומחיות ויידרוש לפתוח הכשרה נאותה של „ספרי הצמרת".

צילום: עדים אינלי

דוד כץ – תכשיטים בעקבות התנ"ך

החושן של הכהן הגדול

לא להחמיץ

תערוכה בלתי שגרתית ומיוחדת במינה נפתחה במוזיאון היהלומים ע"ש ה. אופנהיימר, בבורסת היהלומים אשר ברמת־גן ברחוב ז'בוטינסקי מספר 1.

זוהי התערוכה הראשונה בישראל המוקדשת למקורות היופי והחן בקשר הבלתי אמצעי שבין הכהן הגדול ואלוהיו...

כך כתוב בהודעה לעיתונות, ולמרות שאיני מזדהה עם הכהן הגדול ולא עם אלוהיו, הלכתי למוזיאון, וכדאי גם לכם לעשות כך. האמן דוד־כ"ץ למד וחקר שנים רבות, כדי לגלות את מקורות 12 אבני החושן, ובעיקר, את השישית ביניהן, המזוהה כיהלום המקורי. מצמר, פשתן, אבנים וזהב, בצבעי תכלת, ארגמן ולבן הכין האומן פריטי לבוש בדגם הכהן הגדול מתקופת המקרא, קישוטים ואובייקטים פולחניים, אותם הוא מציג במוזיאון. אפשר גם ללמוד הרבה מן הצילומים ההיסטוריים, ורישומים בשפות שמיות על האבנים היקרות שהתקדשו בפולחן היהודי העתיק.

התערוכה פתוחה בין השעות 10.00 — 16.00. ביום שישי ושבת המוזיאון סגור.

גם טעים וגם בריא

יד לפה

קרובים וחברים שלי מחוץ־לארץ מבקשים ממני רק מזון מלכות ואני מצטטת את דברי מכוורת קיבוץ יד מרדכי: „מזון מלכות הוא חומר נוזלי למחצה המיוצר על־ידי בלוטות הרוק של הדבורים להזנת הרימות הצעירות. הדבורים הפועלות מקבלות מזון זה במשך תקופה קצרה מאוד, בעוד שאלה שנועדו להיות מלכות מקבלות אותו כל חייהן. כתוצאה מכך קיים הבדל משמעותי בין תכונות הדבורה המלכה לבין הדבורה הפועלת"... קראתי עוד רבות על כוחו של דבש זה לשפר ולחזק את הבריאות ולעזור במקרה של חולשה מצב רוח מעונן חלקית או עייפות גדולה.

ניסיתי ונדלקתי. גם לי, כמו לרבים אחרים קורה שאני עייפה אחרי הארוחה. סתם ככה כניסיון, לקחתי אחרי ארוחת הצהריים, כפית מזון מלכות, שתיתי כוס תה, ולאחר זמן־מה חלפה עייפותי. בינתיים שמעתי עוד סיפורים על השפעת המזון המלכותי.

יחידת המודיעין של משמר הגבול שעזרה לכוורנים לגלות את גונבי הכוורות, זכתה לשי: מזון מלכות, ומאז הפכו לצרכנים קבועים שלו. מרים, חברת קיבוץ, סבלה מנזלת כרונית אלרגית מלווה בדמעות, מאז שהיא לוקחת כפית מזון מלכות פסקה הנזלת.

אנשי מילואים באים למינימרקט ניגשים אחד אחד אל המוכרת ומבקשים מהמוכרת לארוז מזון מלכות בשקית, כך שחבריו לא יראו. (אנשים חוששים שיחשבו שיש להם בעיות בחיי המין שלהם) דרך אגב, אומרים שמזון מלכות באמת משפר את כוח הגברא.

לגבי שימוש במזון מלכות לבישול נאמר לי שהוא יקר מדי וכי את הדבש המלכותי הזה אוכלים טרי ובכמויות קטנות. מספיקה כפית אחת ביום, לבריאות ובתיאבון!

ארה"ב שמאלה — תוך חמש שנים

מאת ישראל זמיר ועמירם אפרתי

ראיון עם המנהיג הסוציאליסטי האמריקני מיכאל הרינגטון

מיכאל הרינגטון

[illegible] בנושאי חינוך, תיאטרון, מוסיקה — כל אלה הסכו ב"שמאל החדש" לתרבות פסיכודאלית, שבראשה מנהיגים כפרופסור הקשיש הרברט מרקוזה, מיכאל הרינגטון, דני כהן ("האדום") ואחרים. כעבור שנתיים־שלוש קמלו הפרחים. הנחשול שגאה התנפץ ונמוג. המחסכנים שבו לאוניברסיטאות, גזזו שיער, נגמלו מסמים, זכו לתארים אקדמאיים והיו ל"יאפים"...

לאחר שש־עשרה שנה שוב פגשנו במיכאל הרינגטון, בקפיטריה שכוחת־אל בדרום מנהטן והוא עדיין לוהט באמונתו. מנבא משבר כלכלי לארה"ב בעוד חמש שנים ומשוכנע כי עוד יפרחו פרחי השמאל. מיכאל הרינגטון הוא סופר בעל שם בתנועה הסוציאליסטית ובמחקר זמננו. נולד בסאן־לואי, מיסורי, בוגר אוניברסיטת שיקאגו וייל בתורת המשפט. כל חייו פעיל במוסדות ציבור, כמו: "הליגה לדמוקרטיה תעשייתית", "הליגה להגנת העובדים", היה חבר המשלחת האמריקנית לוועידה הבינלאומית בענייני בנגלהדש, סיפרו "אמריקה האחרת" היה רב מכר — גורם, שלזכותו זוקפים את פתיחת המלחמה בעוני ע"י הנשיאים קנדי וג'ונסון. ביקר בישראל, גלהב מן התנועה הקיבוצית ורואה במפ"ם כתובת שעם דרכה הוא מזדהה.

ההורים תמיד ישלחו כסף

בשנות ה־60 צפינו כולנו בשמאל החדש, לקחנו חלק בהפגנות נגד מלחמת וייטנאם. ארה"ב דמתה למדינה רדיקאלית, עם הפגנות הסטודנטים וכל היתר. מה קרה מאז? מה קרה לאמריקה?

המלחמה הסתיימה, והחל תהליך שבסיומו יצאו מווייטנאם: ניקסון ביטל את גיוס־החובה, האיט את מהלכי המלחמה, וזה הוציא במידה מסוימת את הרוח ממפרשי התנועה.

למעשה, הגיעה תנועת המתנגדים למלחמה לשיאה באביב 1970. היו אלה ימי הפלישה לקאמבודיה, ההריגות באוניברסיטת קנט, הירויות באוניברסיטת ג'קסון במיסיסיפי וכו'. באותם ימים התפשטה השביתה כמעט לכל האוניברסיטאות בארה"ב, אך אז החלה המלחמה לדעוך וההמשך ידוע. שנית, וחשוב יותר, לדעתי, השמאל החדש היה קשור מאוד. למרבה האירוניה, בעובדה, ששנות ה־60 היו שנות שגשוג יחסי. הצעירים הגיעו למסקנה, כי הם יכולים להרשות לעצמם לעשות הפסקה של שנה או שנתיים ולהפסיק ללמוד, משום שהחברה האמריקנית עשירה לאין שיעור. תמיד אפשר לחזור — הוריך ימשיכו לשלוח לך כסף. לא היתה שום תחושה של כורח כלכלי.

בשנות ה־70 השתנה המצב מיסודו. ב־1972 הצטרפתי לסגל ההוראה של סיטי יוניברסיטי והייתי מודע לכך מאוד, הודות לקשרי הסדירים עם הסטודנטים במקום מסויים אחר. לפתע פתאום, החלה הכלכלה מתדרדרת במדרון, שבו היא ממשיכה להידרדר מאז, ובאותו שלב החלו הסטודנטים הצעירים להתפכח ולהבין, כי אמריקה אינה ערבה להם ל"הפלגת־תענוגות" ניצחית. אלה היו הימים שבהם החלו סטודנטים פורשים מחוגים ללימוד המרכסיזם, מחוגי שירה, מוסיקה או זן־בודהיזם, ונרשמים לחוגים לראיית־חשבון. הם הפכו לאנשים מעשיים יותר. התפנית הכלכלית היא שהשפיעה יותר מכל על השמאל החדש. הפכה אותו למעשי יותר וחוללה את השינוי.

אחת התופעות המוזרות בפרשה זו היא, שהגישות לא השתנו כלל. כאשר אני בוחן את הגישות הקיימות בארה"ב לנושאים חברתיים — גזע, מין וכו' — או לשאלות בין־לאומיות, אני מגלה כי הסטודנטים שלי אינם שונים במיוחד מן הסטודנטים בשנות ה־60. סקרי דעת־קהל מעידים, כי מימצא זה שלי אינו חריג מוזר — אזרחי ארה"ב אמנם נותנים את קולם לריגן, אך רובם חולקים על דעותיו כמעט בכל נושא, ובמיוחד בנושאים חברתיים.

ההבדל הנוסף בין שנות ה־70 לבין ימינו הוא, שהצעירים הדוגלים באותם אידיאלים מרגישים, שאין בכוחם לפעול להגשמתם. בשנות ה־60 פעלה התנועה לזכויות האזרח, קמה התנועה נגד מלחמת וייטנאם, היתה התנועה למען שוויון־זכויות לאשה — אפשר היה להצטרף אליהן, והיתה הרגשה שניתן להשיג משהו. גישתו של הפעיל־בכוח כיום היא — אין תקווה. בעיני השינוי אינו מהותי ואני מקווה כי השמאל בארה"ב יתעורר לחיים חדשים, ולא בעתיד הרחוק מאוד.

תרופות הפלא משנות השישים

מה קרה להנהגה של השמאל החדש, להנהגה שלך? האין באפשרותך להציב מטרות, להעלות רעיונות שיהפכו את המאבק למעשי יותר? אפשר להבין שהסטודנטים לא ידעו מה לעשות, אבל היכן היתה ההנהגה? היכן היית אתה באותה עת?

ראשית, יש להבחין בין פעילי השמאל החדש לבין הציבור שהלך להפגנות. למעשה, כשמדברים על אלה שבאמת השתייכו לשמאל החדש, מדברים על כ־100,000 איש או אף פחות מכך, אף־על־פי שבמספר הפגנות השתתפו למעלה ממיליון. אם מונים את מספר האנשים שהשתתפו בהפגנות, מגיעים לכמה מיליונים, אך מספר האנשים שבאמת הצטרפו, השתייכו והיו פעילים פוליטיים במסגרת כלשהי קטן מזה בהרבה: 75,000, 100,000 לכל היותר.

יחד עם רבים מאנשי השמאל החדש, נקלעתי גם אני לוויכוחים קשים. אחד הנושאים בוויכוחים אלה היה — ישראל. [illegible] לאומי בצפון וייטנאם (הווייטקונג), ועל כן דגלנו גם בשחרור לאומי בפלשתין, כלומר, אש"ף. לאנשים כמוני היתה כאן בעיה. ויכוחים קשים ניטשו ביני לבין לפחות חלק מאנשי השמאל החדש על נושאים כמזרח התיכון; כקאסטרו, כמשטרים הרודניים השונים בעולם השלישי, כמוסקווה, והיחס הכולל לקומוניסטים... תמיד התנגדתי להתערבותה של ארה"ב במלחמת וייטנאם, תמיד הייתי ביקורתי מאוד כלפי ברית־המועצות, — ולא תמיד זה היה פופולארי.

האם היו עוד אחרים כאלה?

לכל אלה שנימנו עם אנשי "הוועד המארגן של הסוציאליסטים־הדמוקרטיים", שהוקם ב־1973, שהיו במפלגה הסוציאליסטית או שהיו חברי הנהלת המערכת של כתב־העת "דיסנט" — כמו מייקל וולצר, אירווינג האו ואנוכי — היתה בעיה כזו. יתר על כן, בשנות ה־70 דיברנו במונחים של פוליטיקה מעשית — ו"הוועד המארגן" התגבש סביב עניין זה — על הצורך לפעול במסגרת המפלגה הדימוקראטית. עובדה זו שיכנעה אנשים רבים כי אנו אנשי הימין שהרי, אנו מדברים על השתייכות למפלגה בורגאנית כעל הרע במיעוטו, וכן הלאה. למרבה הפלא הצלחנו לשכנע את רוב מבקרינו.

יש להזכיר דבר נוסף: היתה זו תקופת המשבר הגובר של מדינת הסעד. הדגם הקיינסי של שנות ה־60 — שהיה ביסודו של דבר מקור האוריינטאציה המעשית לא רק של הליבראלים האמריקניים, אלא גם של האיגודים המקצועיים, של הסוציאל־דימוקראטים האירופיים — דגם זה כשל, מסיבות שונות, והותיר בנו מידה של מבוכה. לפתע פתאום שוב לא היה בידינו פתרון ברור. לדוגמה: ניקסון הניח לשיעור האבטלה לתפוח ל־5.9% והארץ רגשה. בשנות ה־60 היינו אומרים על כך [illegible] לא יכולנו להציע תרופות־פלא כמו אלה שהיו בידינו בשנות ה־60. עם זאת, מצאנו בשנות ה־70 [illegible] ששנות ה־70 ידחקו אותנו [illegible] הנה בשנות ה־70, מילאנו תפקיד חשוב בהקמת קואליציה רחבה של אנשי איגודים מקצועיים, שחורים, מהגרים מאמריקה הלאטינית, פמיניסטיות וחסידי שימור הסביבה, במסגרת הארגון "דימוקראטיה על־הפרק" ("האג'נדה הדימוקראטית") ועלה בידינו לארגן קבוצות שנאבקו תכופות זו בזו. בשאלת שימור הסביבה, למשל, היתה עמדתם של האיגודים המקצועיים שלילית, משום שחסידי שימור הסביבה נהגו לעיתים קרובות בטיפשות.

כלכלת התרמית של ריגן

באחרונה החל עידן מוזר מאוד בחייה של ארה"ב, ואיני מצפה מישראלים שיבינו זאת, משום שגם אני איני מבין. בעצם, איני מצפה להבנה מאיש: ריגן נבחר לנשיא על גרות השבר הכלכלי, נהנה מתקופה קצרה של פופולאריות, ואז החל להידרדר. בשלהי 1982 העידו סקרי דעת־קהל, כי רק 40% מאזרחי ארה"ב תומכים בו. בשל האבטלה, הגואה לשיעור של 11% לערך. אחר־כך, מינואר 1983, מתחילה הכלכלה להתאושש, ומגמה זו נמשכת עד יוני 1984. בתקופת ההתאוששות — וזאת אנו יודעים בדיעבד הפכה העקומה אופקית. אך ריגן מצליח להיבחר שנית ב־1984, מתוך הרגשה כי הוא פתר את הבעיה: האינפלאציה בירידה. אמנם, האבטלה עדיין גבוהה מאוד, אך האנשים מאבדים, למעשה, את קנה־המידה.

אבל הכלכלה של ריגן תרמית מוחלטת, ובאומרי תרמית, אני מתכוון לכך. היא לא רק שמרנית, היא גם כולה איוולת: היא אינה יכולה להצליח ומעולם גם לא הצליחה. אך מבחינה אידיאולוגית יש לה השפעה רבה: רבים שוקעים בגישה השוללת כל פעילות, כסוציאליסט, כליבראל, כחבר באיגודים המקצועיים. זהו ההפסד הגדול שלנו — דימורליזאציה של ממש בחלק מחוגי השמאל.

אביא דוגמה לכך: מיד אחרי בחירתו של ריגן לנשיא, בשנת 1980, חל בשמאל גידול ניכר. רבים אמרו, "היי, אני רוצה להצטרף עכשיו, ללחום בריגן." אך בשנתיים האחרונות אנו קופאים על שמרינו מבחינת מספר החברים, ואחת הסיבות לכך היא, שאנשים אומרים, "בעצם, למה לי? למה שאעשה משהו? הרי דבר לא ישתנה."

האם זו הסיבה, לדעתך, לכך שארה"ב נוטה ימינה?

כן — ולא. סבורני, כי לגבי נושאים רבים לא היתה סטייה לימין, לפי סקרי דעת־הקהל. מתנגד רוב אזרחי ארה"ב למתן סיוע לאנשי ה"קונטראס". זה ברור מאוד. ריגן ניצח הודות למסע פוליטי נמרץ ביותר, והוא ניצח ברוב קטן. לו הייתם בגילי, הייתם זוכרים, כי בשנות ה־50, כאשר נשיא ארה"ב קם והכריז "תנו כסף למלחמה בקומוניזם ואנו זקוקים לו." לא היה זה מירוץ צמוד. הוא זכה ב־90%, ב־85% מן הקולות.

אתה מדבר על תקופת מקארתי?

אכן כן. עכשיו יש לנו הצבעה בעניין ה"קונטראס". ריגן מופיע בטלוויזיה ואומר, אני זקוק לכסף הזה כדי ללחום במוסקווה, בפידל ובהשם יודע מי עוד. אבל בניגוד לעבר, ריגן ספר קולות ממש עד לרגע האחרון. כלומר, ארה"ב אכן נטתה ימינה באידיאולוגיה הכלכלית שלה, אבל עכשיו, ממש עכשיו, אם תרפרפו בעיתוני ארה"ב, תיווכחו לדעת, כי כולם מודאגים מן המצב הכלכלי.

„המשק האמריקני נקלע למשבר מבני. אין זה משבר חולף... זהו תהליך חסר תקדים של בינאום הכלכלה האמריקנית"

בינואר או בפברואר אני עומד להוציא לאור את סיפרי, "השמאל הבא", המתבסס על ההנחה, כי אכן תהיה — בתוך חמש השנים הבאות או אף פחות מכך — נטיה שמאלה בחברה האמריקנית. אני אכן מאמין שכך יהיה.

מה מניע אותך לחשוב שתהיה מגמה כזו?

אני סבור, שהפיתרון הכלכלי הריגני מתחיל עתה להתגלות במערומיו. הוא לא הצליח מעולם, וכעת מתחילה עובדה זו להתברר לכל. זה חשוב מאוד. אולם, אני חושש שלגוש השמאל — לליבראלים בקונגרס, לאיגודים המקצועיים, לשחורים, למהגרים מאמריקה הלטינית, לארגוני הפמיניסטיות — אין מצע של ממש. יש לנו רעיונות מסויימים, שאני מאמין, כי הם רלוונטיים מאוד, אך לא מצע.

הטיעון שלנו הוא, כי הכלכלה האמריקנית נקלעה למשבר־מיבני. אין זה משבר חולף גרידא, אין זו מחזוריות רגילה של גיאות ושפל במיגזר העיסקי. לנגד עינינו מתהווה תהליך חסר־תקדים של בינאום הכלכלה האמריקנית. תהליך חסר־תקדים באמת. הרי מדינה זו היתה מאז ומתמיד מעורבת בסחר העולמי פחות מכל מדינה קפיטאליסטית אחרת בתבל. אך למן תחילת שנות ה־70, כשהחברות הרב־לאומיות החלו ליהפך לדגם־השליט של חברה גדולה, עם שגשוגה של יפאן והתגברות הגישה התחרותית, לפחות בתחומים מסויימים, בגרמניה המערבית ובמדינות אירופיות אחרות, — נאלצה ארה"ב להגדיר לגמרי מחדש את מעמדה בעולם. בערך 50% ממקומות העבודה במיגזר הפלדה אבדו; ובתעשיית הרכב אבדו כ־20%־25% ממקומות העבודה, בגלל התחרות מבחוץ — זו של העולם השלישי והמדינות המתפתחות.

ברצונך לומר, שאתה צופה לארה"ב משבר כלכלי?

יתכנו, לדעתי, שני תסריטים. את האחד הייתי מכנה המשבר האיטי. כלומר, לא שפל פתאומי הרה־אסון, אלא תהליך איטי, מעין התהליך המתהווה כיום, כששיעור האבטלה עולה על 7%, ושיעור העוני — על 14%. מצב האורחים מעורער למדי. אנשי המעמד הבינוני אינם רעבים ללחם, אבל הם שקועים בחובות. שקועים עד צוואר — שהרי הדרך היחידה שבה מופעלת שיטה כלכלית ממין זו של ריגן היא צבירת חובות עצומים. לא יהיה, אם כן, משבר דרמאטי, אך תהיה תסיסה איטית של בעיות קיימות. אני מאמין, כי עשויות להיות לכך השלכות פוליטיות ממשיות.

התסריט השני יהיה דרמאטי יותר — גידול ממשי באבטלה, התמוטטות של בנק גדול, או, למשל, אי פרעון חובות מצד מקסיקו. מה יהא אז? הרי אם יתחולל אצלנו שפל כלכלי, תונף החרב על כל מדינות העולם השלישי, שארה"ב היא בעלת־החוב שלהן. בשנתיים האחרונות היה באפשרותן למכור בארה"ב חלק ממוצריהן כדי לצבור הכנסות־ייצוא ולפרוע חלק מחובותיהן. אך אם יהיה אצלנו שפל — הן מחוסלות. ומחוסלים יהיו גם בנקים אמריקניים רבים.

השמאל בעידן המשבר

אם לא יתחולל משבר דרמאטי, יגלו אזרחי ארה"ב כבר בעתיד הקרוב, כי ההתאוששות הריגנית לא היתה מוצלחת ביותר. ואם אכן יתחולל משבר דרמאטי, הרי יגיעו למסקנה זו מהר עוד יותר.

מדאיגה אותי העובדה, שלגוש השמאל אין תשובה ברורה על השאלה, מה ברצונו לעשות בעניין זה. אמנם, בעת האחרונה התארגנו אנשי האיגודים המקצועיים ופעילים דימוקראטיים יחדיו. מתוך הכרה בעובדה שזו שעת־הכושר שלנו לפעול. אך המפלגה הדימוקראטית נוטה כעת ימינה, ואנו מנסים לעצרה. הרי יהיה זה מגוחך, אם אכן תעשה המפלגה הדימוקראטית תפנית ימינה בדיוק בשעה בה נדרשת פנייה שמאלה. וחוששני, שזה בדיוק מה שקורה.

„יהיה משא ומתן בין פלשתינים לבין ישראלים. מה יקרה אז? יש לי רעיונות אבל כל מי שאומר על המזרח התיכון יותר ממה שחייב לומר, "יצא מדעתו"

האם יתכן פילוג במפלגה הדימוקראטית בשל הקיטוב הזה?

ברגע זה לא. כאשר לימדתי חצי סמסטר באוניברסיטת פאריס, ב־1983, אמרתי לסטודנטים שלי מה שיש לומר גם לישראלים: עליכם להבין, כי לנו, בארה"ב, אין מפלגות במובן המוכר לצרפתים או לישראלים. המפלגה הדימוקראטית איננה מפלגה. כלומר, אין לה מצע של ממש, אין בה משמעת, אין לה חברים מאורגנים, אין לה שליטה, אין לה כלום.

אין לה סניפים...

נכון, כאשר אתם מדברים על המפלגה הדימוקראטית, אתם מדברים על קואליציה, לא על מפלגה. קואליציה שמבחינות מסויימות היא אופורטוניסטית מאוד, והופכת לתופעה לאומית רק אחת לארבע שנים. בדרך כלל קיימת המפלגה הדימוקרטית בעיקר על בסיס מדינתי או מקומי. הבחירות לנשיאות הן אירוע כלל־ארצי.

עם זאת, פילוג אינו אפשרי כרגע, כי האיגודים המקצועיים, השחורים, הכוחות הפרוגרסיביים לא יפרשו מן המפלגה, משום שברצונם להביס את הרפובליקאנים ולעלות שוב לשלטון.

אך האם יש לך השפעה כלשהי על המפלגה הדימוקראטית? האם אתה מהווה בה גורם כלשהו?

גורם — כן, גורם חשוב — לא. בשנות ה־70 הצלחנו להשיג השפעה מסויימת, מעמד מסוים, במיוחד באגף הליבראלי, הוא אגף הלייבור של המפלגה הדימוקראטית. למשל, בוועידת המפלגה הדמוקרטית בסאן־פראנסיסקו, ב־1974, בלילה שקדם לוועידה אירגנו אסיפה פומבית גדולה. גבינו דמי־כניסה בסך 5 דולר ו־2,000 בני־אדם השתתפו. אלפיים בני־אדם המשלמים כסף כדי לדבר על הפוליטיקה בארה"ב, עדיין אינם בוראים "עולם חדש". אך זה בכל זאת, מעיד על משהו. הייתי אומר, איפוא, שיש לנו השפעה, עם כי לא השפעה מספקת. ברוב חלקי ארה"ב סוציאליזם עדיין נתפס כמגרעת.

בשנות ה־60 התקיימה תנועת הכוח השחור, שאף אם לא הרחיקה לכת כתנועה, יצרה אווירה חיובית. וכי מדוע יצטרפו שחורים לארגון כגון "די.אס.איי", שכוחו מצומצם מאוד וש־90% מחבריו לבנים?

על השאלה הפלשתינית

מה תהיה עמדתכם, אם תאמין ישראל את עמדת מפ"ם בשאלה הפלשתינית?

תמיד נמנענו מעיסוק בפרטים בשאלת המזרח התיכון. כלומר, תמיד היינו בעד הגדרה עצמית יהודית והגדרה עצמית פלשתינית. גם ברור, שעליכם לשאת ולתת. שהרי שני הלאומים ניסו להגדיר — עצמם אל תוך אותו אחד עצמו, אל תוך כיברת ארץ שנוייה במחלוקת אולם, כיוון שאנו מחייבים שתי הגדרות־עצמיות, היינו ביקורתיים מאוד כלפי המדיניות הישראלית בגדה המערבית, הפלישה ללבנון וכו'.

כאשר ביקרתי בלימה, לרגל הוועידה האחרונה של האינטרנציונאל הסוציאליסטי, היתה שם קבוצה קטנה ולא רשמית של פלשתינים, שכולם נימנו עם הרשומים ברשימת האנשים המקובלים כנציגים למו"מ הן על ממשלת ישראל והן על אש"ף. נפגשתי עימם לשיחה קצרה. הם התעניינו בעיקר בהכרה בין־לאומית באש"ף. הסברתי להם, כי כל עוד אין אש"ף מכיר בישראל, ובהתחשב בעובדה ששתי מפלגות ישראליות חברות באינטרנציונאל, מהווה אי־ההכרה מכשול גדול. אך הרגשתי היא, שבסופו של דבר תהיה הכרה בין־לאומית באש"ף, או בישות פלשתינית. כאשר ביקרתי בישראל, הוסדרה לי פגישה עם איברהים טארוויל, מנהיג פלשתיני בגדה המערבית. הוא היה בעד מו"מ, אבל עם אש"ף. לדעתו, אש"ף הוא המייצג את הפלשתינים. שאלתיו, "מה יהיה אם אש"ף לא יסכים לשאת ולתת?" הוא השיב, "הוא יסכים." אמרתי, "נניח שלא." הוא אמר, "אז נאלץ אנחנו לשאת ולתת או מישהו אחר יעשה זאת." אני סבור, אם כן, שבסופו של דבר יהיה לכם מו"מ פנים־אל־פנים בין פלשתינים לגיטימיים לבין הישראלים. מה יקרה אז? זאת איני יודע. כלומר, יש לי רעיונות מסויימים, אבל לא השתגעתי עד כדי השמעתם. כל מי שאומר על המזרח התיכון יותר ממה שהוא חייב לומר, יצא מדעתו. לא אעשה זאת.

יש לנו, בדי.אס.איי, מיגוון של גישות, אך הכל תומכים בפיתרון־שתי־המדינות כנוסחה להגדרה עצמית. במסגרת זו יש לנו אנשים, המותחים ביקורת קשה מאוד על אש"ף ותומכים עד מאוד בישראל. ובצידם יש לנו אנשים שאינם ביקורתיים כל כך כלפי אש"ף, אך הינם ביקורתיים מאוד כלפי ישראל. יש אצלנו, אם כן, קשת של דעות.

מישהו כינה אותך פעם "לוחם ללא חת", ותיאר אותך כאדם החולם חלומות ונשאר נאמן להם. גם כאשר אינם מתממשים במציאות. לי יש הרגשה, שאתה בונה משהו שיש בו תבונה רבה. ועם זאת, שמעתי עליך לפני 15 שנה, בשנות ה־60, אז היתה לי הרגשה שאנו נמצאים על סף שינוי עצום. והנה, כיום אתה שוב מדבר על שינויים. אולי אתה פשוט אופטימיסט, חולם בהקיץ, אדם שראשו בעננים...?

כן — ולא. כלומר, חלק מזה נכון בהחלט. אי אפשר להאשים אדם, שהוא מספיק משוגע כדי להיות סוציאליסט בארה"ב, באופורטוניזם. יותר מכך, תמיד ניסינו ליטול חלק במאבקים ממשיים ואקטואליים מאוד, ולא להסתפק בהצגת האידיאל. לעיתים אני חש, שמן הצגת האידיאל אנו שואבים השראה ומרץ, אך גם קו־מנחה מסויים, המורה לנו כיצד להמשיך לאלתר מתוך הצגות של חזון עתידי רחב.

כאשר אנו מדברים על מעונות־יום לילדים בארה"ב, עלינו לדבר לא במונחים ביורוקראטיים, אלא שנניח גם לאימהות ולמשפחות אפשרות להשמיע על הדבר; וכך, גם כאשר אנו מדברים על מערכת הבריאות. עלינו להשתדל שלא להסתפק במילוי הצרכים בלבד, אלא למלא את הצרכים באופן הפחות־ביורוקרטי, השיתופי והדימוקראטי ביותר.

לא פעם אני מכעיס את עמיתי בד.אס.איי, כאשר אני קם ואומר לקהל: "אני ערב לכם, שאיש מן היושבים ברגע זה באולם לא יזכה לראות בחייו את התגשמות הדברים שאני מדבר עליהם, ואם אתם חושבים שתזכו לכך, לכו לכם למקום אחר, כי זה אינו המקום הנכון". אבל אפשר גם אפשר להיווכח ברלוואנטיות של הדברים לטווח הרחוק. ואני מתכוון להגדרתי הבסיסית את הסוציאליזם. אני משוכנע לחלוטין, שבטווח

„אני אפשר להאשים אדם כמוני — שמספיק משוגע כדי להיות סוציאליסט בארה"ב — באופורטוניזם"

הארוך, בחמישים או במאה השנים הבאות, ישתנו — ובאורח קיצוני — תנאי החיים בכל חברה וחברה בעולם, לכל חברה בעולם תיעשה קולקטיבית יותר — בעלת אוריינטציה פחות שיווקית ויותר קולקטיבית ופוליטית. עיקר העיקרים מבחינתי הוא איזה אופי ישא הקולקטיביזם הזה — והוא בלתי נמנע, בזאת אני משוכנע — ביורוקרטי, טוטליטארי, שיתופי או דימוקראטי. אני משוכנע, איפוא, שרעיונותיהם יתגשמו; באיזו מידה יתממשו? אין לי שמץ של מושג. אך אני מוכן בהחלט להניח לעתיד לסתור את החידה; כיום אני בן 58, ואין לי ציפיות מופרזות לגבי התהפוכות שעוד אזכה לראות בימי חיי.

כל יום

30.10—24.10.86
מוסף רדיו וטלוויזיה

שישי טלוויזיה

24.10.86

09.00 טלטקסט — עד כאן — חדשות קול ישראל
09.03 שעת כושר
09.15 קשת וענן — חסידים מספרים
09.40 סיפורים מן העולם — החליל המופלא — סיפור־עם באסקי. אביקו הצעיר, בן למשפחה ענייה מאד, מחליט לעזוב את בית הוריו ולנסות את מזלו במקום אחר.
10.05 מסע לילי — פרק ו' — פרק אחרון. כל וצ'ארלי מגיעים לסוף מסעם הלילי עם רני הפילה ולמרבה הפתעתם, הם אינם נתקלים בבעיות עם המשטרה, כיוון שהעיתון המקומי פרסם כתבה אוהדת על הנער והנערה שנחלצו להצלת הפילה
10.30 וינטו — פרק 7: עת החרטה — פרק אחרון. וינטו וטאאשונקו מגיעי לעיירה שבה עומד למשפט על רצח ילד, אביו מאמצו של וינטו. בעזרת סניגור מיקה ואישיותו של וינטו, מצליחים לטהר את שמו של הנאשם

ברברה סטרייסנד, בסרט הקולנוע „מצחיקונת" (21.30)

11.25 ונציה — קרנבל, סיפור אהבה באווירה של ספק דמיון ספק מציאות משולבים קטעי בלט בכיכובם של רודולף נורייב וקרלה פראצ'י
13.30 טלטקסט — עד כאן — חדשות קול ישראל
13.35 זהו זה — שידור חוזר
14.45 דייויד קופרפילד — הסיפור הידוע של צ'ארלס דיקנס מסופר כאן באנימציה. לדייויד היתה ילדות מאושרת עד שאמו התחתנה שנית. אביו החורג מתייחס אליו באכזריות ולבסוף שולח אותו לפנימייה.
16.30 קיצור החדשות
16.32 „ספינת האהבה"
17.20 לקט שירים (ערבית)
17.30 סרט ערבי
19.20 „על המרקע" (ערבית)
19.30 חדשות (ערבית)
20.00 שיר לשבת
20.05 „ערב שבת" — סדרת שיחות של הרב שמואל אבידור הכהן.
20.15 חדשות
20.30 „סיבה למסיבה" — תכנית בידור מנחה: רבקה מיכאלי
21.30 סרט קולנוע — „מצחיקונת" (ראה הפניה)
23.50 פסוקים לחג, חדשות.

■ *סרט קולנוע — „מצחיקונת". סיפור חייה והצלחתה של הקומיקאית פאני ברייס, שהיתה מברווזון מכוער לכוכבת. את דמותה של הקומיקאית מגלמת ברברה סטרייסנד. את דמותו של המהמר ניק, שהופך להיות בעלה ואחרי שישב 18 שנה בכלא, פאני מתגרשת ממנו — מגלם עומר שריף. הסרט זכה באוסקרים לסרט הטוב של השנה, וכברברה סטרייסנד — לשחקנית של השנה. הפקה בשנת 1968, שעה — 21.30.*

שבת טלוויזיה

25.10.86

16.00 „באק רוג'רס" — סדרת סרטי מדע בדיוני שם הפרק: „מעוף מכשפת המלחמה" — חלק א'
16.50 קיצור החדשות (ערבית)
17.00 סרט קולנוע צרפתי — „המנדרינה" סברין עם בעלה ג'ורג', אחיה ואחותה אלן ובאבא וגם סבתא בול הם משפחת בולארד, המנהלת את מלון „בולארד" ומתגוררת בו. במלון בולארד יש מנורה בצבע המנדרינה, המאירה להם את האימפריה. בואו של אנגלי צעיר, ושמו טוני, מפריע את אווירת המלון. נוצרת מערכת יחסים בין סברין לטוני. טוני מחזר גם אחרי אחותה הקטנה באבא. כשמתברר שבאבא הרה, טוני מחליט לשאתה לאשה, ודבר זה גורם למתחים ביחסיו עם סברין.
18.30 „למשפחה" — שיחה עם גב' לאמיה דה־סינה, הפעילה בארגון נשים יהודיות־ערביות המכונה „הגשר". פינת מלאכת היד — הניה יין ראב"ד מומחית בעשיית פרחים מאריגים שונים ובעיקר מאריגי משי. בתכנית הערב תדגים הניה הכנת ניצנים שאפשר לעשות בהם סידורי פרחים מגוונים. חוק הגנת הצרכן הוא חוק מפתח שעבר גלגולים, על המשך תכנון החוק והצעות לעתיד תספר נוות קצב. רשמים מתצוגת תסרוקות בנוסח הפאנק. תצוגת אפנה של טהרי — מעצב אופנה ישראלי שחי ומעצב בארה"ב. בעיקר דגמים של חליפות מחויטות קלאסיות (ערבית).
19.00 סרט תעודה מיוחד על דוד בן

פרנילה אלווין, היא פאני בסרט „פאני ואלכסנדר" (22.30)

גוריון לרגל מאה שנה להולדתו
19.30 חדשות (ערבית)
20.00 חתני תורה — בתכנית חתני תורה שמחים בשמחת תורה, וכתבות על ישיבת הקיבוץ הדתי ועל חידון התנ"ך של צה"ל
20.30 מי הבוס? סדרה קומית; שם הפרק: „הלשעבר של אנג'לה" חלק א' אנג'לה שבה ופוגשת את בעלה ההרפתקן, שנעלם בזמנו אל ביצות לג'ונגלים. הסערה הרומנטית המתחדשת ביניהם משכיחה ממנה את תכניות הגירושין.
21.00 מבט לחדשות
21.30 ספורט: משחק השבת
22.30 פאני ואלכסנדר — סרט טלוויזיה ב־4 פרקים (ראה הפניה)
24.00 פסוקו של מקום — מבט אל הר הזיתים — חדשות

■ *פאני ואלכסנדר — סרט טלוויזיה ב־4 פרקים. סרטו של הבמאי השבדי אינגמר ברגמן עוקב אחר שנה אחת, בתחילת המאה, בחייה של משפחה שבדית בעיר־שדה קטנה. בראש המשפחה עומדת הסבתא וסביב דמותה מתלכדים שלושה דורות. נקודת המבט היא של פאני ואלכסנדר — נציגי הדור הצעיר. הפרק הראשון: השנה היא שנת 1907. משפחת אקדל בשבדיה מתכוננת לסעודת חג־מולד בביתה של אם המשפחה הלנה (אלמנה ושחקנית בדימוס) ואלה שלושת בניה ונשותיהם: בנה הבכור גוסטב אדולף ואשתו אלמה; קרל ואשתו דגרמניה המאוסה; עליון אוסקר ואשתו אמילי — וילדיהם פאני ואלכסנדר. וכן — מאהבה היהודי של הלנה, איזאק יעקבי, שלו תפקיד חשוב בהמשך. שעה — 22.30.*

ראשון טלוויזיה

26.10.86

09.00 טלטקסט — עד כאן — חדשות קול ישראל
09.03 שעת כושר
09.15 פרפר נחמד — חגי תשרי — כולם עסוקים בהכנות לכבוד חגי תשרי. דודו מכין שיר לראש השנה וסוכות, עפרה חזה מכינה כרטיסי ברכה, את התפוחים והדבש מכינים עופרה ושכי. ניסים מביא את השופרות ליום הכיפורים וכולם יחד בוחרים את ארבעת המינים
09.40 פסיכה וקופידון — סרט הנפשה המתאר את המיתוס היווני־רומי. פסיכה היפה מעוררת את זעמה של ונוס אלת האהבה, השולחת את בנה קופידון לפגוע בפסיכה אך הוא מתאהב בפסיכה ומביא אותה למעונו
09.55 סיפורים מן העולם ־ דודה דלות — סיפור־עם מפורטוגל המספר על זקנה עניה שכונתה דודה דלות. כל רכושה היה עץ תפוחים מכושף שבזכותו הצליחה להתחמק גם ממלאך המוות
10.20 הלוחם הקטן — סרט אנימציה יפני המספר על אח ואחות הנשלחים לעבודות בביתו של איש עשיר ואכזר
14.00 טלטקסט — עד כאן.— חדשות קול ישראל
14.03 שעת כושר
14.15 בלי סודות — ב"ה — אלפי מציג את הצלילים בה
14.45 Hello Israel New Israelis
15.00 האוניברסיטה הפתוחה: עידן המהפכות — תור הברזל החדש. מאנה מגדלנה ועד האינוונציות — המוסיקאי וכלי המקלדת

צביקה פיק, אורח התכנית „עד פופ" (20.02)

16.00 רחוב סומסום ניגודים נמשכים — מוישה אופניק ינסה להסביר לנו מה זה „דומה" ומה זה „שונה"
16.30 אי אלמוגים — פרק 5 — שלושת הנערים יורדים למערה מלאה באלמוגים
17.00 ערב חדש — מנחה: דן מרגלית
17.30 „קאובוי באפריקה" — הפרק השמיני: „תקרית בבארות דראטי"
18.20 סרט הנפשה
18.30 קיצור החדשות (ערבית)
18.32 „רוצה פתרון" — הנושא לדיון: „האב וחבריו". ילדים שאביהם מביא הביתה חברים לשתיה ולמשחק, ומפריע להם בהכנת שיעוריהם, מבקשים עצה. (ערבית)
18.45 „חידושים והמצאות": פגישות בחלל — פגישות משפחתיות ברחבי ארה"ב באמצעות לוויין; מצנחים — מנהרת־רוח עוזרת בבדיקת מצנחים ובקביעת אמינותם; ניקוי בזכוכית — רסיסי זכוכית מסייעים בניקוי פסלים החשופים לנזקי הטבע (ערבית)
19.00 יומן השבוע (ערבית)
20.00 כותרות מבט
20.02 עד פופ — מגזין לפופ ולבידור. הזמר צביקה פיק הוא אורח התכנית לרגל הופעת תקליטו החדש ולציון 15 שנים לקריירה שלו במוסיקה. הוא מופיע בראיון ובשני שירים
21.00 מבט לחדשות ומוסף „שער ראשון"
21.45 „שושלת" — הפרק החמישה־עשר: במשפט הרצח מעידה אלקסיס, אשתו־לשעבר של בלייק קרינגטון, עדות מרעישה.
23.35 „סוף ציטוט". מנחה: ירון לונדון.
23.05 „רציחות בצ'לסי" — הפרק השלישי: „חנה לכם". מסכה מוזרה יוצרת קשר בין חבורת הקולנוענים לבין הפושע.
23.50 פסוקו של יום — חדשות

שני טלוויזיה

27.10.86

08.00 טלטקסט — עד כאן — חדשות קול ישראל
09.03 שעת כושר
08.15 אורחות חטה"ב — בן גוריון — חלק א'
08.40 בלי סודות — י"פ
09.00 אנגלית ה'
09.20 חשבון פשוט ד' — גיאומטריה נא להכיר
10.00 שעת כושר
10.10 אנגלית ז'
10.30 הגיל הרך — רגע עם דודלי — כך קונים וכך מוכרים
11.00 ערבית מדוברת (ו"ה) אלחלם
11.15 אנגלית ו'
11.30 ארץ מולדת — בעיר ובעמק
12.00 אנגלית ח'
12.25 תלמוד — שניים אוחזין — משנה 1
13.00 מדעי הטבע ז"־"ב — עיט בים
13.30 צרפתית העשרה
14.00 טלטקסט — עד כאן — חדשות קול ישראל
14.03 שעת כושר
14.15 מאה ציורים מפורסמים — יגון — הליקטורים נושאים את גופות בני ברוטוס — דוד
14.25 קסים קסם — נקודות
14.50 רכבת ההפתעות — סרט אנימציה
15.10 שעת משפחה — ריצה לתהילה — (ראה הפניה)
16.00 דורותה נערת הקרקס — פרק 4 — דורותה מגלה בנהר את גופתה של ליו שנרצחה בגלל טעות בזיהוי.
17.00 ערב חדש — מנחה: רפי רשף
17.30 „עליזה בארץ הפלאות" — שם

יגאל בשן ויונתן מילר, בתכנית „דומה דיי" (18.00)

הפרק: „הקנגורו המסכן". עליזה מגיעה לאוסטרליה ופוגשת שם קנגורו קטן עם אמו העצובה.
18.00 „דומה היי" — צוות „הומה היי" יוצא שוב לשוט בארץ. המשתתפים: יגאל בשן, ציפי שביט, עוזי חיטמן, יונתן מילר ואמנים אורחים
18.30 קיצור החדשות (ערבית)
18.32 סקירת תכניות (ערבית)
18.35 ספורט (ערבית)
19.30 חדשות (ערבית)
20.00 כותרות מבט
20.02 „המירוץ אחר הגלימה": שם ה־פרק: „החלטות" (חלק ב) במרכז ה־פרק עומדות ההתלבטויות של הארט
20.50 „נקודת חן" — סדרת טיולים עם אורי רביר הפעם בעיר עכו
21.00 מבט לחדשות
21.30 „אל תחכה לי" — סדרה אנגלית משעשעת. הפרק השישי: טום ממתין שעות ארוכות לשובו של אביה, ומשוכנע שהוא מבלה את הערב עם אשה
22.00 „זה הזמן" — תכנית אירוח שבועית מנחה: רם עברון
22.50 „ברו'דאק" ־ סדרת סרטי מתח הפרק השביעי
23.45 פסוקו של יום — חדשות

■ *שעת משפחה — ריצה לתהילה — נער בשם ארלי נתגלה כאצן מצטיין. הנער דרגיש מתקשה להשתלב בנבחרת בית הספר. הוא שואף תמיד לשבור שיאים ולהגיע ראשון ואינו רואה את עצמו שותף בנבחרת הריצה. הדברים משתנים לאחר שהוא נדרס על־ידי מכונית ועליו לשקם את עצמו. הוא מצליח לחזור אל המסלול, אך הפעם לומד להתחשב בחבריו לקבוצה ולהיות שותף מלא בנבחרת. שעה — 15.10.*

שלישי טלוויזיה

28.10.86

08.00 טלטקסט — עד כאן — חדשות קול ישראל
09.03 שעת כושר
08.15 חשבון פשוט ד' — ראשוניים ופריקים
08.40 בלי סודות — י"פ
09.00 אנגלית ח'
09.20 בתרגום לערבית — חשבון — ראשוניים ופריקים
10.10 אנגלית ז'
10.30 הגיל הרך — רחוב סומסום
11.00 צרפתית על־יסודי
11.15 חשבון ה' — השבר מהו
11.30 ארץ מולדת — בין חומות ירושלים
12.00 גיאוגרפיה ד"ט' — אנטארקטיקה
12.25 ספרות (על יסודי) — אמנות הבמה של שייקספיר
13.00 מוסיקה על־יסודי (העשרה) — ליסט והפסנתר
13.30 לשון ותקשורת — הילדים משכונת חיים — מסירת מידע 2
14.00 טלטקסט — עד כאן — חדשות קול ישראל
14.03 שעת כושר
14.15 קולונל נוקס — סרט קולנוע באורך מלא. העלילה מתרחשת בפנימייה־צבאית מעורבת (בנים ובנות). קולונל במריגס לוקח על עצמו את הנהלת בית־הספר, ולאחר כמה מאבקים עם המורים ועם התלמידים — רוכש את ליבות כולם
15.45 להקת ה„איף"
16.10 שביל באמצע שביל בצר — מקורות הירקון — מבצר אנטיפטרוס, מקורות הירקון, פארק הירקון.

סיפור־המשך ל„מסעות גוליבר" — „שובה של האנטילופה" (18.00)

16.20 בן גוריון חלק ב' — הסרט מתאר את חיי בן־גוריון עד 1948
17.00 ערב חדש — מנחה: גדעון רייכר
17.30 „זנב לחדשות" — עם האריה רמו, הארנבת משי והקוף פיטס
18.00 „שובה של האנטילופה" — סדרת דרמה אנגלית בת 13 פרקים — (ראה הפניה)
18.30 קיצור החדשות (ערבית)
18.32 „קץ האימפריה" — פרק תשיעי: עדן. הפרק מתאר את השנים האחרונות של בריטניה בעדן.
19.30 חדשות (ערבית)
20.00 כותרות מבט
20.02 „חפש ת'פיפס" — דודו טופז
20.30 „ריווה 2" — קומדיה מוסיקלית משעשעת בשני חלקים. עם הפנטומימאי ג'וליאן שגרן
21.00 מבט לחדשות
21.40 מבט שני
22.20 „שיגעון ושמו פוקס" — הפרק החמישי: „הארס שקרא זאב"
23.05 „פרדייז" — התכנית השניה בסדרת תוכניות בידור בהפקת הטלוויזיה האיטלקית
24.00 פסוקו של מקום — מבט אל עזקה — חדשות

■ *„שובה של האנטילופה" — סידרת דרמה אנגלית. זהו מעין סיפור־המשך ל„מסעות גוליבר". האירועים מתרחשים מאתיים שנה אחריכן באנגליה, בשנת 1899. הפרק הראשון: „ניצולי ספינה טרופה" ספינתם של ננסים ליליפוטיים שיצאה לגלות ולפגוש את מדינת הענקים של גוליבר, עולה על שרטון בסערה. באחד מחופי אנגליה שלושה ננסים הם הניצולים. הילדים מנסים לעזור... ילדים מוצאים אותם. שעה — 18.00.*

רביעי טלוויזיה

29.10.86

08.00 טלטקסט — עד כאן — חדשות קול ישראל
08.03 שעת כושר
08.15 ארץ מולדת — בעיר ובעמק
08.40 אנגלית ו'
09.00 מדעי הטבע (יסודי) — מתנת הטבע הדרים
09.20 אנגלית ז'
10.10 מדעי הטבע ה"ו' — מערכת הנשימה
10.30 הגיל הרך — פרפר נחמד — ויהי ערב
11.00 חשבון ו' — השארית בחילוק
11.15 אנגלית י"א־י"ב — Hello Israel Looking At Jerusalem
11.30 מושגים ביהדות — שנת השמיטה
12.00 אנגלית ח'
12.25 אנגלית י'
13.00 מדעי הטבע (על יסודי) — האבולוציה 6 — תהליך הברירה הטבעית
13.30 גיאוגרפיה — יפן: יותר מהר יותר רחוק
14.00 טלטקסט — עד כאן — חדשות קול ישראל
14.03 שעת כושר
14.15 מנהרת הזמן — שלטון האימה — דאג וטוני מוצאים עצמם בפאריס בעיצומה של המהפכה
15.00 האוניברסיטה הפתוחה: מבוא לסוציולוגיה (אדם וחברה)
18.00 פרפר נחמד — פסים פסים — עפרה מציירת שלושה פסים על רקע לבן אך בץ רואה רק שני פסים אדומים — איך זה יכול להיות?

דליק ווליניץ, מנחה התכנית „שמיניות באוויר" (17.30)

16.25 פיצוחים — שעשועון טלוויזיה
17.00 ערב חדש — מנחה: גדעון רייכר
17.30 „שמיניות באוויר" — תכנית שבועית בשידור ישיר
18.30 קיצור החדשות (ערבית)
18.32 „בחרנו לך" — מבחר שירים וריקודים (ערבית)
18.55 „חקלאות היום" — מלחמת הקיום במושבים (ערבית)
19.30 חדשות (ערבית)
20.00 כותרות מבט
20.02 „בין הכסאות" — מגזין דו־שבועי בענייני משפחה וחברה
20.30 „תצפית" — מגזין דו־שבועי לענייני מדע, טבע ורפואה הפעם בתכנית: על צלחות לקליטה של שידורי טלוויזיה מלוויינים — צלחות בחצר, על הגג, שישדרו לנו בעתיד מכל העולם. מנחים: פרופ' יורם לס ויעל דן
21.00 מבט לחדשות
21.30 „מוקד"
22.05 סרט קולנוע אנגלי — „התאונה" — (ראה הפניה)
23.45 פסוקו של יום — חדשות

■ *סרט קולנוע אנגלי — „התאונה". ג'וזף לוסי עסק כרבים מסרטיו בעימותים חברתיים בין מעמדות שונים. בסרט זה הוא מפגיש את בני האצולה הבריטית עם המעמד הבינוני על רקע קולג' בריטי יוקרתי. הסטודנטים הם בני עשירים שנולדו אל תוך חיי הרווחה, והמרצים המלווים אותם בלימודיהם ועוזרים להם, הם מן המעמד הנמוך ביותר. נרקמת מערכת יחסים מיוחדת ומוזרה בין חונך באוקספורד לבין סטודנט לפילוסופיה החביב עליו במיוחד, וידידתו, בת אצולה אוסטרית. הפקה שנת 1966. שעה — 22.05.*

חמישי טלוויזיה

30.10.86

08.00 טלטקסט עד כאן — חדשות קול ישראל
08.03 שעת כושר
08.15 מושגים ביהדות — על מזוזות
08.40 בלי סודות — י"פ
09.00 ארץ מולדת: היציאה מן החומות
09.20 מדעי הטבע (חטה"ב) — אלקטרונים מציירים
10.00 שעת כושר
10.10 אנגלית ה'
10.30 הגיל הרך — רחוב סומסום
11.00 אנגלית ו'
11.15 ערבית מדוברת (ד"ה) בית אבו ג'מיל
11.30 אנגלית ח'
12.00 מדעי הטבע (על יסודי) — מערכות תאום — עצבים א'
12.25 אנגלית ט'
13.00 היסטוריה על יסודי העשרה
13.30 ספרות — אגדות חוגי המעגל
14.00 טלטקסט — עד כאן — חדשות קול ישראל
14.03 שעת כושר
14.15 דמות החלוץ בארץ ישראל בשנות העשרים
14.45 עידן הגילויים: מסעות האנגלים הצרפתים וההולנדים במאות ה־16 וה־17
15.00 טאו טאו
15.25 רחוב סומסום: הכנות לירושלים — מוישה יוצא לטיול בירושלים
16.00 זהו זה
17.00 ערב חדש — מנחה: דן מרגלית
17.30 „מקרון 1" — שם הפרק: „החתול הממולכד"
18.00 „אני, אמי והשכן ממול" — שם הפרק: „אשה היא רק אשה"

מוני מושונוב, בתכנית „זהו זה" (16.00)

18.25 פסוקו של מקום: מבט אל גבעון
18.30 קיצור החדשות (ערבית)
18.32 „שבועון טלוויזיה" - תכנית שבועית העוסקת במגוון ארועים מהעולם (ערבית)
19.00 „מפגש" — תכנית דיון שבועית בענייני השעה (ערבית)
19.30 חדשות (ערבית)
20.00 כותרות מבט
20.02 מבט ספורט
20.45 לקראת שידור
21.00 מבט לחדשות
21.30 „במסתור באלקזר" — סרט תעודה סרטים נדירים באיכותם, שצולמו במסתור באמסטרדם תחת הכיבוש הנאצי, בשנת 1942
22.20 „הלל" סדרת דרמה, הפרק הי"ג
23.05 „גלריה" — מנחה: כרמית ג'יא
23.45 פסוקו של יום — חדשות

תכניות טלוויזיה ביום שישי 31.10.86

■ *בשעה 21.15 — „במנ[illegible]" — תכניות ראיונות עם מני פאר.*
בשעה 22.15 — מערבון איטלקי — „הצלפים" For a few dollars more. סרט שני בסידרת „מערבוני הספגטי" אשר שברו שיאי קופה בעולם כולו והעמידו את קלינט איסטווד במקום הראשון בין הכוכבים של שנות השבעים. העלילה עוקבת אחר שני ציידי ראשים שמחליטים לשתף פעולה בתוך המלחמות המתנהלות בטקסס. אגב כך, כצפוי, מנסים גם לרמות זה את זה. בתפקידים הראשיים: קלינט איסטווד, לי ואן קליף, ג'יאן מריה וולונטה, וקלאוס קינסקי. הבמאי: סרג'ו ליאונה. שנת ההפקה: 1967.

תחנות זרות טלוויזיה

המזרח־התיכון טלוויזיה

יום שישי 24.10.86
13.00 וודי וודפקר. 13.30 בית חולים. 14.00 מועדון 700. 14.30 התעמלות. 15.00 סרט. 16.30 היתקליף (מצויר). 17.00 ספר הספרים. 17.30 החבובות. 18.00 וובסטר. 18.30 קשרי משפחה. 19.00 חדשות. 20.00 פולגאי. 21.00 סרט (ערבית). 22.30 מעשיות משמחות (ערבית).

שבת 25.10.86
13.00 פלאש גורדון. 13.30 הקטנים. 14.00 פליפר. 14.30 הרפתקאות בעולם. 15.30 ימי העמק האבודים. 16.00 כדורגל אנגלי. 17.00 ספורט מהעולם. 18.00 ספורט. 19.00 כדורגל איטלקי. 20.00 היאבקות. 21.00 סרט.

יום ראשון 26.10.86
13.30 חיים אחרים (סדרה). 14.00 מועדון 700. 14.30 מעשיות משמחות (ערבית) 15.00 סרט. 16.30 „אי המטמון". 17.00 הבית המעופף. 17.30 החבובות. 18.00 פאנקי. 18.30 כפיות של כסף (קומי). 19.00 שישים דקות. 20.00 תכנית מיוחדת 21.00 סרט. 22.30 מעשיות משמחות (ערבית).

יום שני 27.10.86
13.30 חיים אחרים. 14.00 מועדון 700. 14.30 התעמלות. 15.00 סרט. 16.30 היתקליף (מצויר). 17.00 ספר הספרים. 17.30 החבובות. 18.00 ימים מאושרים. 18.30 לברן ושירלי (סדרה). 19.00 חדשות. 20.00 מאגנום. 21.00 פוטבול אמריקאי. 23.00 מועדון 700. חדשות.

יום שלישי 28.10.86
13.30 חיים אחרים. 14.00 מועדון 700. 14.30 התעמלות. 15.00 סרט. 16.30 היתקליף. 17.09 הבית המעופף (מצויר). 17.30 החבובות. 18.00 נסיעה בחלל (דמיוני). 19.00 חדשות. 20.00 צוות לעניין. 21.00 מקגיוור (בלש). 22.00 זאב־אוויר (מתח). חדשות.

יום רביעי 29.10.86
13.30 חיים אחרים. 14.00 מועדון 700. 14.30 התעמלות. 15.00 סרט. 16.30 היתקליף (מצויר). 17.00 ספר הספרים. 17.30 החבובות. 18.00 זוהי הוליווד. 18.30 משפחת גמבל. 19.00 חדשות. 20.00 סימון וסימון (בלש). 21.00 רמינגטון סטיל. 22.00 קגני ולוסי. חדשות.

יום חמישי 30.10.86
13.30 חיים אחרים. 14.00 מועדון 700. 14.30 התעמלות. 15.00 סרט. 16.30 היתקליף. 17.00 הבית המעופף. 17.30 החבובות. 18.00 משפחת ג'פרסון. 18.30 דוק פילוט. 19.00 חדשות. 20.00 הרדקסל ומקורמיק. 21.00 עובדות חיים (סידרה). 21.30 ניוהרט. 22.00 לאור הירח. 23.00 מועדון 700.

הטלוויזיה הירדנית

יום שישי 24.10.86
13.30 כדורגל וספורט כללי (רק בערוץ 1). 14.30 תן לי שהות (רק בערוץ 1). 15.45 גוף האדם (רק בערוץ 1). 15.50 אחות (רק בערוץ 1). 17.30 סרט עלילתי בצרפתית. 17.50 אחות (רק בערוץ 1) 18.30 תיבת המוסיקה (רק בערוץ 1). 19.00 חדשות בצרפתית. 19.15 לקט שירים. 19.30 חדשות בעברית. 20.30 תכנית בערבית המיועדת לתושבי השטחים. 21.10 עדותם של שני אנשים. 22.00 חדשות באנגלית. 22.10 הרפתקאות שרלוק הולמס.

שבת 25.10.86
18.00 תכנית בצרפתית. 18.15 ילדי רחוב די.בי.סי. (רק בערוץ 1). 18.30 חייו של אומברטו דה לורנציו (סידרה בצרפתית). 18.40 החיים בשנות האלפיים (רק בערוץ 1). 19.00 חדשות בצרפתית. 19.30 חדשות בעברית. 20.30 שוב אתה כאן? (קומדיה אמריקנית). 21.10 סידרה חדשה. 21.10 אישים ומאורעות סידרה דוקומנטרית (רק בערוץ 1). 22.00 חדשות באנגלית. 22.10 סרט עלילתי באורך מלא.

יום ראשון 26.10.86
17.20 סרטים מצויירים (רק בערוץ 1). 18.00 כפר בין העננים (תכנית בצרפתית לילדים). 18.30 קתרין (סידרה בצרפתית). 18.40 ההיסטוריה של הלבוש (רק בערוץ 1) 19.15 לקט שירים. 19.30 חדשות בעברית. 20.30 קרול בורנט מציגה. 21.10 היקום ואנחנו (סידרה דוקומנטרית־היסטורית). 22.00 חדשות באנגלית. 22.10 דאלאס.

יום שני 27.10.86
17.20 מועדון מיקי מאוס (רק בערוץ 1). 17.30 המופע של קוסבי (רק בערוץ 1). 18.00 רוטאים בתפקיד (סידרה בצרפתית). 17.40 עולם החיות (רק בערוץ 1). 19. חדשות בצרפתית. 19.15 מגזין ספורט בצרפתית. 19.30 חדשות בעברית. 20.30 אין כמו בבית (קומדיה אנגלית). 21.10 על פי האפלה (סידרת מתח אנגלית) 22.00 חדשות באנגלית. 22.10 ורדים ואוקים (סידרה אנגלית).

יום שלישי 28.10.86
17.20 סרטים מצויירים (רק בערוץ 1). 18.00 חייו של אומברטו דה לורנציו (סידרה בצרפתית). 18.10 עולמו של וולט דיסני (רק בערוץ 1). 18.10 המיקרו מחשב בפעולה (רק בערוץ 1). 19.00 חדשות בצרפתית. 20.30 תיבת המוסיקה (מיטב הלהקות הבריטיות). 21.10 האלרי. 22.00 חדשות באנגלית. 22.10 דמפסי ומייקפיס (סידרת מתח).

יום רביעי 29.10.86
18.00 תכנית בצרפתית. 18.20 פנקי רוסטר (רק בערוץ 1). 18.30 קתרין (סידרה בצרפתית). 18.40 מסע בחלל (רק בערוץ 1). 19.00 חדשות בצרפתית. 19.15 צרפת היום. 19.30 חדשות בעברית. 20.30 שלושה בבית (קומדיה אמריקנית). 21.30 סרטי מתח קצרים של אלפרד היצ'קוק. 22.00 חדשות באנגלית. 22.00 האבקות חופשית (מיטב התחרויות האנגליות — רק בערוץ 1). 22.10 הנאה (סידרה אמריקנית עם סטפני פאוורס).

יום חמישי 30.10.86
17.50 פלאש גורדון (רק בערוץ 1). 18.00 שאנז אליזה (תכנית בידור בצרפתית). 18.20 תאטרון מאגנום (רק בערוץ 1). 19.00 חדשות בצרפתית. 19.30 חדשות בעברית. 20.30 הקופאית בסופרמרקט (קומדיה). 21.10 עולם אחר. 22.00 חדשות באנגלית. 22.10 סרט עלילתי באורך מלא.

שישי רדיו

24.10.1986

קול המוסיקה
06.02 „צלילי בוקר".
07.07 „בוקר טוב" — שופן: מבחר ולסים.
07.30 „שחרית מוסיקלית" גונו: סימפוניה קטנה לכלי נשיפה ברליוז: „הרולד באיטליה" סזאר פרנק: סימפוניה ברה מינור.
09.30 „קונצרט בוקר" הנדל: מוסיקה על פני המים בטהובן: סימפוניה מס' 3 „ארואיקה" שומאן: חמישייה לפסנתר ולכלי־קשת ברטוק: קונצ'רטו מס' 2 לכנור ותזמורת.
11.57 „מגישים שיר".
12.05 „במחיצת אמנים..." — עם החלילן וויליאם בנט.
13.00 „מוסיקה קלאסית קלה".
14.00 „דיוקנו של יוצר" — שומאן תכנית ששית „קולות מאופל" (ש.ח.)
15.00 „מאולמי הקונצרטים שלנו" — התזמורת הקאמרית הישראלית מנצח: יואב תלמי. סולן: עמנואל גרובר — צ'לו (הקלטה מ־26.2.86) צ'ייקובסקי: זכרונות מפירנצה לוטוסלבסקי: פרלודים למחול. גירסה שלישית ל־9 כלים בוקריני: קונצ'רטו מס' 2 ברה לצ'לו קופיטמן: „קדיש" לצ'לו ולכלי־קשת הידן: סימפוניה מס' 83 „התרנגולת" גלוק: מוסיקה לבלט מתוך אורפאו ואאורידיצ'ה.
17.00 „דור הזהב" — אמנים גדולים בהקלטות ההסטוריות ארתור וקרל־אולריך שנבל מוצארט: קונצ'רטו לשני פסנתרים במי־במול מג'ור, ק. 365 שוברט דיברטימנטו בנוסח הונגרי, בסול מינור.

טוביה צפיר. „שיחה ערב שמחת־תורה" (גל"צ 18.05)

18.00 „קונצרט מנחה לערב שבת" — הנדל: דואטים ברוקנר: חמשיית מיתרים בפה מג'ור שומאן: סונטה לבני הנעורים, אופוס 118, מס' 1, בסול מג'ור ראבל: מבוא ואלגרו. ל־7 כלי נשיפה, נבל ורביעיית כלי מיתר שנברג: „פליאס ומליסנדה"
18.57 „מגישים שיר".
20.05 „מוסיקה קאמרית" — ברהמס: סונטה ברה מג'ור לצ'לו ולפסנתר ונסאן ד'אנדי: רביעייה בלה מינור לפסנתר ולכלי־קשת.
21.00 „קונצרט לילה־הגג" — ברהמס: וריאציות על נושא של היידן מוצארט: קונצ'רטו לפסנתר בדו מג'ור, ק. 415 דבוז'אק: שישיה בלה מג'ור. מוסורגסקי: „לילה על הר קרח" שוסטקוביץ': סימפוניה מס' 1 בפה מינור.
23.00 „קלוה" — אריות וזמר של מלחינים שונים מהמאה ה־17 ברליוז: „מות קלאופטרה" פולנק: שירים שרמנטיים: קטעים מתוך „האפוטיות היפות".

רשת א'
07.30 „פעמי המזרח" — מצעד פזמונים בסגנון מזרחי.
09.30 „מפגש" — מגזין לבעיות משפחה (חוברה בשידור חי).
10.30 „רדיו קל" — תכנית יומית בעברית קלה.
11.10 שירים עבריים.
11.30 „השכלה הרעת לכל" — „מיחבאר" — ערבית מדוברת מורה: ד"ר אביחי שבטיאל.
13.05 „זמר עיניגו" — שירים תימניים.
14.05 „לכו ולכו ולכל המתעניין" — תכניות לילדים א) „איך וולכתו ללמוד טבע" ב) „שלכם בבריכה" — שירים ונגינות.
15.00 „שישי ושמח בשמחת־תורה".
16.05 „עם אנשים".
17.10 שירים עבריים.
18.05 „מוסף רדיו לספרות".
19.05 „שמע נא בשמחת תורה".
19.30 שידורים לעולים.
22.05 „ארץ חמדה" — „טיול בעיר העתיקה" (ש.ח.)
23.05 „במחשבה שניה" — נושאים נבחרים בכתבי־עת במערב.

רשת ב'
07.00 „הבוקר הזה".
08.05 „חתול בסנדלים" — שידורים לתלמידים בחופשה.
09.05 „כל צבעי הרשת" — מגוון יומי — עם יוסי גרבר.
12.10 „שריקת פתיחה" — לקראת משחקי הכדורגל בשבת.
13.00 „חצי היום" — חדשות ופזמונים.
14.06 „הזקן בן 100" — סדרת משדרים מיוחדת של „קול־ישראל" במלאת 100 שנה להולדתו של דוד בן־גוריון — „דוד בן־גוריון האיש": „דוד בן גוריון במגעים האנושיים היום־יומיים".
16.05 „שמחת בחגיך" — שירים ומקראות לחג — עם דן כנר.
17.05 „החג המסתתר" — פגישה עם המשורר איתמר יעוז־קסט ועם שירתו.
18.06 „תשורות של תשרי" — עם המשורר המדען אבנר טריינין.
19.05 „הטור השבועי".
20.05 „היכל על מחול" — ריקודי עם ישראליים הרקדה המונית ב„היכל הספורט" בירושלים.
22.05 „רוח סתיו" — עם הסופרת יהודית הנדל (ש.ח.)
23.05 „בין שישי לשבת" — שיחה בשניים — בין יצחק לבני לבין פרופ' מיכאל פלדמן ממכון וייצמן.
00.10 „הוי ארצי מולדתי" — שירים עבריים.

גלי צה"ל
06.05 צלילי בוקר — שירים עבריים.
06.03 „פוקחים עין" — החדשות הראשונות של היום — עם מירב אופיר.
07.07 תוספת בוקר — צביקה שפירא ועיתוני סוף השבוע.
08.05 בוקר טוב ישראל — שעת אקטואליה יומית.
09.05 בילוי נעים.
11.05 קולה של אמא — עם אלכס אנסקי.
12.05 „סנדלים" — שעתיים עם דורי בן־זאב.
14.05 עוד לא שבת עם שלמה ארצי.
15.05 „כך רבינו נגילה" — עם הרב דוד רפאל בן עמי המגיש מניגוני הרב נחמן מברסלב ותלמידיו, ומביא את סיפור חייו האישי כחוזר בתשובה.
16.05 שיר בשקט בשקט.
17.05 „לאהוב כל אלה הנכס" — שירים ואנשים על הסתיו. תוכניתו של אלכס אנסקי. (ש.ח.)
18.05 שיחה ערב שמחת תורה — דוד גרוסמן משוחח עם טוביה צפיר.
20.05 „לא על הלוף לבדו" — שעתיים של מוזיקה ומשחקי רדיו נושאי פרסים.
22.05 „צביקה פיק — 15 שנים" — מיטב השירים של המלחין והזמר ב„מתוק" בן 4 שעות.
02.05 לא רוצים לישון — מוסיקה לשעות הקטנות של הלילה.
05.05 צלילי חג — שירים עבריים.

רשת ג'
06.11 „יום שישי חור" — שירים עבריים.
08.05 „להיות שם" — שעה אחת. שעה אחת.
09.05 „אנן והמזרח־התיכון".
11.05 „משהו משהו".
13.05 „נשיקות בדבש" — עם דן כנר.
15.05 „לשמוח ערב" — שירים עבריים.
17.05 „שירים ופה והרים".
18.05 „זמר שכזה" — שירים עבריים.
20.05 „מזרחית".
22.05 „טיול לילה" — שירים עבריים.
23.05 „ענג וזה והלילה".

שבת רדיו

25.10.1986

קול המוסיקה

07.11 „שחרית לחג" — ג'מיניאני: היער הקסום; מוצרט: קונצ'רטו לפסנתר ולתזמורת ק. 40; מנדלסון: פרקים מתוך „חלום ליל קיץ"
08.30 „דומינוער" לילדים
09.00 „חידון מוסיקלי"
09.55 „מגישים שיר"
10.00 „קונצרט החג" — מהקלטות התזמורת הסימפונית י־ם רשה"ש א.א. בוסקוביץ: „שרשרת הזהב", סוויטה (יאנוש פירסט); דבוז'אק: סימפוניה מס' 6, ברה מג'ור; צ'ייקובסקי: קונצ'רטו ברה־מג'ור לכינור ותזמורת; הורדן; דבוז'אק: טרצטו, בדו־מג'ור, לכלי־קשת
12.00 „רדיודרמה" — עלילות עקביא פרק 6 — מאת יהודה בורלא משתתפים: נסים עזיקרי, ברוך דוד, אבנר חזקיהו, עפרה ינגב, לורה סהר, יעקב בנאי ויצחק חזקיה
13.00 „אמנים שהקלטנו" — זמרנא למקהלות ילדים תשמ"ו ומאי (1986) יצירות מאת ד. עורי, ל. שידלובסקי, מ. מינדל, ע. טוביה, א. היידרו, ר.ה דע־עזו, י. גלבוע וא. אריך
14.05 „מירקם" — רצף מוסיקלי
15.00 „קונצרט לצהרי החג" — פרגולזי: קונצ'רטו; אריאגה: סימפוניה ברה מינור; מוצרט: דיברטימנטו במי במול מג'ור ק. 226; שוסטקוביץ': 7 רומנסות לסופרן, כינור, צ'לו ופסנתר; סטרווינסקי: פולצ'ינלה, סוויטה
17.00 „מוסיקה ואוטוביוגרפיה" — תכנית ראשונה
18.00 „מוסיקה מן העבר הרחוק"

עופרה ויינגרטן, „קרנבל בונציה" (רשת א' 18.00)

19.00 קונצרט ערבית של מוצאי החג
20.05 „אופרה" בויטו: „מפיסטופלה"
23.00 „מוסיקה קאמרית" — בטהובן: רביעייה בפה מינור; שוברט: הרועה על הסלע; פורה: רביעייה

רשת א'

09.05 „פליאה וחשיבה בימינו" — דו־שיח בין פרופ' אפרים שמואלי וד"ר יוסף טרגין
10.05 „סיפורדיו" — „תינוק שנשבה" — מאת מרדכי ואב פיירברג
10.35 שירים עבריים
11.05 „עד הנה" — חדוה ישכר משוחחת עם אריה בן־גוריון, חבר בית־השיטה, מועדת החגים של התנועה הקיבוצית, ממעצבי מסורת החג בקיבוץ
12.05 „משדר תעודה" — „מים מים"
14.06 „לבת ולבן ולכל המתעניין" — תכניות לילדים א. „רגל לשמחת־תורה" — מאת שלום עליכם. ב. „סיפור לשבת" — „ספר התורה של שואב המים"
15.05 „דרכי אדם" — עם רחל חלפי — תכנית מיוחדת לחג — עם ההגנה והסופר ד"ר יוסף שכטר — תכנית שנייה
16.05 „מלים שמנסות לגעת"
17.10 „בימות ובדים"
18.00 „רדיודרמה" — „קרנבל בוונציה" — מאת משה שמיר משתתפים: מישה אשרוב, שלמה בר־שביט ועפרה ויינגרטן
19.10 „מסיאל יבורך ישראל"
19.30 שידורים לעולים
22.05 „בימות ובדים" — סיכום השנה בתיאטרון
23.05 „ביגונים"

רשת ב'

08.05 „מי ישן" א. „הבית ברחוב פיצ'קוט" — ציפי שביט בתפקיד הראשי ב. מכרות המלך שלמה ג. ארבעה ימים על הסנה

09.05 „שאלה של טעם" — עם חיים קינן
09.55 לאן נטייל בחג
10.05 יומן השבוע — עורך ומגיש: דוד ויצטום
11.05 „ערב חד־פעמי משופץ" — הקלטה פומבית של ההופעה האחרונה בנווה־צדק — עם גידי גוב, מוני מושונוב, שלמה בר־אבא, יוני רכטר ושלמה יידוב
12.05 „אותות ומופתים" — סדרה תעודית במלאת 50 שנה לרדיו העברי: „בידור 36־86" — סיפור תולדות חטיבת התכניות הקלות ב„קול ישראל"
14.11 שירים לחג
15.05 „שירים ושערים" — דיווחים על השערים שיובקעו במשחקי הליגה הלאומית בכדורגל
17.05 „ארץ חמדת" — אמנים יוצרים בנוף מכתש רמון
18.06 „מניה שוחט" — אגדה ומציאות
19.05 „פרקי גדעון" — פגישת חג עם המשוררת אווה דברה ועם שירתה
20.05 „תנו לנו יד ונלך" — משירי יעקב הולנדר
21.08 „אוליבר" — מבחר קטעים מתוך המחזמר המפורסם בשפות ובגירסאות שונות
22.05 „שישו ושמחו בשמחת־תורה" — הקפות שניות מרחבי הארץ
00.10 „לילה טוב" עם אלכס טלמור

גלי צה"ל

06.10 צלילי חג — שירים עבריים
07.05 יופי של שירים — שירים עבריים
08.05 „מעל ומתחת לשמיכה"
09.05 „מקהלה עליזה" — שירים וסיפורים לילדים עם שרה דורון
10.05 „טוב לשמוע לחג" — עם ענת רולב
11.05 „במצב הנוכחי" — עם יוסי עבאדי ודני וסלי
12.05 שלמה גרוניך ושםטוב לוי בהופעה בפארק הירקון בת"א: חלק ב'
13.05 „שאלות אישיות" — יעקב אגמון משוחח עם המחזאי שמואל הספרי
14.05 הכל זורם — עם רובי לנץ
15.45 841 נוסע צפונה צפונה — רומנרדיו מאת איתמר לוי (פרק שלישי)
16.05 תיאודור קוננוריץ — הסיפור האמיתי. תכניתו של דורי פרנס (ש.ח.)
17.05 קלאסי כאן — מגזין גלי־צה"ל לסיכום ארועי החודש החולף במוסיקה הקלסית בישראל
18.05 משלנו — מצעד הפזמונים העבריים
19.05 מצעד הפזמונים הלועזיים
20.05 רחוק מן העין — קרוב אל המים
21.05 מסורות מסורת — במוצאי חג
22.05 „קול הג'אז הזה" — עם דני קרפל
00.05 צימורי לילה מארח — קובי מידן מארח את הצייר אורי ליפשיץ המגיש את השירים האהובים עליו
02.05 לא רוצים לישון — מוסיקה לשעות הקטנות של הלילה
05.05 צלילי בוקר — שירים עבריים

רשת ג'

07.10 „בוקר של זהב" — שירים עבריים
08.05 „כרטיס בכיוון אחד" — להיטים ותיקים
11.05 „באסף תשרי" — השירים היפים של צביקה פיק
13.05 „נעימה וזמר"
15.05 „מקום בצמרת" — מצעד הפזמונים הישראליים לסיכום תשמ"ו מגיש: מנחם פרי
20.05 „מהרות"
22.05 „טיול לילי" — שירים עבריים
23.05 „ענוג הוא הלילה"

ראשון רדיו

26.10.1986

קול המוסיקה

06.02 „צלילי בוקר".
07.07 „בוקר טוב" — דביין: רביעייה בסול מג'ור לחליל ולכלי־קשת מוצארט: דיברטימנטו בפה מג'ור ק. 138.
07.30 „שחרית מוסיקלית" מרקאר־נטה: קונצ'רטו במי מינור לחליל ולתזמורת כלי־קשת רוסיני: סונטה מס' 4 לכלי־קשת בסי במול מג'ור שוברט: סונטינה בסול מינור לכנור ולפסנתר ד. מס' 408 שומאן: המוזרסקה בסי במול מג'ור וון־וויליאמס: „שירי נוודות" אלגר: סרנדה. לכלי־קשת במי מינור.
09.30 „קונצרט בוקר" וולטון: סויטה מתוך „פאסאר" מנדלסון: קונצ'רטו ברה מינור לכנור ולתזמורת כלי־קשת פלייאל: סימפוניה מס' 6 בפה מג'ור מוצארט: „רקויאם" ק. 626 לסולנית מקהלה ותזמורת באך: קונצ'רטו ברנדנבורגי מס' 5 ברה מג'ור הנדל: קונצ'רטו גרוסו בסי במול מג'ור.
12.05 „אמנים באולפן" — מירי זינגר — צ'מבלו פרסקובלדי: 5 גלייארדים באלבאסטר: 2 קטעים סקרלטי: 2 סונטות ראמו: התרנגולת באך: סויטה אנגלית מס' 3 בסול מינור.
13.00 „קונצרט צהרים" — קאמביני: חמישייה מס' 3, בפה מג'ור, לכלי־נשיפה סטרבינסקי: „פולצ'ינלה", סויטה פרנק: סונטה בלה, לכנור ופסנתר ברהמס: 4 שירים.
15.00 „החידון המוסיקלי" — (ש.ח.)
16.00 „קונצרט מנחה" — ארן: פתיחה מס' 5, ברה מג'ור הנדל: קונצ'רטו גרוסו מס' 2, בפה מג'ור

וון־וויליאמס, „שחרית מוסי־קלית" (קול המוסיקה 07.30)

היידן: סימפוניה מס' 44, במי מינור. „האבל" מוצארט: המוטט „אוה ורום קורפוס", ק. 618 באך: סויטה בסול מינור לגיטרה בטהובן: רביעייה בסי־במול מג'ור, לכלי־קשת.
18.30 „מוסיקה ליום ראשון" — רוסיני: מיסה חגיגית קטנה.
20.05 „ערב טוב" — מחלבלר: אריה ווריאציות, בפה מינור ו.פ. באך: רואו במי במול מג'ור, לשני חלילים.
20.27 „מגישים שיר".
20.30 „הקונצרט הקאמרי השבועי" — לילי טונה — סופרן יגאל טונה — כנור יונתן זק — פסנתר אריה לסופרן, כנור ופסנתר, ק. 108 סונטה לכנור ולפסנתר בסי במול מג'ור, ק. 454 6 שירים לסופרן ופסנתר פנטסיה לפסנתר בדו־מינור, ק. 475 סונטה לכנור ופסנתר במי מינור ק. 304 אריה מתוך האופרה „איל רה פסטורה".
22.30 „מסורות מוסיקליות בארץ" — הליטורגיה של הכנסיה הרומנית־האורתודוכסית.
23.00 „מוסיקה מן העבר הרחוק" (ש.ח.)

רשת א'

07.30 „היו שירים" — פזמונים ישנים ואהובים.
08.05 „חוגה" — עם בני הנדל.
09.05 „השיר לא תם": שירים עבריים.
09.30 „מפגש" — מגזין לבעיות משפחה וחברה בשידור חי.
10.30 „רדיו קל" — תכנית יומית בעברית קלה.
11.10 שירים עבריים.
11.30 „השכלה ודעת לכל" — „צרפתית למתקדמים".
12.05 „בערוגות הבושם".
14.06 „לבת ולבן ולכל המתעניין" — תכניות לילדים א) „שירים הם חברים של ספורים" — „שעונים". ב) „מלכיאל גמר היער".
14.45 לילדים הגדולים „חתול בשק" — ולקוט כל־בו.
15.30 „עולם המדע".
15.55 „ספר חדש" — סקירה.
16.05 „שאלה של טעם" — עם חיים קינן (ש.ח.).
17.12 „מגישים שיר".
17.20 „האוניברסיטה הפתוחה" „מבוא לתורת הלשון" — „המילה והצורך" — פרופ' רפאל ניר.
18.06 „מנחת ערב".
19.05 „מחשבת ישראל".
19.30 שידורים לעולים.
22.05 „תפוח ועץ" — תכנית על הקשר בין הורים לילדיהם עורכת ומנחה: רבקה מיכאלי יועץ לתכנית: ד"ר עמירם רביב — פסיכולוג חינוכי־קליני והפעם: „פחדים".

רשת ב'

07.00 „הבוקר הזה".
08.05 „חתול בסנדלים" — תכנית לתלמידים בחופשה.
09.05 „ביקור בית" — עם רבקה מיכאלי.
10.05 „כל צבעי הרשת" — מגזין יומי.
12.10 „אלף־אלף" ב„בית" — עם אהוד מנור.
13.00 „בחצי היום" — חדשות ופזמונים.
14.06 „בת צחוק" — הווי והומור.
15.05 „רגעי קסם".
16.05 „תוצרת הארץ" — שירים עבריים.
17.10 „יומן כלכלה".
17.30 „על מספרים ואנשים" — מגזין המשק והחברה.
18.06 „מסיבת עתונאים" — עורך ומנחה: יצחק גולן.
18.45 היום בספורט.
19.00 „היום הזה".
19.35 „עם ישראל" — מוסף לענינים יהודיים בעולם.
20.05 „אומר בשבחין" — פיוטים ופרקי חזנות ספרדיים.
22.05 „תזמורות כלי־נשיפה".
23.05 „צלצול שלישי" — שבועון לאומנויות בשידור חי.

גלי צה"ל

06.05 אוניברסיטה משודרת — אתגרים ופריצת דרך במדעי התעופה. עידן השיטה המדעית וההמצאות. מרצה: פרופ' שמואל מרחב.
06.30 „פוקחים עין" — החדשות הראשונות של היום — עם מירב אופיר.
07.07 שבע אפס שבע — עם אלכס אנסקי.
08.05 בוקר טוב ישראל — שעת אקטואליה יומית.
09.05 „אילה בוקר" — עם אלי ישראלי.
10.05 „הפסקת 10" — עם מיכל ניב.
11.05 „נכון לעכשיו" — עם רפי רשף.
13.05 „קשר רדיו" — עם אברי גלעד.
14.05 „רו רה יומי" — עם דובי לנץ ודני קרפל.
15.05 „פגישה יומית" — עם אורלי יניב.
16.05 „רדיו ספורט" — מגאזין ספורט.
16.54 באופן מילולי — פינתו של אבשלום קור.
17.00 „ערב טוב ישראל" — עם דן שילון, יעל דן ונוני סביר.
18.05 שעה קלה על כלכלה — עם שמואל נחושתן.
18.45 „משולש" — עימות יומי בענייני השעה. יצחק לבני — יוסף לפיד. מנחה: יוסי עוזרד.
18.57 הדעות לחיילים.
19.05 פזמונים לכולכם.
20.05 „טופס טיולים" — תוכנית שאלות ותשובות למשתתדרים מצה"ל. (ש.ח.)
21.00 מבט חדשות.
21.30 אוניברסיטה משודרת — אתגרים ופריצות דרך במדעי התעופה (ש.ח.).
22.05 על הדבש ועל העוקץ — שירים שהחבר'ה אוהבים.
23.05 „תוצרת הארץ" — פזמונים ישראלים.
23.55 „שיחת חצות" — עם הפסיכולוג פרופ' יצחק לוין.
00.05 ציפורי לילה, משוחחות — וודו טופז משוחח עם מאזינים.
02.05 לא רוצים לישון — מוסיקה לשעות הקטנות של הלילה.
05.05 צלילי בוקר — שירים עבריים.

שני רדיו

27.10.1986

קול המוסיקה

06.02 „צלילי בוקר"
07.07 „בוקר טוב" — אלבינוני: קונצ'רטו בסול מג'ור לתזמורת כלי קשת; טלמן: קונצ'רטו ברה מג'ור לחצוצרה, שני אבובים וקונטינואו
07.30 „שחרית מוסיקלית" היידן: סימפוניה מס' 73 ברה מג'ור „הציד"; מוצרט: קונצ'רטונה בדו מג'ור לשני כינורות ותזמורת ק. 190; דבוז'אק: סוויטה בלה מג'ור לפסנתר; סמטנה: סימפוניה חגיגית
09.30 „קונצרט בוקר" באך: סוויטה תזמורתית מס' 4 ברה מג'ור; צ'ימרוזה: קונצ'רטו בסי במול מג'ור לצ'מבלו ותזמורת; בטהובן: קונ־צ'רטו מס' 1 בדו מג'ור לפסנתר ותזמורת; מנדלסון: סימפוניה מס' 3 בלה מינור „הסקוטית"
11.57 „מגישים שיר"
12.05 „מאוצר הסרטיה" — הרביעייה הישראלית ורדי: רביעייה לכלי־קשת במי מינור; ברהמס: חמישייה לכלי־קשת בסול מג'ור
13.00 „קונצרט צהריים" — הנדל: קונצ'רטו בסי במול מג'ור לנבל ולתזמורת; מוצרט: אקסולטאטה יובילטה, מוטט לסופראן ולתזמורת ק. 165; היידן: סימפוניה מס' 101 ברה מג'ור „השעון"; מקס ברוך: קונצ'רטו בסול מינור לכינור ולתזמורת; שופן: הבלט „הסילפידות"
15.00 „מוסיקה ויוה" — מהקלטות רדיו הולנד: טריסטן קריס: רביעייה מס' 2 לכלי־קשת; בריאן צ'רניי רביעיית כלי־קשת; פאול הינדמית: קונצ'רטו לקרן

ננה מושקורי, „כוכב הבוקר" (רשת ב' 08.05)

16.00 „קונצרט מנחה" — זלנקה: פתיחה בפה מג'ור; מוצרט: קונצ'רטו מס' 18 בסי במול מג'ור לפסנתר ולתזמורת; גריג: „פר גינט"; שומאן: סימפוניה מס' 2 בדו מג'ור
18.30 „קונצרט מהקלטות התזמורת הסימפונית י־ם רשה"ש „נוער שר ומנגן לנוער" — קונצרט מיוחד שהיה בפברואר '86 משתתפים: התזמורות של ביה"ס התיכון, הקונסרבטוריון והאקדמיה למוסיקה ע"ש רובין בירושלים; מנצחים: אתי טלגם ואשר פיש; מקהלת „אנקור", בהדרכת ארנון מרון, אוהד בקרארי (פסנתרן בן 12) מירי בקרארי (כנרת בת 15) איריס יורטנר (צ'לנית בת 13); מיצירות: בטהובן, ברהמס, שומן, סיבליוס ושירי מקהלה מילואים: אלבניז: מאירוקה דיקורובה
20.05 „ערב טוב" — ברהמס: 16 ואלסים, אופוס 39
20.27 „מגישים שיר"
20.30 „מאולמי הקונצרטים בעולם" — מוסיקה ונציאנית למקהלה כפולה וכלי־נשיפה מיצירותיו ג. גבריאלי, אדריאן ווילארט, צ. דה־רורה, ג. בואנמנטה קונצרט הזוכים בתחרות באך הנדל (לעוגב): באך: פנטסיה ופוגה בסול מינור 542 בריי"ב: טוקטה ופוגה בפה מג'ור 540 בריי"ב: פרלוד ופוגה בפה מג'ור 548 בריי"ב: פסקליה בדו מינור 582 בריי"ב; הנדל: קונצ'רטו מס' 10 לעוגב ותזמורת
22.30 „מן המקורות" — המורשת המוסיקלית העממית של מקסיקו
23.00 „מירקם" רצף מוסיקלי

רשת א'

07.30 „היו שירים" — פזמונים ישנים ואהובים
08.05 „חוגה" — עם בני הנדל
09.05 „השיר לא תם": שירים עבריים
09.30 „מפגש" — מגזין לבעיות משפחה וחברה בשידור חי
10.30 „רדיו קל" — תכנית יומית בעברית קלה
11.10 השידור היומי לבתיה"ס „סימן אני שומע" — לכיתות ג', ד'. „צומת, דומם"
11.30 „השכלה ודעת לכל" — הגישה ההוליסטית להברות האדם — ד"ר אילנה צור
12.05 „אורח לשעה"
14.06 לבת ולבן ולכל המתעניין — תכניות לילדים א. קוקי הבקבוק; ב. מלכיאל גמר היער; ג. סיפור השבוע: מעשה בתרנגול מעשר
15.00 לילדים הגדולים „המשך יומא" — שעשועון שידור חי
15.25 „הכדור עגול" — ספורט לנוער — עם רני רהב
15.53 מאוצר הספרים — סקירה על ספר חדש
16.05 „רדיודרמה" הטבח — מאת היינר מילר משתתפים: יוסי כרמון, אליעזר אסלבוים, יואל רודרי
17.12 „מגישים שיר"
17.20 „האוניברסיטה הפתוחה" — התמוטטות משטרים דמוקרטיים — הרפובליקה השלישית והרביעית בצרפת: ד"ר יוחנן מנור
18.06 „מנחת ערב"
19.05 עיונים בפרשת השבוע
19.30 שידורים לעולים
22.05 אותות ומופתים: סדרה תעודית במלאת 50 שנה לרדיו העברי

רשת ב'

07.00 „הבוקר הזה"
08.05 „כוכב הבוקר" עם ננה מושקורי
09.05 „ביקור בית" עם רבקה מיכאלי
10.05 „כל צבעי הרשת" מגזין יומי
12.10 „אלף־אלף" ב„בית" עם אהוד מנור
13.00 „בחצי היום" חדשות ופזמונים
14.06 „בת צחוק" הווי והומור
15.05 „רגעי קסם"
16.05 „שירים ושעורים"
17.10 „יומן כלכלה"
17.30 „על מספרים ואנשים" — מגזין המשק והחברה
18.06 „שעה חמישית" — מגזין שבועי לענייני חינוך
18.45 היום בספורט
19.00 „היום הזה"
19.35 דין ודברים — מגזין לענייני חוק ומשפט
20.05 „עולם הזמירות"
22.05 „פינת הג'אז"
23.05 „מחפשים את המטמון" מנחה משה טימור

גלי צה"ל

06.05 אוניברסיטה משודרת — על תפיסת הנס במקרא. הקושי בזיהוי ניסים. מרצה: ד"ר יאיר זקוביץ
06.30 „פוקחים עין" החדשות הראשו־נות של היום עם מירב אופיר
07.07 שבע אפס שבע: אלכס אנסקי
08.05 בוקר טוב ישראל — שעת אקטואליה יומית
09.05 „אילה בוקר": עם אלי ישראלי
10.05 „הפסקת 10" — עם מיכל ניב
11.05 „נכון לעכשיו": עם רפי רשף
13.05 קשר רדיו — עם אברי גלעד
14.05 דורה יומי — עם דובי לנץ ודני קרפל
15.05 פגישה יומית — עם אורלי יניב
16.05 ארבע אחרי הצהריים — שעה של שירים עבריים
16.54 באופן מילולי — פינתו של אבשלום קור
17.00 ערב טוב ישראל — עם דן שילון, יעל דן ונוני סביר
18.05 „ימי והצגתנים" — שלושים שנה לנפילתו של סגן
18.45 „משולש" — עימות יומי בענייני השעה. בני קצובר — ודי צוקר. מנחה: יוסי עוזרד
18.57 הדעות לחיילים
19.05 פזמונים לכולכם
20.05 טופס טיולים: תכנית שאלות ותשובות למשתתדרים מצה"ל והפעם על זכויות כספיות (ש.ח)
21.00 מבט לחדשות
21.30 אוניברסיטה משודרת — על תפיסת הנס במקרא (ש.ח.)
22.05 על הדבש ועל העוקץ — שירים שהחבר'ה אוהבים
23.05 תוצרת הארץ — פזמונים ישראליים
23.55 שיחת חצות
00.05 ציפורי לילה: תוכנית מוסיקלית בנימה אישית
02.05 לא רוצים לישון — מוסיקה לשעות הקטנות של הלילה
05.05 צלילי בוקר — שירים עבריים

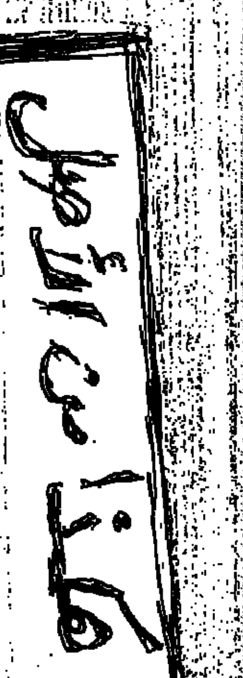

שלישי רדיו

28.10.1986

קול המוסיקה

06.02 „צלילי בוקר"
07.07 „בוקר טוב" — מיצירות באך לעוגב. טוקטה ופוגה ברה מינור; כורל דואט במי מינור
07.30 „שחרית מוסיקלית" מוצארט: סימפוניה קונצרטית במי במול מג'ור, לכלי־נשיפה, ק. 297 ב'; היידן: קונצ'רטו ברה מג'ור, לצ'לו ולתזמורת בטהובן: רביעייה בלה מינור, לכלי־קשת
09.30 „קונצרט בוקר" הנדל: קונצ'רטו בפה מג'ור, לעוגב ולתזמורת; באך: סויטה מס' 6, ברה מג'ור, לצ'לו סולו; שוברט: קנטטה לכבוד יוזף שפנדאו; ברטוק: קונצ'רטו לויולה ולתזמורת; בטהובן: וריאציות על נושא של דיאבלי.
11:57 „מגישים שיר"
12.05 „מוסיקה קאמרית" — גריג: סונטה לכנור ופסנתר, מס' 3 בדו מינור; ראבל: רביעית כלי מיתר בפה מג'ור.
13.00 „קונצרט צהריים" — ק.פ.ע. באך: קונצ'רטו ברה מינור לחליל ולתזמורת כלי־קשת וקונטינואו; חצ'טוריאן: קונצ'רטו לפסנתר; אופנבאך: „הפרפר", בלט פנטומימה
15.00 „ממרף התקליטיה"
16.00 „קונצרט מנחה הגדול": מוסיקת חלום: מוצארט: סרנדה מס' 9 ברה מג'ור, ק. 320. אופנבאך: „ארוסים לאור פנסים", אופרטה; מאהלר: הסימפוניה הרביעית בסול מג'ור.
18.30 „אתנחתא" — שידור חוזר (5.6.86) שלישיית המיתרים הירושלמית. באך־מוצארט: פרלוד ופוגה במי במול מג'ור ק. 404 א'.

א.ב. יפה, „תולדות יהודי רומניה" (רשת א' 16.05)

א. גלברון: שלישיה (1945). פרנסה: שלישייה; בטהובן: סרנדה ברה מג'ור, אופוס 8.
20.05 „ערב טוב" — טלמן: קונצ'רטו שני ברה מג'ור; אופנבאך: הפתיחה „הדוכסית הגדולה מ־גרולשטיין".
20.27 „מגישים שיר".
20.30 „מאולמי הקונצרטים שלנו": התזמורת הפילהרמונית הישרא־לית מנצח: זובין מהטה סולן: יהודי מנוחין. (הקלטה: היכל התרבות ת"א 27.10.86). ברטוק: קונצ'רטו לכנור ותזמורת. שוברט: סימפוניה מס' 9 בדו־מג'ור „הגדולה" דף 944.
22.30 פעם ועוד — וויליאם אלבריט: ארבעה דמיונות (1979) תגוגן פעמיים
23.30 „ברק הברוק ורסיסי רנסנס".

רשת א'

07.30 „היו שירים" — פזמונים ישנים ואהובים
08.05 „חוגה" — עם בני הנדל
09.05 „השיר לא תם": שירים עבריים
09.30 „מפגש" — מגזין לבעיות משפחה וחברה בשידור חי
10.30 „רדיו קל" תכנית יומית בעברית קלה
11.10 השידור היומי לבתיה"ס שידורים לחינוך המיוחד יועצת: כרמלה ארנון „אני ומשפחתי" — הטיפול באחים הצעירים
11.30 „השכלה ודעת לכל" „משה מונטיפיורי" „תהליכי שינוי ברקע לפעילותו" ד"ר רות קרק
12.05 „מצלילי המזרח בבקשתך"
14.06 „לבת ולבן ולכל המתעניין" — תכניות לילדים. א) „טוב לי בקיבוץ" גשם גשם בא ב) „מלכיאל גמר היער" ג) „מסיפורי המוטב" — „התרנגולת"
14.45 לילדים הגדולים „חתול בשק" — „ילקוט כל־בו" „השכלה ודעת לכל" — „מרוכא" — ערבית מדוברת — מורה: ד"ר אביחי שבטיאל
15.55 „ספר חדש" — סקירה
16.05 „עולם יהודי" — „על חקר תולדות יהודי רומניה" משתתפים: ח"כ יצחק ארצי, ד"ר אריה אופיר וא.ב. יפה.
17.12 „מגישים שיר".
17.20 „האוניברסיטה הפתוחה" „יהדות ארצות־הברית במאה העשרים" — „תולדות יהודי ניו יורק" פרופ' מרנין פיינשטיין.
18.06 „מנחת ערב".
19.05 „שיעור בתלמוד".
22.05 „שנינו ביחד וכל אחד לחוד" — עורך ומנחה: יובב כץ — קו פתוח — עם נעמי מור וד"ר שלמה אריאל

רשת ב' — גל פתוח

07.00 „הבוקר הזה".
08.05 „כוכב הבוקר" עם הארי בלפונטה
09.05 „ביקור בית" — עם רבקה מיכאלי
10.05 „כל צבעי הרשת" — מגזין יומי
12.10 „אלף־אלף" ב„בית" — עם אהוד מנור
13.00 „בחצי היום" — חדשות ופזמונים
14.06 „בת צחוק" — הווי והומור
15.05 „רגעי קסם"
16.05 „שירים ועירים"
17.10 „יומן כלכלה"
17.30 „על מספרים ואנשים" — מגזין המשק והחברה
18.06 שירים עבריים
18.45 היום בספורט
19.00 „היום הזה"
19.35 „עולם חדש" — מגזין חדשותי לענייני האדם וסביבתו
20.05 פרקי חזנות „בבקשתך"
22.05 „עוד פעם אחת" — תכניות בשידור חוזר — „עד הנה" — חדוה ישכר משוחחת עם נינה ארמוני
23.05 „קפה ראשו" — חידונים מגוונים בהשתתפות המאזינים עם שמוליק רוזן

גלי צה"ל

06.05 אוניברסיטה משודרת — דרמה יוונית — המיתוס. מרצה: המשורר אהרון שבתאי.
06.30 „פוקחים עין" — החדשות הראשונות של היום עם מירב אופיר
07.07 שבע אפס שבע — עם איתן ליפשיץ.
08.05 בוקר טוב ישראל שעת אקטואליה יומית
09.05 „אילה בוקר" — עם אלי ישראלי
10.05 „הפסקת 10" — עם מיכל ניב.
11.05 „נכון לעכשיו" — עם רפי רשף
13.05 „קשר רדיו" — עם אברי גלעד
14.05 „רו רה יומי" — עם דובי לנץ ודני קרפל
15.05 „פגישה יומית" — עם אורלי יניב
16.05 „841 נוסע צפונה צפונה" — רומנרדיו מאת איתמר לוי: (פרק שלישי).
16.15 ארבע אחרי הצהריים — שעה של שירים עבריים.
17.00 „ערב טוב ישראל" — עם דן שילון, יעל דן ונוני סביר.
18.05 „יער משורר" — מגאזין לענייני צבא וביטחון
18.45 „משולש" — עימות יומי בענייני השעה. ח"כ דן מרידור — ח"כ יאיר צבן מנחה: יוסי עוזרד.
18.57 הדעות לחיילים
19.05 פזמונים לכולכם
20.05 „טופס טיולים" — תכנית שאלות ותשובות למשתתדרים מצה"ל. והפעם: על הכשרה והעסוקה. (ש.ח)
21:00 מבט לחדשות
21.30 אוניברסיטה משודרת — דרמה יוונית (ש.ח.)
22.05 על הדבש ועל הכיפאק — שירים שהחבר'ה אוהבים
23.05 „תוצרת הארץ" — פזמונים ישראלים.
23.55 „שיחת חצות" — עם הבמאי ומבקר התיאטרון אמיר אוריין.
00.05 ציפורי לילה — עם יהונתן גפן: תוכנית מוסיקלית בנימה אישית.
02.05 לא רוצים לישון — מוסיקה לשעות הקטנות של הלילה.
05.05 צלילי בוקר — שירים עבריים

רביעי רדיו

29.10.1986

קול המוסיקה

06.02 „צלילי בוקר"
07.07 „בוקר טוב" — באך: סוויטה אנגלית, מס' 2
07.30 „שחרית מוסיקלית" — באך: מאגניפיקט, ברה; בטהובן: סימפוניה מס' 4, אופוס 60 בסי במול מג'ור; ברטוק: קונצ'רטו מס' 3 לפסנתר ותזמורת; דביסי: נוקטורנים — עננים, חגיגות וסירנות
09.30 „קונצרט בוקר" מוצרט: סימפוניה מס' 36, בדו מג'ור, ק. 425 („לינץ'"); פרוקופייב: קונצ'רטו מס' 3 בדו; באך: ואריאציות גולדברג
11.57 „מגישים שיר"
12.05 „דפי פסנתר"
13.00 „לבקשתכם" באך: קנטטה מס' 209; ברהמס: סונטה בפה־דיאז מינור; מוצרט: קונצ'רטו בסול מג'ור לחליל ותזמורת, ק. 313; מנדלסון: „ליל ואלפורגים הראשון"
15:00 „בין חברים"
16.00 „אמנים באולפן" — נגני התז. הסימפונית ירושלים רשה"ש מנגנים מוסיקה קאמרית: איבר: 3 קטעים קלים; יעקבי: חמישייה לכלי־נשיפה; הינדמית: שביעייה לכלי־נשיפה; בלוך: 4 תמונות
17.05 „מוסיקה כאן ועכשיו" — יעקב גלבוע: סונטה לצ'לו ולפסנתר; מריק קופיטמן: קול הכרונות; ג'רג'י ליגטי: קונצ'רטו קאמרי ל־13 כלים
18.30 „מאולמי הקונצרטים בעולם" — התזמורת הפילהרמונית מברלין/ווסלב נוימן גלוק:

אריה אליאב, „הספינה אולואה" (רשת א' 11.10)

הפתיחה לאיפיגניה באאוליס; מוצרט: קונצ'רטו מס' 21 בדו מג'ור לפסנתר ותזמורת, ק. 467; מרטינו: סימפוניה מס' 6.
19.30 „דומינוער" — לנוער המתבגר
20.05 מרדכי סתר — דיוקן עצמי — תכנית רביעית
20.57 „מגישים שיר"
21.00 „אופרה של יום רביעי" — בליני: באטריס מטנדה
23.00 „צלילי ליל"

רשת א'

07.30 „היו שירים" — פזמונים ישנים ואהובים
08.05 „חוגה" — עם בני הנדל
09.05 „השיר לא תם" — שירים עבריים
09.30 „מפגש" מגזין לבעיות משפחה וחברה בשידור חי
10.30 „רדיו קל" — תכנית יומית בעברית קלה
11.10 השידור היומי לבתיה"ס „ואלה תולדות" סדרת תכניות בנושאים יהודיים „הספינה אולואה" — מאת אריה אליאב
11.30 „השכלה ודעת לכל" — מבית לאומי למדינה שבדרך — „דילמות ביצירת 1917־1939 המפה ההתיישבותית" חלק ראשון — פרופ' שלום רייכמן
12.05 „שוב אתכם" — מופעים פומביים
14.06 „לבת ולבן ולכל המתעניין" — תכניות לילדים „מי ישן" א. „הבית ברחוב פיצ'קוט" ציפי שביט בתפקיד הראשי. ב. „מכרות המלך שלמה" ג. „ארבעה ימים על הסנה"
15.00 „החולפים" — מומחים באולפן משיבים לשאלות המאזינים
15.53 „מאוצר הספרים" — סקירה על ספר חדש
16.05 „צעירון: שעון הזהב" — מעולמו של האדם המבוגר
17.12 „מגישים שיר"
17.20 „האוניברסיטה הפתוחה" — „תרבות וחברה בתקופת הבית השני והמדינה" — „התחדשותה של ארץ־ישראל במסגרת המהפכה היהודית המודרנית" חלק שני פרופ' בנימין הרושובסקי
18.06 „מנחת ערב"
19.05 „שואל כעניין"
19.30 שידורים לעולים
22.05 „חבר מאותו כוכב" — תכנית היכרויות רדיופונית בשידור חי

רשת ב'

07.00 „הבוקר הזה"
08.05 „כוכב הבוקר" — עם לוס מצ'קמבוס
09.05 „ביקור בית" — עם רבקה מיכאלי
10.05 „כל צבעי הרשת" — מגזין יומי
12.10 „אלף־אלף" ב„בית" — עם אהוד מנור
13.00 „בחצי היום" — חדשות ופזמונים
14.08 „צנחנים מעל סיני" — 30 שנה למבצע קדש — בהשתתפות צמרת צה"ל ב־1956: אלוף מאיר עמית — אז מפקד אמ"ן, אלוף דן טולקובסקי — אז מפקד חיל האוויר, ד"ר מאיר פעיל — היסטוריון מנחה — אז מפקד החטיבה שכבשה את מוצבי רפיח ועוד
16.05 „שירים ושעורים"
17.10 „יומן כלכלה"
17.30 „על מספרים ואנשים" — מגזין המשק והחברה
18.06 „זרקור" — עם יהושע פרבר — על ממלכת הצלבנים ועל היהודים בממלכה
18.45 היום בספורט
19.00 „היום הזה"
19.35 „מוסף לענייני צבא ובטחון"
20.05 „ניחוחי חציר" — לקט הקלטות חדשות של אמנים ולהקות מהתיישבות העובדת
21.05 „צימוקים ושקדים" — מבחר שירים ביידיש — שירים על טיפוסים מן העיירה
22.05 „עוד לא רקדתי די" — ריקודי־עם
23.05 „משחקי לילה" — בעריכת זאב ענר

גלי צה"ל

06.05 אוניברסיטה משודרת — העידן הגרעיני — פרק בהיסטוריה מוסרית. המהפכה הגרעינית בהיסטוריה המוסרית. מרצה: ד"ר אבנר כהן.
06.30 „פוקחים עין" — החדשות הראשונות של היום עם מירב אופיר
07.07 שבע אפס שבע — עם אלכס אנסקי
08.05 בוקר טוב ישראל — שעת אקטואליה יומית
09.05 „אילה בוקר" — עם אלי ישראלי
10.05 „הפסקת 10" — עם מיכל ניב
11.05 „נכון לעכשיו" — עם רפי רשף
13.05 „קשר רדיו" — עם אברי גלעד
14.05 „רו רה יומי" — עם רובי לנץ ודני קרפל
15.05 „פגישה יומית" — עם אורלי יניב
16.05 ארבע אחרי הצהריים — שעה של שירים עבריים
16.54 באופן מילולי — פינתו של אבשלום קור
17.00 „ערב טוב ישראל" — עם דן שילון, יעל דן ונוני סביר
18.05 „יער משורר" — מגזין לענייני צבא וביטחון
18.45 „משולש" — עימות יומי בענייני השעה. ראובן ריבלין — פרופ' שמעון שטרית. מנחה: יוסי עוזרד
18.55 הדעות לחיילים
19.05 פזמונים לכולכם
20.05 „טופס טיולים" — תוכנית שאלות ותשובות למשתתדרים מצה"ל והפעם על ליגיונרים (ש.ח.)
21.00 מבט לחדשות
21.30 אוניברסיטה משודרת — העידן הגרעיני — פרק בהיסטוריה המוסרית (ש.ח.)
22.05 על הדבש ועל הכיפאק — שירים שהחבר'ה אוהבים
23.05 תוצרת הארץ — פזמונים ישראלים
23.55 שיחת חצות — עם עוזר גורא רוזן
00.05 ציפורי לילה קלאסיות — עם חנוך רון
02.05 לא רוצים לישון — מוסיקה לשעות הקטנות של הלילה
05.05 צלילי בוקר — שירים עבריים

חמישי רדיו

30.10.1986

קול המוסיקה

06.02 צלילי בוקר
07.07 בוקר טוב — דביסי־גולווי: 6 קטעים בעבור לחליל, נבל ולתזמורת
07.30 שחרית מוסיקלית — בוקריני: סימפוניה בסי־במול מג'ור; מוצארט: קונצ'רטו לקלרנית ולתז. בלה מג'ור ק.622; שפור: נונט בפה־מג'ור אופוס 31; בטהובן: סונטה לפסנתר מס' 6 בפה מג'ור; שומאן: סימפוניה מס' 1 „האביב" אופוס 38 בסי במול מג'ור
09.30 קונצרט בוקר — דבוז'אק: הפתיחה „בחיק הטבע"; שוברט: סונטה בלה־מינור לצ'לו ולפסנתר „ארפג'ונה"; גריג: סויטת הולברג; וון־וויליאמס: העפרוני ממריא; גרשווין: רפסודיה בנוסח בלו
11.57 מגישים שיר
12.05 מאוצר הסרטיה — סטפנו גרונדונה — גיטרה — באך: סוויטה במי מינור 996 ברי"ב; ג'וליאני: רוסיניאנה; וולטון: 5 בגטלות
13.00 קונצרט צהריים — בוקריני: סימפוניה מס' 2 במי במול מג'ור; רייכה: חמישיה בסי במול מג'ור לקלרנית וכלי־קשת; שומאן: קונצ'רטו בלה מינור לפסנתר ותזמורת; מנדלסון: סימפוניה מס' 4 בלה מג'ור ה„איטלקית"
15.00 מפגשים מוסיקליים
16.00 אתנחתא — סייר הוארב — ויולה, אשר פיש — פסנתר — בטהובן: נוטורנו ברה מג'ור; אורנה: מונולוג (1957)
17.30 קונצרט מנחה — סיבליוס: „הברבור מטואונלה" מתוך

ריי צ'ארלס, „כוכב הבוקר" (רשת ב' 08.05)

„קלבלה"; סרסטה: קונצ'רטו מס' 1 בלה מינור לצ'לו ולתזמורת; בטהובן: סונטה מס' 21 בדו מג'ור לפסנתר „ולדשטיין"; וייניאבסקי: קונצ'רטו מס' 2 ברה מינור לכנור ותזמורת; מאהלר: סימפוניה מס' 5
20.05 ערב טוב — פרנצ'סקו כרפנטי: קונצ'רטו גרוסו ברה־מינור לשני אבובים, חצוצרה טימפני ותזמורת כלי־קשת; ויולדי: קונצ'רטו בסי מינור לארבעה כנורות ותזמורת
20.27 מגישים שיר
20.30 קונצרט. התזמורת הסימפונית ירושלים רשה"ש — „מסורת וחידוש" — בעריכת ד"ר א. כהנ — הקלטה משבוע „נגינות" — פסח תשמ"ו, בהשתתפות: מקהלת האיחוד (בהדרכת אבנר אתי) פייטנים יוצאי תימן, הודו ומרוקו, קריין: צבי סלטון. בתכנית: שירים, פיוטים ומזמורי תפילה מאת רוסי, לבנדובסקי, יחזקאל בראון, אברהם אמזלג, שלמה יופה ותאודור הולדהיים. אנתולוגיה — ויולדי: קונצ'רטו ל־2 חצוצרות ותזמורת; סרגין טנראא 3 פרלודים ל„עבודת הקודש"; שומאן: סימפוניה מס' 4 ברה־מינור, אופוס 120
23.00 דור והחב — אמנים גדולים בהקלטות היסטוריות — ארתור וקרל אולדריך שנבל. מוצארט: קונצ'רטו לשני פסנתרים במי במול מג'ור. ק. 365; שוברט: דיברטימנטו בנוסח הונגרי, בסול מינור (ש.ח.)

רשת א'

07.30 היו שירים — פזמונים ישנים ואהובים
08.05 חוגה — עם בני הנדל
09.05 השיר לא תם — שירים עבריים
09.30 מפגש — מגזין לבעיות משפחה וחברה בשידור חי
10.30 רדיו קל — תכנית יומית בעברית קלה
11.05 רגע של עברית
11.10 השידור היומי לבתיה"ס — „ידעתי ספר", „הרבורה קלאודיה"
11.30 השכלה ודעת לכל — „התפתחות לשונם של ילדים" — בהדרכת ד"ר רות ברמן, „גישות שונות בחקר לשון ילדים"
12.05 ליכי במזרח — מבחר שירים מזרחיים
14.06 לבת ולבן ולכל המתעניין — תכניות לילדים: א. „מי אשם" — קריאה בהמשכים מפי ברק רוזו. ב. „הילד שלא רצה לומר את שמו"
14.45 לילדים הגדולים: „חתול בשק" — ילקוט כל־בו
15.25 עוזיה אלון מספר על נוף הארץ
15.30 קתדרא — במת רדיו — דבורה ברטונוב — ריקוד הקבצנים בהצגת „הדיבוק" של הבימה ב־1922 (ש.ח.)
15.53 ספר חדש — סקירה
16.05 ארץ לא נודעת
17.12 מגישים שיר
17.20 האוניברסיטה הפתוחה — צרפתית למתקדמים
18.06 מנחת ערב
19.05 שעור בתניא
19.30 שידורים לעולים
22.05 לכל אדם כוכב — עם האסטרולוג אילן סקר, והפעם מול עקרב

רשת ב'

07.00 הבוקר הזה
08.05 כוכב בוקר — עם ריי צ'ארלס
09.05 ביקור בית — עם רבקה מיכאלי
10.05 כל צבעי הרשת — מגזין יומי
12.10 „אלף־אלף ב־בית" — עם אהוד מנור
13.00 בחצי היום — חדשות ופזמונים
14.06 בת צחוק — הווי והומור
15.05 רגעי קסם
16.05 שירים ושעורים
17.10 יומן כלכלה
17.30 על מספרים ואנשים — מגזין המשק והחברה
18.06 שירים עבריים
18.45 היום בספורט
19.00 היום הזה
19.35 השבוע בכנסת
20.05 שורשים — שבועון לענייני פולקלור ועדות
22.05 מסביב לעולם בשעה קלה
23.05 בינינו לבין עצמנו — שיחות עם מאזינים בשידור חי

גלי צה"ל

06.05 אוניברסיטה משודרת — פסיכולוגיה של החלומות. מרצה: פרופ' צבי גיורא
06.30 פוקחים עין — החדשות הראשונות של היום עם מירב אופיר
07.07 שבע אפס שבע — עם אלכס אנסקי
08.05 בוקר טוב ישראל — שעת אקטואליה יומית
09.05 אילה בוקר — עם אלי ישראלי
10.05 הפסקת 10 — מיכל ניב
11.05 נכון לעכשיו — עם רן שילון
13.05 קשר רדיו — עם אברי גלעד
14.05 רו רה יומי — עם דובי לנץ ודני קרפל
15.05 פגישה יומית — עם אורלי יניב
16.05 ארבע אחרי הצהריים — שעה של שירים עבריים
16.54 באופן מילולי — פינתו של אבשלום קור
17.00 ערב טוב ישראל — עם דן שילון, יעל דן ונוני סביר
18.05 שעה קלה על כלכלה — עם שמואל נחושתן
18.57 הדעות לחיילים
19.05 פזמונים לכולכם
20.05 טופס טיולים — תוכנית שאלות ותשובות למשתתדרים מצה"ל
21.00 מבט לחדשות
21.30 אוניברסיטה משודרת — פסיכולוגיה של החלומות
22.05 על הדבש ועל הכיפאק — שירים שהחבר'ה אוהבים
23.05 תוצרת הארץ — פזמונים ישראליים
23.55 שיחת חצות — עם פרופ' מיכאל גורדון, מרצה לפילוסופיה באוניברסיטת בר־אילן
00.05 ציפורי לילה — עם ענת דולב. תוכנית מוסיקלית בנימה אישית
02.05 לא רוצים לישון — מוסיקה לשעות הקטנות של הלילה
05.05 צלילי בוקר — שירים עבריים

קרבות ותחרויות

צ'יבורדאנידזה שמרה על כתרה

מאיה צ'יבורדאנידזה, בת ה־25, שמרה בפעם השניה ברציפות, על תואר אלופת העולם בשחמט לנשים. צ'יבורדאנידזה גברה על ילנה אחמילובסקאיה, בת ה־29, בדו קרב על אליפות העולם שנערך בסופיה בירת בולגריה ובגרוזיה בתוצאה 8.5:5.5. בחלקו הראשון של הדו קרב שנערך בסופיה, הוליכה האלופה 2.6. בדו קרב זה נועדו להערך 16 משחקים, אך בשני המשחקים האחרונים כבר לא היה צורך.

פסטיבל רמת השרון

בנוה מגן שברמת השרון החל ביום ו' האחרון פסטיבל שחמט לזכר נעם סופר ז"ל. במוקד הארועים – תחרות בהשתתפות 26 שחמטאים בהם ארבעה אורחים מחו"ל שהבולט שבהם הוא פ. גלפק מהולנד שהוא אמן פיד"א (2385 נקודות במד הכושר הבינלאומי). בסבוב השני גבר יוחנן אפק על אלוף ישראל בשחמט נתן בירנבוים ולאחר מכן סיים יוחנן בתיקו עם גלפק. עמי גל בן ה־16 הפתיע בנצחון על רב האמן יאיר קריידמן.

לאחר חמישה סיבובים הוליכו יוחנן אפק ורונן לב בראש בשקלל אחד מהם ארבע נקודות. אחריהם: נתן בירנבוים ואלוף ההתיישבות העובדת בשחמט, דב גורמן – 3 כל אחד, אלוף מגור – 3 (1).

משחק מרתק

עדיין לא הגיעו אלינו כל המשחקים מהדו קרב המועמדים בו ניצח אנדרי סוקולוב בצורה דרמטית את ארתור יוסופוב. מבין המשחקים שהגיעו לידינו, המרתק ביותר הוא המשחק השישי שהסתיים בתיקו.

הגנה הודית של המלכה

לבן: יוסופוב, שחור: סוקולוב

משחק שישי בדו קרב

ריגה, ספטמבר 1986

[illegible]

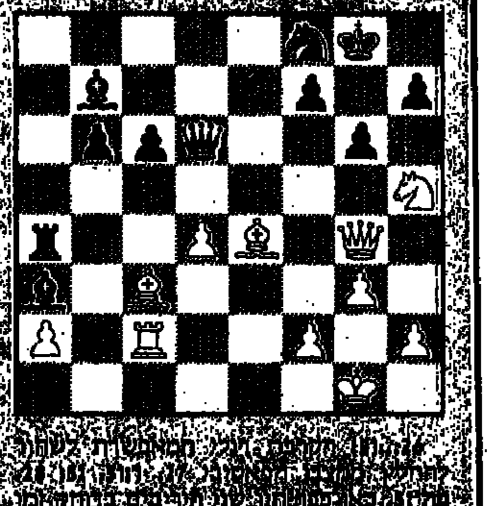

[illegible]

בעיות וסיומים

בעיות השבוע

בדו־מסעית שלוש התעיות טובות ושינויי מטים מהנים (5336).

במט לדעת יש מט מוכן 1.״ד4״, אולם ללבן אין כמובן מסע נאטורלי (5337).

5336. מ. קלר
"שח אקו" 1984
פרס ראשון

10+12 מט בשני מסעים

5337. ברוך לנדר, עפולה
מקורית

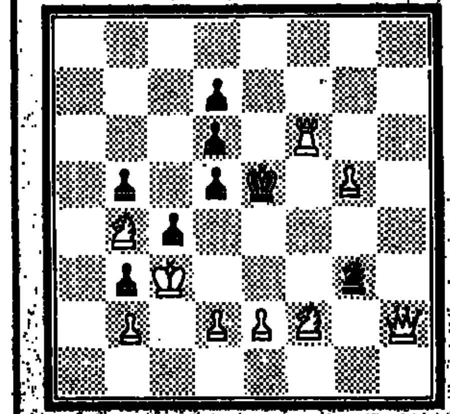

9+8 מט לדעת בשלושה מסעים

פתרונות אל השדה, רח' רשת חוגל 43 ירושלים 79703

מנגנון ציקלי

מנגנונים ציקליים קיימים באמנות בשונים האחרונות, גם במטיעור שידורג ראשון [illegible]

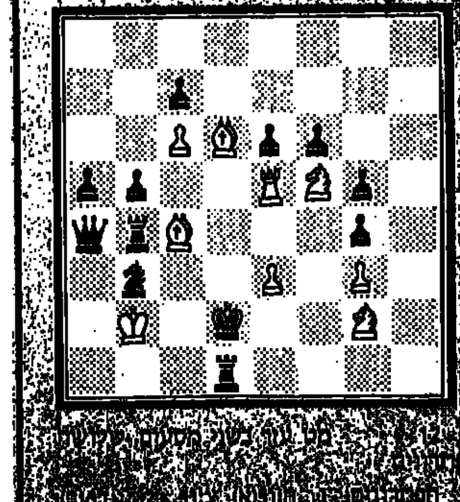

[illegible]

תשבץ 156

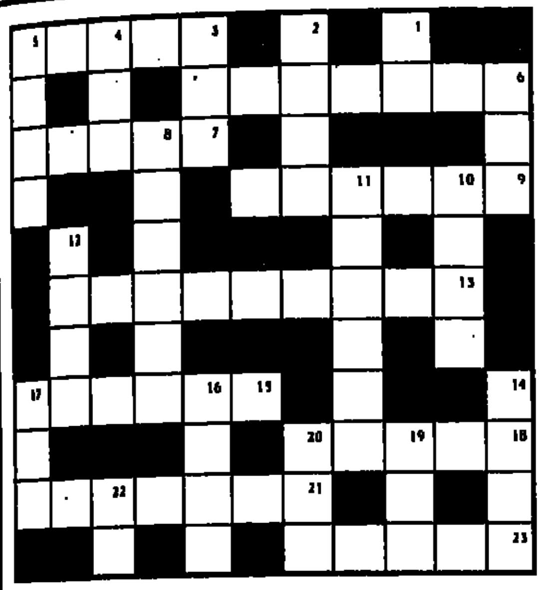

אפקי:
3. חמר אפור המכיל את גרעין התא, שממנו מסתעפים סיבי העצב. 6. בן תערובת של סוס או חמור וזברה. 7. פיסיקאי צרפתי במאה ה־19 קבע חוקים בתורת החום ששמשו בסיס לתרמו דינמיקה. 9. 10 מטרים (כ"מ). 13. ניחוש גורלו של אדם לפי קוי כף ידו. 15. צמח מספוא ממשפחת הקטניות. 18. יונק מסדרת אוכלי החרקים (בע"ח לילי). 21. משפחת צמחים בעלי ארבעה עלי גביע, 4 עלי כותרת ושש אבקנים בכל פרח. 23. צלצל בלע"ז.

אנכי:
1. (יחד עם 22 אנכי) עץ נחלים. 2. נקוי, גרוף. 3. אף מיוחד. 4. חלון קטן. 5. חבל בארץ. 6. כלכלן צרפתי (1912־1847) מגדולי חכמי הקואופרציה. 8. כפר ערבי גדול בדרך לירושלים. 10. כלי בשול. 11. עוף דומה לחסידה בצווארו שק עור מלא אויר. אוכל נבלות (כ"מ). 12. בירה באסיה. 14. צאן. 16. כסוי לפנים. 17. זעזוע. 19. כנוי קצור לאפיפיור. 20. זבל. 22. ראה 1 אנכי.

אגוזן 156

אפקי:
3. דרכו של צדיק תמים (3,2). 6. אפשר לעשות עליה טוטו: היצא טור מוצלח, או לחלופין יעמוד 7. ראש הממשלה על־ראשו (7) (כ"מ). 9. למשל שר בלי תיק ובלי תפקידים (3,3). 13. מטבע קשה שהלוואי יהיה כמוהו כיום (6,3). 15. קבלו היתרים לכבוש העולם העתיק (6). 18. אם יגלגלוהו על האש הוא יפותם. 21. טבח יאכיל את האורחים (7). 23. התלחם או תפנה מקום לבעלי המדינה (5).

אנכי:
1. (יחד עם 19 אנכי) יכולה לשמש כסוי לחישוב הוצאות לא מבריק (5). 2. אובר ממהר בפועל (4). 3. לחושיו דרושה יותר מדקה הכנה לקלוט כל דבר (3). 4. פמיניסט מתנגדו וזה לא מהיום (3). 5. נוצר מבפנים (4). 6. מספר האיברים הדרוש למלחמה (3). 8. ראו ודי בכך לבוקרים (6). 10. ישוב ישוב עם זוג קלפים טובים (4). 11. נופלים בדיוק בזמנים המתאימים (6). 12. צבעו של חודי בשמשו (4). 14. איך נביא לו מנוחה (4). 16. כלי מרעיש לנהג גרמני בימים אלה (4). 17. מה שאפשר לקבל מטורף לילי (3). 19. ראה 1 אנכי. 20. האי מתאים לנו (3). 22. נגיד לכם בסוד שאינו ידוע (2).

פתרונות

תשבץ 155

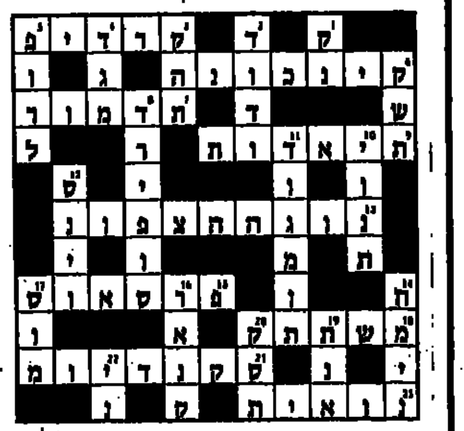

אגוזן 155

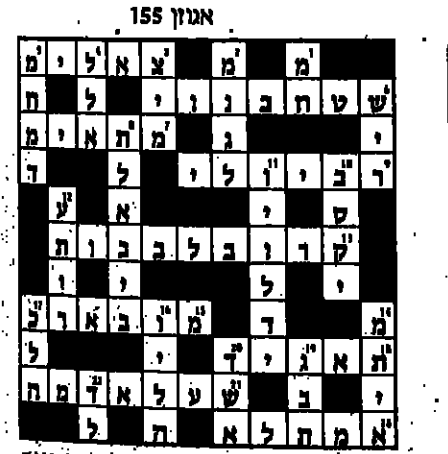

אמיר בן־אור

הגנה מדויקת

הגנה יפה גורמת סיפוק לשחקנים, לא פחות מאשר ביצוע חוזה מסובך, ולכן עצתי לשחקנים המקטרים תמיד "אך איזה קלפים מזופתים אני מקבל" במקום לבכות, התרכזו בהגנה ותראו שהמשחק בקלפים ללא נקודות מרובות, מעניין לא פחות.

♠ Q 10 6 4 2
♥ 9 5 3
♦ Q J 7
♣ 5 2

♠ A 5
♥ A Q J
♦ K 5
♣ Q J 10 7 6 4

♠ K J 9 8 7
♥ 10 8 4 2
♦ 6 2
♣ 9 8

♠ 3
♥ K 7 6
♦ A 10 9 8 4 3
♣ A K 8

מחלק ; מערב
פגיעום ; מזרח־מערב
ההכרזה ;

מערב	צפון	מזרח	דרום
1 בלז שליט	—	2 קלאב	2 דיאמונד
3 קלאב	—	—	—

מזרח הפך כרוז בחוזה של 3 קלאב (ברור שלא זאת היתה כוונתו כשהכריז 2 קלאב), ודרום הוביל ב־3 ספייד.

הכרוז זכה בדומם עם האלוף ספייד ושיחק קלאב קטן לעבר היד, דרום זכה במלך ועתה המשיך בדיאמונד קטן (!)

הכרוז זכה בדומם עם המלך וצפון השלוך את המלכה (כשבן חוזג משליך מלכה בזוג שבידו נמצא הנסיך (או מלכה בודדת, משום שמי QX משליכים את הקלף הנמוך).

הכרוז המשיך בקלאב דרום זכה ושיחק שוב דיאמונד קטן, צפון זכה בנסיך, חזר בספייד, דרום חתך ב־8 קלאב ויצא מידו עם האלוף דיאמונד. הכרוז נאלץ למסור לקיחה נוספת בהארט משום שאין לו בנוסות ליד כדי לבצע עקיפה, והחוזה הנכשל.

צפון דרום אמנם מבצעים חוזה של 2 דיאמונד (90) אבל הכשלה של לקיחה כשהמתנגדים פגיעים, שווה יותר (100) וההבדל הקטן הזה משמעותי בתחרות "טופ בוטום".

ארמונה שפאן

נסיעה נעימה

הקומיקאי האמריקני ריצ'ארד פריור (שבשבוע שעבר ראינוהו בטלוויזיה בסרט "מלון בקליפורניה") כתב, הפיק ומשתתף בקומדיה אודות כיתת תלמידים בעייתיים מהגטו של פילדלפיה, היוצאים עם מורתם לטיול בכפר ופוגשים באסיר לשעבר (אותו מגלם פריור) – והבעיות מתחילות בשרשרת של טעויות. ביים: עוז סקוט.

שובו של הנוסע השמיני

בשנת 79 יצא הסרט "הנוסע השמיני" בבימוי של רידלי סקוט, ומאז זכה למקום של כבוד בקלאסיקה של המדע הבדיוני. סרט ההמשך ממשיך בדיוק באותו מקום בו נפסק הקודם: קצינת החלל ריפלי (סיגורני וויבר) היא היחידה מכל הצוות הגדול שניצלה מההיתקלות עם מפלצות איומות מכוכב אחר. חלליתה נסחפה לחלל, והיא משייטת שם שנים רבות, במצב של הקפאה, עד שמצילים אותה. לאחר זמן מה היא יוצאת שוב לכוכב המעיד לפרענויות כדי להציל מושבת חלל אנושית מידי המפלצות, כשלצידה צוות של אנשי מארינס קשוחים. אך ריפלי – רמבו ממין נקבה – עושה זאת טוב במיוחד בטולו, כל המפלצות המגעילות, המזכירות את הגרמלינס של שפילברג, רק הרבה יותר גדולות – נחוצות למוות כשהיא יורה עליהן בציוד המתוחכם, וריגון ניגר על הקירות. סרט פעולה וקח, מהוקצע, מותח, מתח גבוה – כל הדברים שהבמאי ג'יימס קמרון (מיוצרי "רמבו") יודע לעשות טוב במיוחד.

נסרט מדע בדיוני מקבל "הנוסע השמיני" מס' 2 ציון טוב במיוחד.

המלצות השבוע לסינמטק ת"א:

חתמימים הקדושים – אחד מהסרטים שהחזירו את הכפר לקולנוע (ביניהם: "טאסיו", "קבקבי העץ", "פדרה פאדרונה"). סרטו של הספרדי מריו קאמוס על משפחת איכרים צמיתים שחוותם נתונה לשליטתו של בעל האחוזה, ונסיונם האלים לצאת ממעגל העוני והבורות לו נידונו מזה דורות. יום שבת, 25.10 ב־21.30.

פימפרנל האדום – השחקן הבריטי החינני לסלי הווארד ביים והשתתף בגירסה העדכנית ל"פימפרנל האדום". יום ב' 27.10 ב־19.00.

פנטום האופרה – הסרט האילם הראשון אודות פנטום מסתורי המסתתר מתחת לבניין האופרה בפריז ומתאהב נואשות בזמרת הראשית עד שהוא מנסה לחטופה. הסרט הינו משנת 25 ומומלץ במיוחד. יום רביעי 29.10 ב־19.00.

בסינמטק ירושלים:

השבוע צפויים שניים מסרטי לורל והארדי משנת 1940. הרבה ג'אג'ים ע"פ מסורת הקומדיה האילמת, באחד מהם: **לורל והארדי בלב הים ביום שבת 25.10 20.00**, הם נסחפים ללב ים ומכינים סעודה מוזרה: ספגטי ממיתרי מפרש, קציצת בשר מספוג, בייקון מחגורה וקפה ממיץ טבק, ובשני: **לורל והארדי באוקספורד** – שיוקרן ביום א' 19.00, הם מתעללים, כפי שרק הם יודעים, בסטודנטים אנגלים יורמים.

הקבינט של ד"ר קליגרי – הקלאסיקה של הקולנוע האקספרסיוניסטי הגרמני משנות ה־20. סרטו של רוברט וינה המבוסס על מסורת פוטסטית מימי הביניים. ד"ר קאליגרי היה רופא מטורף ותאב שלטון שיצר גולם רצחני, לימים הפך הסרט למשל על גרמניה הנאצית. יום ב' 27.10 ב־19.00.

באותו יום ב־21.00 יתקיים ערב לזכרה של עליזה שגריר, שניספתה לפני 6 שנים בפיגוע ברחוב קופרניק בפריז. לאחר הטקס יוענק פרס לזוכה בתחרות התסריט לסרט הקצר. כן יוקרנו סרטים קצרים שהופקו השנה בחסות קרן עליזה שגריר. הכניסה חופשית.

בעקבות החרב הקסומה

טוב

לחג הסוכות הממשמש ובא צפוי לנו סרט ילדים שובה לב מאולפני וולט סידני. מרלין הקוסם הקשיש וטוב הלב שחוזה את העתיד, ושותפו הזקן והרגן, הינשוף המלומד ארכימדס, חוזים את בואו של נער קטן לביתם. מרלין יודע, שלנער, המשמש כשוליה בארמון, צפויות גדולות ונצורות, והוא בא לארמון כדי ללמדו את תוכמת החיים. הם הופכים לדגים, לציפורים ולסנאים, וארתור הקטן לומד על מהות האהבה, ההישרדות, הגבורה והעזרה לזולת. והילד הזה, שישלוף את החרב הקסומה מהאבן, יהפוך למלך ארתור הטוב, שמשל באנגליה בימי הביניים והיו לו אבירים ושולחן עגול, עפ"י המסורת והאגדה.

הטוב, הרע והלא נורא

לא מספיק

זו היא קומדיית בית־סוהר חדשה, שאסי דיין כתב, ביים והפיק. הפעם מדובר באסיר מסוכן ונברתן (משה איש כסית), שניתן לו לצאת לחופשה למען יתייחד עם אשתו במסגרת תוכנית "פרו ורבו להרחבת המשפחה". עם האסיר נשלח גם סוהר שלומיאל בשם חנוכה (יוסף שילוח) שמבטיח לו "אזיקים לכל התופשה", גם במיטה עם האשה. אחרי המעשה הם יוצאים לתפוס את שותפו לשוד היהלומים של האסיר, והשמחה, כפי הנראה, מרובה. לכו ותשפטו.

קיגורני וויבר, בסרט "שובו של הנוסע השמיני"

קוקה קולה קיד

טוב

מקדם מכירות צעיר ודינאמי, נטול רגשות, שכל ימיו הם קודש לחברת קוקה קולה, מגיע לסניף האוסטרלי של החברה במטרה לשפר את הישגי הסניף. הוא פוגש שם מזכירה מאוהבת ומאוד מבולבלת, שיש לה בת עם שם חיבה מוזר, ואב זקן עריץ, בעל מפעל משקאות קלים, השולט על עמק שכוח־אל, שלחברת קוקה קולה אין בו דריסת רגל. סיפור הסרט הוא סיפור המאבק של קוקה קולה, באמצעות אותו מקדם מכירות צעיר ודינאמי (אריק רוברטס), על זכויות המכירה בעמק.

זהו סיפור שנון ותביב, אם כי מבולבל וארוך משהו, שיש בו לא מעט רגעים של צחוק משחרר. סרט מפתיע של דושאן מקבייב ("מסתרי האורגזים", "סרט מתוק", "מונטנגרו"), שהתמחה עד היום בסרטים יוצאי דופן, וכאן התמסר לגמרי לקולנוע ההוליוודי השמרני.

גרטה סאשי, בסרט "קוקה קולה קיד"

פירטים

כמעט מספיק

"פירטים", סרטו החדש של רומן פולנסקי, הבמאי הפולני המפורסם שיוצר במערב מאז תחילת שנות השישים ("תינוקה של רוזמרי", "צ'יינה טאון", "הדייר", "טס"), חורג מסגנון סרטיו הקודמים. זהו סרט הרפתקאות, המשחזר את תופעת שודדי הים בסוף המאה השבע עשרה.

וולטר מתאו הוא קפטן רד הנודע לשימצה כשודד־ים אכזר וערמומי. הוא בעל רגל עץ, ובעל כנופייה של איש אחד, צעיר צרפתי בשם "צפרדעון". בעזרתו הוא מצליח להשתלט על ספינה ספרדית, הנושאת בני אצולה וכסא זהב אצטקי, אליו הוא נושא את עיניו התמדיניות. הספינה והכיסא מיטלטלים בין הספרדים לבין קפטן רד במהלך התרחשויות משעשעות, המתובלות בחוש ההומור השחור של פולנסקי.

צרות גדולות בציינה טאון

כמעט טוב

סרט מתח־קומדיה־הרפתקאות קונג פו, המחזיר את התסריטאי, מלחין, מפיק, במאי, ג'ון קרפנטר אל אהבתו הישנה – סרטי פעולה ופנטאזיה מהמזרח הרחוק. ג'ק ברטון (קורט ראסל) הוא נהג משאית, שיש לו חבר סיני, שארוסתו עומדת להגיע לסאן פרנציסקו, שניהם יוצאים לקבל את פניה, אבל ממש לנגד עיניהם, בשדה התעופה, נחטפת הסינית היפהפיה. החטיפה היא רק ראשונה בשורה של צרות גדולות, המאפיינות את אירועי הסרט, "צרות גדולות בציינה טאון". המרדף בעקבות הארוסה הצעירה, בו נוטלים חלק גם עורכת דין מקומית בשם גרייסי לאו (קים קטרל), העיתונאית מרגו והנהג הסיני של אוטובוס תיירים בשם אג שן, מובילות את החבורה ואותנו הצופים, למקומות מרתקים, צבעוניים ומשעשעים, שאינם מופיעים על מפת התיירות של הרובע הסיני של סאן פרנציסקו, שיש בסלם שפילברג לפחות והרפתקאות.

איכות

וכרונות אהבה מפורצת – טוב
מונה ליזה – טוב מאוד
נשיקת אשת העכביש – טוב מאוד
עוברת אורח – טוב מאוד
שגעון של לילה – טוב מאוד
שואה – טוב
שושנת קהיר הסגולה – טוב מאוד
שתי אגליות – טוב

יעל ישראל

בשטח

מונה ליזה

טוב מאוד

ג'ורג' (בוב הוסקינס, פרס ראשון במשחק בפסטיבל קאן 1986), הוא מפסידן וקרבן נצחי. מיד בצאתו מהכלא הוא מקבל תפקיד עלוב מאימפריית העסקים המפוקפקת של מעסיקו לשעבר, מורטוול (מייקל קיין), שבגללו נכנס לכלא. תפקידו להעביר ממקום למקום סרטו [illegible] ולשמש נהג ומלווה לזונת צמרת שחורה ונבונה בשם סימון (קטי טייסון). ג'ורג', המחוספס והקשוח, נופל ברשתה של סימון שנוגעת לליבו, ומסכים לחפש עבורה את קאתי ידידתה – זונה צעירה המכורה לסמים קשים שעקבותיה אבדו.

חיפושיו של ג'ורג' חושפים בפניו את [illegible] כשהוא מגלה [illegible] מורטוול [illegible] הנערה. ג'ורג' מגלה כי [illegible] בעולם בו הוא חי, והאהבה [illegible] לשם פגיעה ובגידה.

ירח דבש מכושף

כמעט מספיק

סרטו החדש של ג'ין וויילדר, "ירח דבש מכושף", הוא קומדיה משעשעת ומחווה לתוכניות המתח הדיוניות לסרטי האימה הראשונים.

ג'ין וויילדר מככב בתפקיד הראשי בסרט אותו הוא כתב וביים, בדמותו של כוכב תסכיתי רדיו רדוף בפחד, שמקורו בטראומה מילדותו, דודו הפסיכיאטור, אשתו לעתיד גילדה רדנר (אשתו של וויילדר) ויתר בני המשפחה המוזרים, מתאספים לסוף שבוע בטירת המשפחה של הדודה [illegible] המשפחה מנסים לגרום לוויילדר [illegible] אחד מהם הוא רוצח [illegible] של דודה קייט [illegible] מצליח להינצל [illegible]

יומן

סרטים ישראליים רבים מתכוננים להקרנה:
– "כל אהבותיי" של יוחנן וולר
– "האינסטלטור" של מיקי בהגן
– "פלאש" של דורון ערן
– "אווטו פוטולו" של רפי בוקאי
על שולחן העריכה:
– "אסקימו לימון" של בועז דוידזון
– "אהבה צעירה" של משה מזרחי
– "סודו של הנהיק" של רותי פרס
– "סקופ" של חגי גוטמן
בצילום:
החודש מצלם [illegible] את סרטו "ילדי סטלין", קומדיה על הדור האבוד [illegible] בכל מאודם [illegible] של סטלין, האיש של "שמש העמים", עד בוא התפכחות בשנות ה־50.
בשלבי הפקה:
[illegible]